

ΕΝΩΠΙΟΝ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τεύχος 64 | ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

- Η υπαρξιακή αγωνία ενός αποφοίτου της Νομικής
- **Δικαιοσύνη: μήπως ήρθε ο καιρός για αναγέννηση και το τέλος του διασурμού της;**
- Η αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων
- **Αναδοχή και κοινωφελής εργασία**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ Οι αλληπάλληλες τροποποιήσεις του δικαίου στην εποχή των μνημονίων: Μεταρρυθμίσεις ή Ανατροπές;

Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου
Π. Αρβανιτάκης
Ι. Συμεωνίδης
Αθ. Ζαχαριάδης

Γιάννα Παναγοπούλου | Διδάκτωρ Νομικής,
Α' Αντιπρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
e-mail: g-panag@otenet.gr

Αν, όπως εύστοχα υπογραμμίζεται, το δίκαιο, ως κοινωνικό και πολιτικό φαινόμενο, αποτυπώνει την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα, τότε, η περίοδος της κοινωνικοοικονομικής και πολιτικής κρίσης, η «εποχή των μνημονίων» αποτυπώνεται σε ένα «δίκαιο της κρίσης» (ποινικό, διοικητικό, φορολογικό, εργατικό, ασφαλιστικό, εμπορικό). Το «δίκαιο των μνημονίων» χαρακτηρίζεται από καταγιγιστικές αλληπάλληλες τροποποιήσεις στο όνομα της επιτάχυνσης των δικών αλλά και της ρύθμισης των οικονομικών επιταγών και των απαιτήσεων της κοινής γνώμης, από την αλλοίωση της φυσιογνωμίας του, την έλλειψη συνοχής και ασφάλειας δικαίου, τις σημαντικές ερμηνευτικές περιπλοκές, τις ρωγμές και ανατροπές της ισορροπίας της εγγυητικής και φιλελεύθερης λειτουργίας του.

Στο όνομα της επιτάχυνσης των δικών, για παράδειγμα, στο χώρο της Διοικητικής Δικαιοσύνης ο ν. 3900/2010 εισήγαγε σημαντικές ρωγμές στο φορολογικό δικονομικό μας σύστημα με ειδικές διατάξεις επιδιώκοντας να δυσκολέψει την πρόσβαση στο δικαστή, το θεσμό της πρότυπης δίκης, τη δραματική αλλαγή των προϋποθέσεων άσκησης των ενδίκων μέσων στο Συμβούλιο Επικρατείας και μόνο, και βεβαίως σημαντικές αυξήσεις στα παράβολα, την κατάργηση ή διαφοροποίηση του τρόπου κατάθεσης των εισηγήσεων εκ μέρους των δικαστών στην ακυρωτική διαδικασία, τη μεταφορά υποθέσεων και τη διάχυση του ελέγχου συμμόρφωσης της διοίκησης. Αλλά και ολόκληρο το νομοθέτημα 4055/2012 χαρακτηρίζεται από την επιβολή ή αύξηση των παραβόλων (στην άσκηση έφεσης, αναίρεσης, έγκλησης, προσφυγής του άρθρου 322 ΚΠΔ, επαύξηση των τόκων υπερημερίας κλπ.)

Στην Ποινική Δικονομία θεσμική οπισθοδρόμηση και επικίνδυνη επιλογή είναι η εκδίκαση κακουργημάτων που απειλούνται με ποινές καθείρξεως έως 25 χρόνια από Μονομελή Εφετεία, η μη αυτοπρόσωπη εμφάνιση στα δικαστικά συμβούλια, και οι μεταβολές της διαδικασίας εξαιρέσεως των δικαστικών προσώπων, όπως και η δικονομική έκπτωση του περιορισμού της υποχρέωσης αιτιολόγησης των αποφάσεων στο χώρο του αστικού δικαίου.

Στο χώρο του Αστικού Δικαίου έχουμε τη μεταφορά του συνόλου σχεδόν της ύλης της εκούσιας δικαιοδοσίας στα Ειρηνοδικεία ή τους ειρηνοδίκες, τον περιορισμό της υποχρέωσης

αιτιολόγησης των αποφάσεων, την επιβολή οικονομικού χαρακτήρα αντικινήτρων, την απλοποίηση της διαδικασίας και στην ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών επίλυσης των διαφορών, την εισαγωγή διατάξεων που διορθώνουν ή διευκρινίζουν ήδη εκφρασθείσες νομολογιακές επιλογές. Η εισαγωγή πειραματικών εν πολλοίς και συχνά πρόχειρων ρυθμίσεων μπροστά στην αναντίρρητη ανάγκη για επιτάχυνση της διαδικασίας κινδυνεύουν να μειώσουν την ποιότητα του δικαιοδοτικού έργου με δικονομικές εκπτώσεις ή με την υιοθέτηση τουλάχιστον δυσεφάρμοστων πρακτικά ρυθμίσεων διογκώνουν επικίνδυνα το πρόβλημα καθώς αποσταθεροποιούν τη δικαιοσύνη ως το τελευταίο προπύργιο προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών.

Το ποινικό δίκαιο επιστρατεύεται ως «εργαλείο πρώτης χρήσης» για την εξυπηρέτηση της πολιτικής, όπως επί παραδείγματι συνέβη με το ν. 3943/2011 και τα αδικήματα της φοροδιαφυγής. Οι μεταβολές που επήλθαν με το νόμο 4055/2012 αφορούν, μεταξύ άλλων, στη συρρίκνωση του δικαιώματος αυτοπρόσωπης εμφάνισης του καταδίκου στα πλαίσια της διαδικασίας χορηγήσεως ή ανακλήσεως της υπ' όρον απολύσεως, στην επιμήκυνση του χρόνου παραγραφής των πταισμάτων σε δύο έτη, στην πταισματοποίηση ορισμένων ελαφρών παραλλαγών των αδικημάτων της κακόβουλης βλασφημίας, σωματικής βλάβης από πρόθεση ή αμέλεια, της φθοράς ξένης ιδιοκτησίας ευτελούς αξίας, της αυτοδικίας και της επαιτείας, ενώ περαιτέρω, αναπροσαρμόζεται το ποσό των 73.000 € στο ποσό των 120.000 σε όσα εγκλήματα προβλέπεται στο ειδικό μέρος του Ποινικού Κώδικα προκειμένου να θεμελιωθεί κακουργηματικός χαρακτήρας και αντίστοιχα το ποσό των 15.000 € που συνδέεται με την κατ' επάγγελμα τέλεση σε όσες διατάξεις του ειδικού μέρους του ΠΚ αναπροσαρμόζεται στο ποσό των 30.000 €. Η τακτική που εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια να μετατρέπονται με νόμο κάποια πλημμελήματα σε πταίσματα και μετά από δυο-τρία χρόνια να επαναφέρονται ως πλημμελήματα, μειώνει δραστικά την ούτως ή άλλως κλονισμένη νομοθετική αξιοπιστία, καθιστά επιπροσθέτως σε κάποιες περιπτώσεις μάταιη την άσκηση της δικαστικής εξουσίας από τα δικαστήρια με επίπτωση στη γενικοπροληπτική λειτουργία της ποινής.

Στο εισαγωγικό σημείωμά μας στο προηγούμενο τεύχος είχαμε διατυπώσει τη θέση ότι το σύγχρονο δίλημμα της χώρας και των πολιτών της που πρέπει να απαντηθεί από όλους, (πολιτικό σύστημα, θεσμούς και πολίτες) είναι ένα: ή θα μετατρέψουμε την κρίση σε ευκαιρία να δομήσουμε ένα ευέλικτο, δίκαιο, αντιγραφειοκρατικό, διαφανές και ευνομούμενο κράτος δυτικού τύπου που σέβεται και υπηρετεί τον πολίτη του και τη νομιμότητα ή θα παραμείνουμε ένα βαλκανικό, διεφθαρμένο, πελατειακό, οπισθοδρομικό κράτος των αρχών του 20 αι. Δηλαδή, το δίλημμα δεν είναι "μνημονιακός" ή "αντιμνημονιακός" αλλά επώδυνη προσαρμογή σε μερικά χρόνια ή απείρωσκληρότερη σε μια νύχτα! Είναι φυσικά προφανές ότι κανένα δεν είναι ιδεατό, ιδίως για αυτούς που

δεν θέλουν να αλλάξει τίποτα, αλλά είναι πρόδηλο ποιο είναι το λιγότερο σκληρό!

Στις εκλογές της 6ης Μαΐου, αν οι ψηφοφόροι τιμωρούσαν το δικομματισμό γιατί τους έμαθε να ζουν με δανεικά, γιατί δημιούργησε ένα πελατειακό, κρατικοδίαιτο, διεφθαρμένο κομματικό κράτος, γιατί καθιέρωσε αργομισθίες και ευφάνταστα επιδόματα από έγκαιρης προσέλευσης μέχρι μετακίνησης φακέλου (!), γιατί στο όνομα δήθεν της ανάγκης στέγασης ανέχθηκε την αυθαίρετη δόμηση που κατέστρεψε το περιβάλλον, γιατί διαμόρφωσε ένα ανορθολογικό ασφαλιστικό σύστημα συνταξιοδότησης με δεκαπέντε και είκοσι χρόνια εργασίας, γιατί απέκοψε το ελληνικό Πανεπιστήμιο από τις ανάγκες της παραγωγής και το κατέστησε πεδίο συναλλαγής, γιατί ενθάρρυνε τη γεωργία των επιδοτήσεων, γιατί ενθάρρυνε την κρατικοδίαιτη επιχειρηματικότητα, θα επέλεγαν τα κόμματα που υποστηρίζουν τις μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση, τις διαρθρωτικές αλλαγές, τη δημοσιονομική προσαρμογή, την αλλαγή της λειτουργίας του πολιτικού συστήματος.

Όμως, αυξήθηκε η εκλογική δύναμη των πιο αυθεντικών λαϊκιστών των άκρων, εκείνων που σταθερά αντιτάσσονται σε κάθε μεταρρυθμιστική αλλαγή, που θέλουν να μείνουμε ίδιοι, στο όνομα των παραπάνω στρεβλών «κεκτημένων», που επιχειρηματολογούν υπέρ της δραχμής και της απομόνωσης από την Ε.Ε. Απαντήσαμε ότι δεν θέλουμε ένα άλλο κράτος αλλά άλλον απλά, διαχειριστή!

Η αναδρομή στη μακραίωνη και ένδοξη ιστορία του τόπου μας, μας δίνει και περιπτώσεις όπου ο λαός μας, όντας στην άκρη του γκρεμού επέλεξε την πτώση: Ο Θουκυδίδης μας θυμίζει τι είπε ο ρεαλιστής στρατηγός Νικίας στην εκκλησία του Δήμου, το 415 π.χ. για να αποτρέψει τους Αθηναίους να εκστρατεύσουν στη Σικελία, όπως τους παρακινούσε ο δημαγωγός Αλκιβιάδης κατά τη διάρκεια μιας ανακωχής του Πελοποννησιακού πολέμου: δεν μας συμφέρει μια εκστρατεία από την οποία αν κερδίσουμε δεν θα έχουμε κανένα πρακτικό όφελος ενώ αν χάσουμε θα έχουμε δώσει άλλοθι στη Σπάρτη να παραβιάσει την ανακωχή που της έχουμε επιβάλει. Η εκκλησία του Δήμου δεν ακολούθησε το Νικία, πείστηκε από τον Αλκιβιάδη, η εκστρατεία έγινε και η Αθήνα υπέστη συντριβή. Η συνέχεια είναι γνωστή όπως και η κατάληξη του Πελοποννησιακού πολέμου και το τέλος της Αθηναϊκής αυτοκρατορίας.

Αργότερα, στη Βυζαντινή περίοδο, οι αντιδυτικοί με ευκολία επέλεξαν την Οθωμανία, για να μην χάσουν τα "κεκτημένα" και την εξουσία που τους εξασφάλιζε η διατήρηση των δύο Εκκλησιών, αντί της Ένωσης, αναφωνώντας το αμίμητο: «καλύτερα φέσι τούρκο παρά παπική τιάρα» διατηρώντας το σχίσμα μεταξύ των δύο εκκλησιών. Ήταν το

ρεύμα των ησυχαστών που αναμετρήθηκε με τους ουμανιστές οι οποίοι ήθελαν την ενοποίηση της Ανατολικής και της Δυτικής Εκκλησίας, κέρδισαν όμως οι πρώτοι και οι ουμανιστές αναγκάστηκαν να φύγουν για τη Ευρώπη όπου δίδαξαν τους αρχαίους μας και έβαλαν τις βάσεις για την αναγέννηση, το διαφωτισμό και τον ευρωπαϊκό ουμανισμό. Το Γένος έμεινε και πάλι πίσω, έχασε την περίοδο της Αναγέννησης.

Στη νεότερη περίοδο, τον Τρικούπη των μεγάλων έργων, ακολούθησε ο λαϊκιστής Δεληγιάννης που πτώχευσε τη χώρα το 1897 και με την εθνικιστική ρητορική που υιοθέτησε στο λόγο του, οδήγησε στην κήρυξη του καταστροφικού πολέμου με την Τουρκία, τον οποίο έχασε και αν δεν είχαν παρέμβει οι ευρωπαϊκές δυνάμεις, το ανεξάρτητο ελληνικό κράτος θα ξαναβρισκόταν και πάλι υπό οθωμανική κυριαρχία.

Το 1922 με σύνθημα το τέλος πολέμου, η φιλοβασιλική συντηρητική παράταξη με τον Τσαλδάρη, κέρδισε τις εκλογές, ο Ελευθέριος Βενιζέλος έχασε και οι δυτικοί σύμμαχοι βρήκαν αφορμή να μας εγκαταλείψουν. Αντί να σταματήσει τον πόλεμο στη Μικρά Ασία τον συνέχισε μέχρι το Σαγγάριο χωρίς συμμάχους και ακολούθησε η κατάρρευση και η Μικρασιατική καταστροφή. Ευχή και ελπίδα είναι να μην αποδειχθεί και η τελευταία "ελκυστική" επιλογή το ίδιο εθνικά καταστροφική με όσες η, δική μας, ιστορία καταγράφει.

Στο Αφιέρωμα του Ενώπιον, φιλοξενούμε τις απόψεις των καθηγητών Ελισάβετ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Πάρι Αρβανιτάκη, Ιωάννη Συμεωνίδη και Αθανάσιου Ζαχαριάδη.

Στο ίδιο τεύχος θα βρείτε ακόμα το χαιρετισμό του Προέδρου της Νομικής που αναφέρεται στην υπαρξιακή αγωνία ενός αποφοίτου της Νομικής, άποψη για τη δικαιοσύνη, άρθρα για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων και την αναδοχή και κοινωφελή εργασία, ενημέρωση για τις μεταβολές του μητρώου του Δ.Σ.Θ., παρουσίαση των εκδηλώσεων του ΔΣΘ, εύθυμα και βιβλιοπαρουσιάσεις.

«Στην Ευρώπη της κρίσης, η Δικαιοσύνη και το δικηγορικό επάγγελμα υπό πολιορκία» θα είναι το Αφιέρωμα του επόμενου τεύχους του Ενώπιον.

Τεύχος 64

Ιανουάριος - Μάρτιος 2012

Τιμή Τεύχους 1€

Ιδιοκτησία:

Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης

Δικαστικό Μέγαρο Θεσσαλονίκης

26ης Οκτωβρίου 3 | 546 25

Τηλ.: 2310 553 444

email Δ.Σ.Θ.: dsthe@otenet.gr

Εκδότης

Νικόλαος Βαλεργάκης

Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

26ης Οκτωβρίου 3 | 546 25

Διεύθυνση & Επιμέλεια Ύλης

Γιάννα Γεωργ. Παναγοπούλου

Α' Αντιπρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Κατούνη 28 | 546 25, email: g-panag@otenet.gr

Τμήμα Εκδόσεων Δ.Σ.Θ.

Αικατερίνη Μάρου

Τηλ.: 2310 507 342, Fax: 2310 528 509

email: katmarou@gmail.com

Υπεύθυνος Τυπογραφείου

Μαυρογένης Α.Ε.

Ολύμπου 3 | Καλοχώρι | Τηλ.: 2310 700 770

Διοικητικό Συμβούλιο Δ.Σ.Θ. 2011 - 2014

Πρόεδρος

Νικόλαος Βαλεργάκης

Α' Αντιπρόεδρος

Γιάννα Παναγοπούλου

Γεν. Γραμματέας

Ράπτης Χρήστος

Ταμίας

Βελιτζέλου Γεωργία

Μέλη

Νιφλής Πάρις

Τζαμαδάνης Γεώργιος

Γεωργιάς Νικόλαος

Κοτζαμανίδης Ιωάννης

Παπαλεξίου Σοφία

Κωστατζίκη Ρωξάννη

Αχτσίδου Φωτεινή

Λαμτζίδης Εμμανουήλ

Κεφάλας Θεοχάρης

Ραδίσης Παντελής

Μελανεφίδου Σοφία

Αντωνιάδης Νικόλαος

Κλεισιάρης Ζήσης

Κουτσός Γεώργιος

Κουτσοχίνας Ευστάθιος

Σεραϊδίου Παρασκευή

Βάρδας Χρήστος

Δανιήλ Γεώργιος

Ανδριόπουλος Κωνσταντίνος

Ροδινός Γεώργιος

Μαυρίδης Στυλιανός

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη του Δ.Σ.Θ.

Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν μόνο τις απόψεις του συντάκτη τους. Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού μπορεί να δημοσιεύσει τα άρθρα ή τις επιστολές κατά την κρίση της, χωρίς όμως να αλλάξει το νόημά τους. Μετά την αποστολή τους στο περιοδικό, κανένα άρθρο ή φωτογραφία δεν επιστρέφεται. Παρακλήση, τα κείμενα που δεν εντάσσονται στο εκάστοτε αφιέρωμα να μην υπερβαίνουν τις 1.500 λέξεις.

06 Χαιρετισμός του Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, κ. **Νικόλαου Βαλεργάκη** στην Ειδική Συνέλευση Προέδρων και Αντιπροσώπων Ευρωπαϊκών Δικηγορικών Συλλόγων με θέμα: «Τρόικα – Η δικαιοσύνη και το δικηγορικό επάγγελμα υπό πολιορκία»

αφιέρωμα

11 **Ε. Συμεωνίδου – Καστανίδου:** Το ποινικό δίκαιο σε περίοδο κρίσης

16 **Πάρις Αρβανιτάκης:** Οι τροποποιήσεις του Νόμου 4055/2012 στην πολιτική δίκη

26 **Ιωάννης Συμεωνίδης:** Οι τροποποιήσεις του Νόμου 4055/2012 στη διοικητική δίκη

36 **Αθανάσιος Κ. Ζαχαριάδης:** Ζητήματα που ανακύπτουν από τις πρόσφατες νομοθετικές πρωτοβουλίες στο χώρο της ποινικής δίκης: μια πρώτη καταγραφή

απόψεις

46 **Νικόλαος Μπιτζιλέκης:** Η υπαρξιακή αγωνία ενός απόφοιτου της νομικής

49 **Δημήτρης Θεοχάρης:** Δικαιοσύνη: μήπως ήρθε ο καιρός για αναγέννηση και το τέλος του διασυρμού της;

52 **Αγγελική Πιτσελά:** Η αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων

58 **Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι:** Συμμετοχή της κοινωνίας στην αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων: Αναδοχή και κοινωφελής εργασία

εύθυμα

68 **Δημήτρης Νεμέτης:** Η επανάληψη είναι βαρετή απίθανα βαρετή όχι μητέρα της μαθήσεως

δράσεις Δ.Σ.Θ.

72 Επιστημονική ημερίδα «Το ηλεκτρονικό έγκλημα μέσα από τις νέες μορφές κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη»

73 Επιστημονική εκδήλωση «Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: μια ματιά στα παρασκήνια»

73 «Η εξέλιξη της προσωπικής κράτησης ως μέσου για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων» σε συνεργασία με τη Μακεδονική Ένωση Εμπορικού Δικαίου

74 Επιστημονική εκδήλωση «Οι πρόσφατες τροποποιήσεις του Ν. 4055/2012»

in memoriam

75 **Νίκος Πασχαλίδης:** Κωνσταντίνος Βαβούσκος: Ρέκβιεμ σε ένα μεγάλο Μακεδόνα νομοδιδάσκαλο

78 **Σταύρος Α. Συμεωνίδης:** Εις μνήμην Ανέστη Χαριτάντη

μητρώο μελών Δ.Σ.Θ.

80 Μεταβολές του Μητρώου μελών του Δ.Σ.Θ.

βιβλιοκριτική

82 **Χρήστος Αλβανός:** Δημήτρης Τσινικόπουλος: Βίβλος, ένα βιβλίο επαναστατικό

84 **Γιάννα Παναγοπούλου:** Αγγελική Καλλία-Αντωνίου: Θεσμικό πλαίσιο για την προστασία και τη διαχείριση υδατικών πόρων

86 Κώστας Εμμ. Διγκαβές: Ελληνικό και διεθνές αλμανάκ 1984 - 2009, Αφιέρωμα

ποίηση

87 **Νικόλαος Παραστατίδης:** Άβυσσος

87 **Κοσμάς Ηλιάδης:** Ταξίδια

Νικόλαος Βαλεργάκης
Πρόεδρος Δικηγορικού
Συλλόγου Θεσσαλονίκης

**Χαιρετισμός του Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης,
κ. Νικολάου Βαλεργάκη στην Ειδική Συνέλευση Προέδρων και Αντιπροσώπων
Ευρωπαϊκών Δικηγορικών Συλλόγων με θέμα:
«Τρόικα – Η δικαιοσύνη και το δικηγορικό επάγγελμα υπό πολιορκία»**

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρε του CCBE,

Αξιότιμοι εκπρόσωποι των Δικηγορικών Συλλόγων της Ιρλανδίας, της Γαλλίας, της Ισπανίας, της Ουγγαρίας και της Κύπρου και των αντίστοιχων Αντιπροσωπειών του CCBE,

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδας,

Αξιότιμοι Πρόεδροι των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδας,

Αγαπητές και αγαπητοί Συνάδελφοι,

Η σημερινή ημέρα έχει για το δικηγορικό σώμα μια ιδιαίτερη συμβολική σημασία. Στην πιο κρίσιμη στιγμή για το δικηγορικό επάγγελμα έχουμε τη χαρά και την τιμή να υποδεχόμαστε τους εκλεκτούς συναδέλφους μας από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες αντιμετώπισαν ή αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα και προκλήσεις που θέτει η ραγδαία οικονομική κρίση που βιώνουμε στην επαγγελματική μας καθημερινότητα.

Σήμερα συγκεντρωθήκαμε εδώ στην Ειδική Συνέλευση των Προέδρων και των Αντιπροσώπων των Ευρωπαϊκών Δικηγορικών Συλλόγων και στο πλαίσιο της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων με σκοπό:

- να εξετάσουμε από κοινού τις απαιτήσεις και τις ενέργειες της Τρόικας και των κυβερνήσεων των χωρών μας, οι οποίες επηρεάζουν δυσμενώς την απονομή της δικαιοσύνης και το θεμελιώδη ρόλο των δικηγόρων και των Δικηγορικών Συλλόγων τους, καθώς και τα δικαιώματα των πολιτών και παράλληλα
- να εξετάσουμε από κοινού τα κατάλληλα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται μέσω της αντιπροσωπευτικής οργάνωσής μας, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Δικηγορικών Συλλόγων, το CCBE και τη Διεθνή Ένωση Δικηγόρων, την UIA, για την προστασία και την προώθηση του ρόλου των δικηγόρων, των Δικηγορικών Συλλόγων τους και του κράτους Δικαίου.

Για τους λόγους αυτούς, έχει ιδιαίτερη βαρύτητα η παρουσία της Προέδρου του CCBE, της Δρος Marcella Prunbauer-Glaser, καθώς η σημερινή Συνέλευση τίθεται κάτω από την ομπρέλα του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Δικηγορικών Συλλόγων, την οποία και ευχαριστώ θερμά για τη θετική της ανταπόκριση στην πρόσκλησή μας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω, επίσης, τον κ. Ευάγγελο Τσουρούλη, 1ο Αντιπρόεδρο του CCBE και Αντιπρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά, ο οποίος στάθηκε πολύτιμος αρωγός σε όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας μας για τη διοργάνωσή μας.

Ευχαριστώ ακόμη θερμά τους κυρίους Αντιπροσώπους των ευρωπαϊκών χωρών, τους οποίους έχουμε την τιμή να φιλοξενούμε ως Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας.

Ευχαριστώ, τέλος, τον Πρόεδρο της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων, κ. Ιωάννη Αδαμόπουλο, με τον οποίο η συνεργασία μας είναι σταθερή και γόνιμη, καθώς και όλες και όλους τους συναδέλφους Προέδρους και μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων που βρίσκονται σήμερα εδώ.

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω με ορισμένες σκέψεις.

Η δεινή οικονομική θέση στην οποία βρίσκεται η χώρα μας, καθώς και οι βίαιες μεταρρυθμίσεις που εισάγονται από την ελληνική κυβέρνηση διά της Τρόικας μας έχουν φέρει σε μια κατάσταση δίχως προηγούμενο.

Έχουμε βρεθεί σε μια κατάσταση άμυνας και ανάσχεσης διαρκών επιθέσεων στην οποία οι κυβερνητικές «μνημονιακές» μεθοδεύσεις μας έχουν οδηγήσει.

Χρειάζεται να υιοθετήσουμε δημιουργικές προτάσεις που θα καταστήσουν σαφή την επιχειρηματολογία μας και αισθητή την παρουσία μας σε κάθε αρμόδιο θεσμικό επίπεδο.

Καλούμαστε να περάσουμε από την άμυνα στην επίθεση.

Έχοντας πλήρη συναίσθηση και πρόταξη της θεσμικής μας ιδιότητας καλούμαστε να συμβάλλουμε:

- Στον επαναπροσδιορισμό του κοινωνικού και θεσμικού ρόλου του δικηγόρου,
- Στη συνολική αναμόρφωση θεσμών της δικαιοσύνης (βελτίωση δικονομικών ρυθμίσεων, επιτάχυνση της απονομής, κ.λπ.)
- Στην αναμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου του δικηγορικού λειτουργήματος (Κώδικας περί Δικηγόρων, Κώδικας Δεοντολογίας)
- Στην εξασφάλιση της συντονισμένης παρέμβασης στη νομοθετική δράση της Πολιτείας για ζητήματα φορολογικά, ασφαλιστικά, συνταξιοδοτικά.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να εξετάσουμε ως κύρια σημεία όλα όσα έχουν επιδιωχθεί ή επιδιώκονται ακόμα, διαμορφώνοντας ένα νέο, δυσδιάκριτο ακόμα τοπίο για το δικηγορικό επάγγελμα και λειτούργημα.

Σημείο 1: «Άνοιγμα» του δικηγορικού επαγγέλματος

Εν μέσω της οικονομικής κρίσης που βιώνουμε, η δικηγορία καταρχήν πλήττεται με τη νόθευση του λειτουργηματικού χαρακτήρα της από το νόμο για τη δήθεν «απελευθέρωση» του επαγγέλματος και τις διατάξεις του νέου φορολογικού νόμου.

Τα δεδομένα αλλάζουν δραματικά ημέρα με την ημέρα. Το επονομαζόμενο «άνοιγμα» του δικηγορικού επαγγέλματος συνιστά ένα μύθο.

Τη στρεβλή αυτή ερμηνεία συμμερίστηκαν και κατέγραψαν Ευρωπαίοι και Αμερικανοί συνάδελφοί μας, όπως εκφράστηκαν μέσω των οργανώσεών τους, του CCBE και της ABA σε επιστολή που απέστειλαν στις 21 Δεκεμβρίου 2011 στην επικεφαλής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου Κριστίν Λαγκάρντ.

Στο κείμενό τους τονίζουν την έντονη ανησυχία τους σχετικά με τις απαιτούμενες από την Τρόικα μεταρρυθμίσεις, που αφορούν το δικηγορικό επάγγελμα στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Πορτογαλία, τονίζοντας μάλιστα ότι οι προωθούμενες μεταρρυθμίσεις απειλούν την ανεξαρτησία του δικηγορικού επαγγέλματος, αλλά και την πρόσβαση του κοινού στη δικαιοσύνη.

Διευκρίνισαν μάλιστα ρητά πως δεν αντιτίθενται σε μεταβολές, οι οποίες είναι ενδεχομένως απαραίτητες, ειδικά σε αυτές τις δύσκολες οικονομικές συγκυρίες, αλλά στο γεγονός ότι οι παρούσες εξελίξεις ξεπερνούν τον απαραίτητο και δικαιολογημένο χαρακτήρα των μεταρρυθμίσεων, θέτοντας έτσι υπό αμφισβήτηση το ζήτημα του σεβασμού των διεθνών προτύπων.

Αξιοσημείωτη είναι επίσης και η σημείωσή τους πως οι σχετικές νομοθετικές πρωτοβουλίες ακολουθούν μια καθαρά οικονομική προσέγγιση, χωρίς να υπολογίζουν το λόγο ύπαρξης της επαγγελματικής νομοθεσίας και χωρίς ανάλυση για τις επιπτώσεις που θα φέρουν στην απόδοση της δικαιοσύνης, καταλήγοντας να είναι ασύμβατες με την ανεξαρτησία του δικηγορικού λειτουργήματος, έναντι της εκτελεστικής εξουσίας του κράτους.

Σημείο 2: Επιβολή Φ.Π.Α.-Τέλος επιτηδεύματος

Η φύση του δικηγορικού λειτουργήματος είναι πλήρως ασύμβατη με την επιβολή Φ.Π.Α.

Η επιβολή Φ.Π.Α. στην παροχή των υπηρεσιών μας τις εντάσσει άκριτα και αυθαίρετα στην κατηγορία μιας οποιαδήποτε άλλης κοινής οικονομικής δραστηριότητας που προσβλέπει στην επίτευξη κέρδους.

Η φύση, όμως, είναι λειτουργηματική και έχει δημόσιο χαρακτήρα.

Ο δικηγόρος είναι επαγγελματίας, αλλά κυρίως είναι συλλειτουργός στην απονομή της Δικαιοσύνης.

Η ιδιότητά του αυτή σε συνδυασμό με το δικαίωμα κάθε πολίτη να προσφεύγει στα δικαστήρια και να εκπροσωπείται από το δικηγόρο του είναι απολύτως ασύμβατες με την επιβολή Φ.Π.Α.

Η επιβάρυνση των δικηγόρων εντάθηκε επιπλέον από την επιβολή σε όλους τους ελεύθερους επαγγελματίες του «τέλους επιτηδεύματος». Ένας φόρος που έβαλε ακόμα ένα βάρος γύρω από τη θηλιά κάθε επαγγελματία δικηγόρου, καταστρατηγώντας κάθε έννοια φορολογικής ισότητας και ανταποδοτικότητας.

Σημείο 3: Δικηγορικές εταιρίες

Στο ίδιο πλαίσιο της απελευθέρωσης του επαγγέλματος εντάχθηκε και η δημιουργία δικηγορικών εταιριών.

Με όλες μας τις δυνάμεις κρούουμε τον κώδωνα του άμεσου και ορατού κινδύνου να συγκεντρωθεί η δικηγορική ύλη σε ελάχιστες μεγάλες δικηγορικές εταιρίες των αστικών κέντρων που θέλουν να επεκταθούν σε όλη την Ελλάδα και οι οποίες θα παίρνουν τις υποθέσεις με τον κόπο χαμηλόμισθων δικηγόρων-υπαλλήλων τους.

Είναι ψευδεπίγραφο ότι η ελεύθερη δημιουργία εταιριών θα ευνοήσει τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Αντίθετα, θα ενθαρρύνει τη διαμόρφωση ακόμα πιο οξυμένων ανισοτήτων υπέρ των οικονομικά ισχυρών δικηγορικών γραφείων, σε βάρος συναδέλφων και κυρίως νέων συναδέλφων που έχουν λίγα χρόνια δικηγορίας και άμεση ανάγκη επαγγελματικής δράσης.

Δεν είμαστε αντίθετοι στην πραγματική υγιή εταιρία, όμως ο τρόπος που εισάγονται, ευνοούν τη δημιουργία καρτέλ, ενός κλειστού συστήματος συμφερόντων, στο οποίο θα κινούνται μεγάλα δικηγορικά γραφεία που μπορεί να φτάσουν στο σημείο να επηρεάζουν ακόμα και τη νομολογία.

Αυτά μας οδηγούν ταχύτατα προς ανεξέλεγκτες μονοπωλιακές καταστάσεις που είναι επιζήμιες για τη δημοκρατία.

Σημείο 4: Επιτάχυνση δικαιοσύνης

Η αντίθεσή μας σε σειρά διατάξεων του νομοσχεδίου για την επιτάχυνση στη διαδικασία απονομής της Δικαιοσύνης είναι έντονη και διαρκής.

Τα έγκαιρα αντανakλαστικά μας με την αποχή μας τον Οκτώβριο του 2011 είχε ως αποτέλεσμα να μη φύγει η δικηγορική ύλη από το σώμα μας προς τους συμβολαιογράφους.

Με επίσημη δήλωσή μου υπογράμμισα ότι αποτέλεσε έκπληξη η «ξαφνική» παρέμβαση των συμβολαιογράφων στη συζήτηση του νομοσχεδίου για την «Επιτάχυνση στην απονομή της Δικαιοσύνης» με τη διεκδίκηση μάλιστα στην ουσία ρόλου στην απονομή της Δικαιοσύνης.

Είναι γνωστό ότι οι Συμβολαιογράφοι δεν αποτελούν παράγοντες στο σύστημα απονομής της Δικαιοσύνης. Όπως έχουν κρίνει τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια, ο ρόλος τους περιορίζεται στην καταγραφή δηλώσεων των συμβαλλόμενων και όχι στην απονομή του Δικαίου και σε καμία περίπτωση δεν αποτελούν δικαιοδοτικό όργανο.

Κατά συνέπεια, η επιθυμία τους να ανατεθεί σε αυτούς η αρμοδιότητα της έκδοσης των συναινετικών διαζυγίων και κληρονομητηρίων, συναινετικής εγγραφής και εξάλειψης προσημείωσης υποθήκης, έκδοσης διαταγών πληρωμής και δημοσίευσης διαθηκών μόνο συντεχνιακή σκοπιμότητα εξυπηρετεί και είναι προφανώς αντίθετη με τις διατάξεις του Συντάγματος για τη δικαστική προστασία των πολιτών.

Πρέπει να σημειώσουμε στο σημείο αυτό ότι οι Δικηγορικοί Σύλλογοι δε δέχθηκαν την ανάθεση της έκδοσης των συναινετικών διαζυγίων, από τους Προέδρους τους, ενεργώντας θεσμικά και όχι συντεχνιακά.

Τέλος οι Συμβολαιογράφοι, πρέπει να γνωρίζουν ότι τυχόν επιχειρούμενη προσπάθεια από μέρος τους για αφαίρεση από τα Δικαστήρια δικαστηριακής ύλης επ' ωφελεία τους είναι σίγουρο ότι τελικά θα οδηγήσει στην πλήρη απελευθέρωση των λεγόμενων «κλειστών» επαγγελματιών με αυτονόητη κατάληξη τη σύνταξη των συμβολαίων και από δικηγόρους, όπως άλλωστε συμβαίνει σε όλες τις χώρες της Ευρώπης αλλά και των Η.Π.Α.

Η θέση μου αυτή δεν αποτελεί λαϊκισμό. Είμαι υπέρ της απελευθέρωσης και άλλων νομικών επαγγελματιών.

Αντίληψη του Υπουργείου

1-Μονομελή δικαστήρια

2-Παράβολα ένδικων μέσων

3-Δικαστικό ένσημο στην αναγνωριστική αγωγή

Τι έγινε δεκτό

1-Προκατάθεση προτάσεων στο Μονομελές

2-Ασφαλιστικά μέτρα (αναστολή εκτελέσεως)

3-Μετατροπή σε πταίσματα σωματικής βλάβης, απάτης, απειλής

Σημείο 5: Αύξηση ασφαλιστικών εισφορών

Διατυπώσαμε επίσης την έντονη αντίθεσή μας ως προς την καθιέρωση της υποχρεωτικής ανά τριετία μετάταξης στην επόμενη ασφαλιστική κατηγορία και τις ήδη επελθούσες αυξήσεις των καταβλητέων ασφαλιστικών εισφορών.

Είναι αυτονόητο το επιπλέον βάρος που προστίθεται στους ώμους των συναδέλφων, σε μια περίοδο που η δικηγορική ύλη και τα εισοδήματα όλων μας συρρικνώνονται με γεωμετρική πρόοδο.

Το πρόβλημα αυτό είναι ακόμα πιο έντονο στους νέους συναδέλφους, οι οποίοι θα έπρεπε να υποστηρίζονται με την εξαίρεσή του από ανάλογες αυξήσεις.

Σημείο 6: Προώθηση της διαδικασίας ψήφισης νέων φορολογικών διατάξεων

Διατυπώσαμε επίσης την έντονη θεσμική ανησυχία μας για την αιφνιδιαστική και εν κρυπτώ προώθηση της ψήφισης νέων φορολογικών διατάξεων και αντικειμενικών κριτηρίων υπό τη διαδικασία μάλιστα του κατεπίγοντος-χωρίς την τήρηση των προϋποθέσεων για τη συγκεκριμένη διαδικασία και χωρίς καμία πρωτοβουλία διαβούλευσης με τους αρμόδιους θεσμικούς φορείς που θίγονται από τις διατάξεις αυτές.

Η αναγκαία αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος της χώρας δεν θα επιτευχθεί μέσω νομοθετημάτων αποσπασματικού χαρακτήρα και αμφίβολης αποτελεσματικότητας, τα οποία μάλιστα στερούνται συγκεκριμένης στόχευσης και κατά γενική ομολογία, κινούνται εκτός των ορίων όχι μόνο της κοινωνικής δικαιοσύνης, αλλά και της συνταγματικής νομιμότητας.

Αγαπητές και αγαπητοί προσκεκλημένοι,

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Ελπίζω ότι τα σημεία αυτά που υπογράμμισα, αναδεικνύουν με τρόπο σαφή και κατηγορηματικό τα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το δικηγορικό σώμα στη χώρα μας σήμερα.

Η ανάπτυξή τους εκ μέρους μου έχει ως σκοπό να θέσουν το πλαίσιο της σημερινής μας συζήτησης, έτσι ώστε να δούμε τις δικές μας δράσεις σε σχέση με τις αντίστοιχες δικές σας.

Ακόμα πιο μακρόπνοος στόχος είναι να μπορέσουμε να συνδυάσουμε τις δράσεις μας, αναπτύσσοντας συνέργειες και πρωτοβουλίες που αφενός θα αναδείξουν τα κοινά μας προβλήματα και αφετέρου θα ανοίξουν το δρόμο για να επανεξετάσουμε το επάγγελμά μας με νέες προοπτικές.

Με τις σκέψεις αυτές, χαιρετίζω τη σημερινή Ειδική Συνέλευση Προέδρων και Αντιπροσώπων των Ευρωπαϊκών Δικηγορικών Συλλόγων και την έναρξη των εργασιών της.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ

Ε. Συμεωνίδου – Καστανίδου
Καθηγήτρια Ποινικού Δικαίου στο ΑΠΘ

I. Το ποινικό δίκαιο είναι φαινόμενο κοινωνικό και ταυτόχρονα πολιτικό. Είναι κοινωνικό γιατί πηγάζει από τις ανάγκες της κοινωνίας, της οποίας τις σχέσεις ρυθμίζει. Είναι όμως και πολιτικό φαινόμενο γιατί είναι προϊόν της κρατικής εξουσίας που εκφράζει μέσω αυτού τις επιλογές της για την αντιμετώπιση των κοινωνικών συγκρούσεων και την προστασία των έννομων αγαθών (βλ. Ι. Μανωλεδάκη, *Δίκαιο και Ιδεολογία, Κριτικές σκέψεις*, 2011, σ. 178 επ.). Ως κοινωνικό και πολιτικό φαινόμενο, το δίκαιο δεν μπορεί, επομένως, παρά να αποτυπώνει την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα.

Η σχέση ωστόσο δεν είναι μονοσήμαντη. Όπως παρατηρούσε ο Α. Μάνεσης (*Συνταγματικό Δίκαιο*, Ι, 1980, σ. 106), το δίκαιο εκφράζει μεν την κοινωνική πραγματικότητα, αλλά μέσα από την ανθρώπινη θέληση και δράση. Οι δικαιοί κανόνες δεν είναι γι' αυτό μόνο διαπιστωτικοί, αλλά μπορούν να αποβούν και διαπλαστικοί των κοινωνικών σχέσεων. Με την καταναγκαστική και ιδεολογική τους λειτουργία επενεργούν κατά τρόπο καθοριστικό στο κοινωνικό «γίγνεσθαι» και αποτελούν έτσι «οργανικό τμήμα» της κοινωνικής πραγματικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί κανείς να σκεφτεί ότι περίοδοι κοινωνικοοικονομικής και πολιτικής κρίσης αποτυπώνονται σε ένα «ποινικό δίκαιο της κρίσης» και αυτό με τη σειρά του συμβάλλει στην περαιτέρω αποδιάρθρωση της κοινωνικής συνοχής και της υπάρχουσας πολιτικής δομής.

II. Το «ποινικό δίκαιο της κρίσης» χαρακτηρίζεται από τη ριζική ανατροπή της ισορροπίας μεταξύ των δύο βασικών λειτουργιών του ποινικού δικαίου: της τιμωρητικής – κατασταλτικής, που εκφράζεται μέσω της προστασίας των έννομων αγαθών, του προσδιορισμού των αξιόποινων πράξεων και της απειλής των κυρώσεων, και της εγγυητικής - εξασφαλιστικής του ατόμου λειτουργίας, που επιτυγχάνεται με την οριοθέτηση της κατασταλτικής εξουσίας του κράτους και την κατοχύρωση του πεδίου ελεύθερης δράσης και έκφρασης των πολιτών. Τιμωρητική και εγγυητική λειτουργία του ποινικού δικαίου, ως αντίρροπες δυνάμεις στο εσωτερικό του, συνυπάρχουν διαλεκτικά και συνθέτουν τελικά την ουσία του. Σε περιόδους ομαλού κοινωνικού και πολιτικού βίου η ισορροπία μεταξύ των δύο αντίρροπων λειτουργιών του ποινικού

Το ποινικό μας σύστημα έχει κατακλυστεί από κακουργηματικές πράξεις, ενώ η διόγκωση της καταστολής συνοδεύεται επιπλέον από σειρά αστυνομικής φύσης μέτρων που στοχεύουν πια το σύνολο των πολιτών: καταγραφές των εξωτερικών στοιχείων κάθε τηλεφωνικής συνδιάλεξης, ειδικές ανακριτικές πράξεις σε βάρος υπόπτων, υποχρεωτική ανάλυση DNA με απόφαση αστυνομικού οργάνου κ.ά.

δικαίου εξασφαλίζεται με την κοινωνική συναίνεση που επιτυγχάνεται μέσω των αντιπροσωπευτικών πολιτικών θεσμών. Αντίθετα, σε περιόδους κρίσης, κατά τη διάρκεια των οποίων οι θεσμοί δε λειτουργούν ή δε λειτουργούν επαρκώς, παρατηρείται ένταση της τιμωρητικής – κατασταλτικής (και αντίστοιχη εξασθένιση της φιλελεύθερης – γγγυητικής) λειτουργίας του ποινικού δικαίου με μονομερείς επιλογές της κρατικής εξουσίας, η οποία έτσι προσπαθεί αφενός να διατηρήσει την εξουσία της – που αισθάνεται να αμφισβητείται – και αφετέρου να καλύψει τις ουσιαστικές της αδυναμίες στην πραγματική αντιμετώπιση του εγκλήματος. Αυτή η χρησιμοποίηση του ποινικού δικαίου ωστόσο αποτελεί παθολογική διαπλοκή του με την πολιτική, αφού μεταφέρει το δίκαιο από το χώρο αναζήτησης

του «κοινού καλού», στο χώρο των ιδιοτελών στόχων των πολιτικών ομάδων για την κατάκτηση ή διατήρηση της εξουσίας (έτσι Ι. Μανωλεδάκης, 7 θέσεις για το Δίκαιο και τη Δικαιοσύνη, 1992, σ. 51).

Αυτό το δίκαιο της κρίσης, εξάλλου, βαθαίνει και διευρύνει με τη σειρά του την κοινωνική και πολιτική ρήξη, καθώς η ένταση της καταστολής περιορίζει τις ατομικές ελευθερίες, εντείνει με τον τρόπο αυτό τις κοινωνικές αντιδράσεις και οδηγεί σε περαιτέρω σκλήρυνση των μηχανισμών καταστολής για την αντιμετώπισή τους, εξωθώντας μεγάλες ομάδες πολιτών στο κοινωνικό περιθώριο και επιβαρύνοντας τους μηχανισμούς απονομής της Δικαιοσύνης σε τέτοιο βαθμό, ώστε να αμφισβητείται η ίδια η δυνατότητα αποτελεσματικής εφαρμογής του νόμου. Στο τέλος, αυτό που μένει είναι μια γενικευμένη «ανομία» που υπονομεύει την κοινωνική ευημερία.

III. Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορεί κανείς να τα παρατηρήσει χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία στο ελληνικό ποινικό δίκαιο των τελευταίων πολλών ετών. Γιατί η κρίση δεν είναι ασφαλώς μόνο σημερινή και ούτε βέβαια μόνον οικονομική. Η Ελλάδα βιώνει εδώ και πολλά χρόνια μια σοβαρή κοινωνική – αξιακή και πολιτική κρίση. Η «εποχή των μνημονίων» είναι στην πραγματικότητα το τελικό στάδιο μιας εποχής κατάρρευσης του κοινωνικού αξιακού ιστού σε όλα τα επίπεδα.

Η αποτύπωση της κρίσης αυτής στο ποινικό μας δίκαιο γίνεται πρωτίστως αντιληπτή στο επίπεδο διευρύνσης της ποινικοποίησης. Όσο το κράτος αδυνατεί να αντιμετωπίσει το έγκλημα στην καθημερινότητα των πολιτών, τόσο η κρατική εξουσία σπεύδει να ψηφίζει νέους ποινικούς νόμους, να ανάγει σε ποινικά αδικήματα συμπεριφορές που δεν φαίνεται να θίγουν υπαρκτά κοινωνικά αγαθά και να αυξάνει τις ποινικές κυρώσεις. Το ποινικό μας σύστημα έχει κατακλυστεί από κακουργηματικές πράξεις, ενώ η διόγκωση της

καταστολής συνοδεύεται επιπλέον από σειρά αστυνομικής φύσης μέτρων που στοχεύουν πια το σύνολο των πολιτών: καταγραφή των εξωτερικών στοιχείων κάθε τηλεφωνικής συνδιάλεξης, ειδικές ανακριτικές πράξεις σε βάρος υπόπτων, υποχρεωτική ανάλυση DNA με απόφαση αστυνομικού οργάνου κ.ά. (βλ. ευρύτερα Ν. Παρασκευόπουλου, Οι πλειοψηφίες στο στόχαστρο, 2003, σ. 36 επ.).

Το ποινικό δίκαιο επιστρατεύεται εξάλλου ως «εργαλείο πρώτης χρήσης» για την εξυπηρέτηση της πολιτικής, όταν οι αδυναμίες του κρατικού μηχανισμού οδηγούν σε αμφισβήτηση της αποτελεσματικότητάς του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι επιλογές του νομοθέτη με τον ν. 3943/2011 για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Αντί να υιοθετηθεί ένα απλό και δίκαιο φορολογικό σύστημα, στα πρότυπα όσων ισχύουν και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, αντί να γίνει μια προσπάθεια αυτόματης ηλεκτρονικής είσπραξης των φόρων που θα εκμηδένιζε παράλληλα τη γραφειοκρατία ως πηγή διαφθοράς, ο νομοθέτης επέλεξε για μια ακόμη φορά να αυξήσει τις ποινές και να διευρύνει πλασματικά το χρόνο τέλεσης του εγκλήματος για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή των διατάξεων περί αυτοφώρου. Και τούτο παρά το γεγονός ότι ήδη από τη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 Συντ.) προκύπτει ο επικουρικός χαρακτήρας του ποινικού δικαίου, οι κανόνες του οποίου πρέπει να εφαρμόζονται μόνον όταν ηπιότερα μέσα δεν μπορούν να λειτουργήσουν ικανοποιητικά (Για τα υπόλοιπα δογματικά ζητήματα που εγείρει η ρύθμιση, βλ. Γ. Δημήτρη, Εγκλήματα φοροδιαφυγής, 2011, σ. 289 επ., Μ. Καϊάφα – Γκμπάντι, Οι επιλογές του ν. 3943/2011 για την οριοθέτηση του αξιοποίνου των φορολογικών αδικημάτων: Μια ατυχής προσπάθεια αυξημένης προστασίας των περιουσιακών απαιτήσεων του κράτους, ΠοινΔικ 2011, σ. 1310 επ.).

Η αποσπασματικότητα των ρυθμίσεων είναι ένα ακόμη από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των νομοθετικών παρεμβάσεων. Οι νέες διατάξεις διαμορφώνονται κατά κανόνα για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων που απασχολούν την κοινή γνώμη, χωρίς συνολικό σχεδιασμό και χωρίς να καταβληθεί προσπάθεια ομαλής ένταξής τους στο ισχύον ποινικό δίκαιο. Είναι χαρακτηριστική η παρέμβαση του νομοθέτη με το ν. 3772/2009, με τον οποίο αυξήθηκαν οι ποινές σε ορισμένα εγκλήματα, όπως η διατάραξη κοινής ειρήνης, η απρόκλητη σωματική βλάβη ή η ληστεία, όταν τελούνται από άτομα με καλυμμένα ή αλλοιωμένα χαρακτηριστικά, ενώ αντίθετα παρέμειναν αμετάβλητες οι κυρώσεις σε άλλα εγκλήματα τα οποία όμως επίσης τελούνται συχνά από δράστες που έχουν καλύψει ή αλλοιώσει τα χαρακτηριστικά τους, όπως είναι λ.χ. το έγκλημα της απαγωγής (άρθρο 322 ΠΚ), της αρπαγής ανηλίκου (άρθρο 324 ΠΚ) ή της στάσης (άρθρο 170 ΠΚ) (βλ. ευρύτερα Ε. Συμεωνίδου – Καστανίδου, Τα μέτρα του Υπουργείου Δικαιοσύνης «για τη διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης», ΠοινΔικ 2009, σ. 608).

Αντίστοιχη αποσπασματικότητα μπορεί να παρατηρήσει κανείς και στο ν. 4055/2012, στο πλαίσιο του οποίου αυξήθηκαν στις 30.000 και 120.000 ευρώ αντίστοιχα τα χρηματικά όρια των 15.000 και 73.000 ευρώ που προβλέπονται σε μια σειρά εγκλημάτων του Ποινικού Κώδικα, όπως η πλαστογραφία (άρθρο 216 παρ. 3 ΠΚ) ή η απάτη (άρθρο 386 παρ. 3 ΠΚ), χωρίς όμως η αλλαγή αυτή των ποσών να επεκταθεί στους ειδικούς ποινικούς νόμους, οι διατάξεις των οποίων έχουν διαμορφωθεί με πρότυπο τους αντίστοιχους κανόνες του Ποινικού Κώδικα (βλ. σχετική επισήμανση και στην Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής, σ. 10).

Τέτοιου είδους αποσπασματικές νομοθετικές παρεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής

Δικονομίας έχουν πλέον διαλύσει κάθε εσωτερική συνοχή των δύο αυτών νομοθετημάτων και έχουν ανατρέψει την - προβληματική ούτως ή άλλως - σχέση τους με τους ειδικούς ποινικούς νόμους. Οι αλλαγές διαδέχονται η μία την άλλη, χωρίς καν να υπάρχει χρόνος για προηγούμενη αξιολόγησή τους. Πολλές φορές τροποποιήσεις σημαντικών κανόνων εισάγονται στη Βουλή με τη μορφή τροπολογιών, συχνά σε άσχετα νομοσχέδια, χωρίς να υπάρχει ο χρόνος συζήτησης και πιθανής ορθολογικής ενσωμάτωσής τους στο ποινικό σύστημα. Η διαφωνία λ.χ. μεταξύ του τότε Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και του Προέδρου της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα σχετικά με τη χρήση των καμερών ασφαλείας κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων, οδήγησε άμεσα στην κατάθεση και ψήφιση τροπολογίας, με την οποία εξαιρέθηκε από την εποπτεία της Αρχής κάθε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που ενεργείται από τις δικαστικές ή εισαγγελικές αρχές ή από υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους για τη βεβαίωση εγκλημάτων, χωρίς να έχει προηγηθεί οποιαδήποτε δημόσια διαβούλευση στην αρμόδια Επιτροπή της Βουλής. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι η τροπολογία αυτή εντάχθηκε στο ν. 3625/2007, που αφορούσε την κύρωση και εφαρμογή του προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία. Η βιασύνη, η προχειρότητα και η παραβίαση κάθε κανόνα χρηστής νομοθέτησης, έχει βέβαια ως άμεση συνέπεια την κατάθεση νέων νομοσχεδίων, μέσω των οποίων «διορθώνονται» τα προηγούμενα, στην ίδια πάντα κατεύθυνση της διεύρυνσης της ποινικοποίησης.

Την ίδια ώρα χιλιάδες ποινικές υποθέσεις λιμνάζουν στα δικαστήρια της χώρας, ενώ η οικονομική κρίση ωθεί στο περιθώριο όλο και μεγαλύτερες ομάδες πολιτών, διευρύνοντας την παραγωγή νέου εγκλήματος.

Ταυτόχρονα η κακουργηματοποίηση πράξεων που θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται ως απλά πλημμελήματα ή και να μην εντάσσονται καν στην ποινική ύλη, οδηγεί σε αύξηση του πληθυσμού των φυλακών - υποδίκων και καταδίκων - σε επίπεδα που δεν μπορεί να διαχειριστεί το κράτος. Έτσι, νέες αποσπασματικές ρυθμίσεις γίνονται πλέον αναγκαίες, με μοναδικό στόχο την αποσυμφόρηση των ποινικών δικαστηρίων και των καταστημάτων κράτησης. Η ειδική παραγραφή για σημαντικές κατηγορίες εγκλημάτων αποτελεί πλέον «πρακτική» επαναλαμβανόμενη με σταθερότητα και «συνέπεια» τα τελευταία 30 χρόνια, που συνοδεύεται από ανάλογης έντασης παρεμβάσεις στους θεσμούς της μετατροπής, της υπό όρους αναστολής και της υπό όρους απόλυσης. Το κράτος δείχνει με κάθε τρόπο ότι δεν γνωρίζει τι πρέπει να κάνει με τους κατηγορουμένους που συνωστίζονται στις δικαστικές αίθουσες και τους υποδίκους και καταδίκους που έχουν πλημμυρίσει τις φυλακές. Γι' αυτό και αυτοσχεδιάζει άτεχνα, παραβιάζοντας με κάθε νέο νομοθέτημα τις βασικές για το δικαϊκό μας σύστημα αρχές της ίσης μεταχείρισης και της αναλογικότητας.

Ενδεικτική της αμηχανίας που επικρατεί είναι και η πρόσφατη κατάθεση νομοσχεδίου με το οποίο προβλεπόταν η υποχρεωτική υπό όρους απόλυση από τις φυλακές ατόμων που είχαν καταδικασθεί σε ποινές κάθειρξης μέχρι 10 ετών για οποιοδήποτε κακούργημα (βλ. νομοσχέδιο Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 18.1.2012), ρύθμιση που αποσύρθηκε τελικά εξαιτίας των αντιδράσεων που την ακολούθησαν. Ήταν άλλωστε χαρακτηριστικό ότι η μοναδική εξαίρεση από τη νέα ρύθμιση αφορούσε τους καταδικασθέντες για οικονομικά εγκλήματα, ενώ η ευνοϊκή μεταχείριση μπορούσε να ισχύσει για δράστες σημαντικά βαρύτερων πράξεων, όπως λ.χ. βασανιστηρίων, ανθρωποκτονιών, εμπρησμών ή εκρήξεων με θανατηφόρο αποτέλεσμα.

Κανένας Ποινικός Κώδικας, όσο σύγχρονος και αν είναι, δεν μπορεί να βοηθήσει πραγματικά, όταν διατηρείται ο τεράστιος όγκος των ειδικών ποινικών νόμων, με συχνά αόριστες, αλληλοκαλυπτόμενες ή αντιφατικές μεταξύ τους διατάξεις...

Σε αυτό το τοπίο των δρακόντιων ποινικών νόμων και αστυνομικών μέτρων, των αποσπασματικών ρυθμίσεων, της αδυναμίας του δικαιοδοτικού μηχανισμού να αποδώσει ουσιαστική δικαιοσύνη και της αμήχανης προσπάθειας του κράτους να απελευθερώσει κάθε τόσο «λίγο χώρο» στις φυλακές, καταλύεται η σχέση εμπιστοσύνης του πολίτη προς τους νόμους, τον μηχανισμό απονομής της δικαιοσύνης και το σύστημα έκτισης των ποινών. Έτσι, το ίδιο το κράτος, με τις πράξεις και τις παραλείψεις του, ωθεί τελικά στην ανομία.

IV. Βεβαίως δεν θα πρέπει κανείς να αποσιωπήσει και σοβαρές νομοθετικές πρωτοβουλίες, όπως αυτή που υιοθετήθηκε με το ν. 3189/2003 και ολοκληρώθηκε με το ν. 3860/2010, μέσω των οποίων αναμορφώθηκε πλήρως το ποινικό δίκαιο των ανηλίκων, στην κατεύθυνση που επιβάλλουν οι Διεθνείς Συνθήκες και το συμφέρον των ανήλικων δραστών αξιόποινων πράξεων. Ωστόσο οι πρωτοβουλίες αυτές περιορίστηκαν σε ένα μικρό τμήμα της ποινικής μας νομοθεσίας που διαθέτει έναν σημαντικό βαθμό αυτονομίας, ενώ παράλληλα η εφαρμογή των νέων κανόνων στην πράξη εξακολουθεί να συναντά σοβαρά προβλήματα, εξαιτίας των οποίων το πραγματικό όφελος των ανηλίκων από τα νέα μέτρα εμφανίζεται ουσιαστικά περιορισμένο. Αντίστοιχες πρωτοβουλίες έχουν αναπτυχθεί εξάλλου και σε άλλους τομείς, χωρίς όμως

ακόμη να έχουν υιοθετηθεί από τον Έλληνα νομοθέτη: ένα ολοκληρωμένο σχέδιο νέου Ποινικού Κώδικα, το σχέδιο ενός νέου Σωφρονιστικού Κώδικα και ένα πλήρες νομοθετικό πλαίσιο για την ποινική αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών έχουν ήδη κατατεθεί στο Υπουργείο Δικαιοσύνης από τις αρμόδιες επιστημονικές επιτροπές που συγκροτήθηκαν στις αρχές του 2010 για την κατάρτισή τους.

Ακόμη όμως και αν τα νομοθετήματα αυτά υιοθετηθούν τελικά, δεν αποτελούν παρά ένα μικρό μέρος όσων συνολικά πρέπει να γίνουν. Γιατί κανένας Ποινικός Κώδικας, όσο σύγχρονος και αν είναι, δεν μπορεί να βοηθήσει πραγματικά, όταν διατηρείται ο τεράστιος όγκος των ειδικών ποινικών νόμων, με συχνά αόριστες, αλληλοκαλυπτόμενες ή αντιφατικές μεταξύ τους διατάξεις. Ούτε και μια συνολική «κάθαρση» της ποινικής νομοθεσίας μπορεί άλλωστε να θεωρηθεί αρκετή, αν δεν έχει δομηθεί ένας εύλικτος διοικητικός μηχανισμός, που θα είναι σε θέση να εφαρμόζει τους νόμους χωρίς να είναι κάθε φορά αναγκαία η προσφυγή στο ποινικό δίκαιο. Και τέλος ούτε και αυτά μπορούν να θεωρηθούν αρκετά αν δεν συνοδεύονται από την οργάνωση ενός αποτελεσματικού δικαιοδοτικού μηχανισμού, που θα εξασφαλίζει την ταχεία και ουσιαστική απονομή της δικαιοσύνης, χωρίς εκπτώσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα των κατηγορουμένων.

ΟΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 4055/2012 ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΗ

Πάρις Αρβανιτάκης
Καθηγητής Νομικής του ΑΠΘ

Στην πολιτική δίκη επιδρούν άμεσα ή έμμεσα οι τροποποιήσεις που έφερε ο Νόμος 4055 τόσο στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας όσο και στον Αστικό Κώδικα. Οι τροποποιήσεις αυτές προσεγγίζονται στην παρούσα εισήγηση με βάση πέντε ευρύτερους τομείς, στους οποίους θα μπορούσαν να καταταγούν συστηματικά οι νέες ρυθμίσεις: πρώτον, στην αναδιάρθρωση της καθ' ύλην αρμοδιότητας υπέρ των ιεραρχικά χαμηλότερων, μονομελούς συνθέσεων δικαστηρίων· δεύτερον, στον καθορισμό ιδιαίτερα σύντομων προθεσμιών για τον ορισμό της συζητήσεως και την έκδοση της αποφάσεως σε μία σειρά διαφορών, που σε συγκεκριμένες υποθέσεις συνδυάζονται και με περιορισμό της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως των αποφάσεων· τρίτον, στην προσπάθεια περιορισμού των δικών μέσω της επιβολής οικονομικού χαρακτήρα αντικινήτρων· τέταρτον, στην απλοποίηση της διαδικασίας και στην ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών επίλυσεως των διαφορών· και τέλος, πέμπτον, στην εισαγωγή ορισμένων ερμηνευτικού χαρακτήρα διατάξεων, που διορθώνουν ή διευκρινίζουν ήδη εκφρασθείσες νομολογιακές επιλογές.

1. Οι πλέον σημαντικές ποσοτικά τροποποιήσεις, που επέρχονται με παρεμβάσεις τόσο στον αστικό κώδικα όσο και στον κώδικα πολιτικής δικονομίας, αφορούν στη μεταφορά του συνόλου σχεδόν της ύλης της εκούσιας δικαιοδοσίας στα ειρηνοδικεία ή τους ειρηνοδίκες. Η μεταφορά αυτή, που καταρχήν επιχειρείται ανά διάταξη, επιβεβαιώνεται με τη μεταβολή του ως τώρα ισχύοντος τεκμηρίου αρμοδιότητας υπέρ των μονομελών πρωτοδικείων σε αντίστοιχο τεκμήριο υπέρ του ειρηνοδικείου, το οποίο, με ανάλογη επέμβαση και στον εισαγωγικό νόμο του κώδικα πολιτικής δικονομίας, επεκτείνεται συλλήβδην σε όλες, με δύο μόνο εξαιρέσεις, τις εισαγόμενες δυνάμει ειδικών νόμων υποθέσεις της εκούσιας δικαιοδοσίας αρμοδιότητας των πρωτοδικείων, μονομελών και πολυμελών.

Έτσι, ενδεικτικά, από τις ρητά μεταφερόμενες υποθέσεις, εισάγονται πλέον στο ειρηνοδικείο η παροχή άδειας για διενέργεια πράξεως, ο διορισμός διαιτητή ή επιδιαιτητή, η θέση προσώπου σε ακούσια νοσηλεία, αλλά και η μη γνήσια υπόθεση εκούσιας δικαιοδοσίας που αφορά στην κατάσχεση ειδικών περιουσιακών

στοιχείων. Στην αρμοδιότητα του μονομελούς πρωτοδικείου παραμένουν μόνον η αίτηση για κήρυξη αλλοδαπού τίτλου εκτελεστού στην Ελλάδα και η επικύρωση του συναινετικού διαζυγίου, ενώ στην αρμοδιότητα του πολυμελούς πρωτοδικείου αποκλειστικά οι πτωχευτικές υποθέσεις και οι υπαγόμενες στο δικαστήριο αυτό κτηματολογικές υποθέσεις, ενώ δεν μεταβλήθηκε η αρμοδιότητα του Εφετείου Αθηνών για τις υποθέσεις ερμηνείας υπέρ κοινωφελών σκοπών.

Παράλληλα, εισάγεται για μία σειρά σημαντικών υποθέσεων της εκούσιας δικαιοδοσίας, όπως τα θέματα των σωματείων, ακόμη και ο ορισμός προσωρινής διοίκησης, των διαθηκών, συμπεριλαμβανομένου και του κληρονομητηρίου, η λειτουργική αρμοδιότητα του ειρηνοδίκη, και όχι του ειρηνοδικείου, να επιληφθεί αυτών, έτσι ώστε να μην επιβαρύνονται επιπλέον τα πινάκια του δικαστηρίου, αλλά και να ελαφρύνονται οι δικαστές από την ανάγκη εκδόσεως ολοκληρωμένων δικαστικών αποφάσεων.

Όπως προκύπτει από τις επιμέρους ειδικές διατάξεις, η μορφή της δικαιοδοτικής κρίσης του ειρηνοδίκη μπορεί να ποικίλει κατά περίπτωση. Έτσι, με τη νέα ρύθμιση περί εγγραφής σωματείου ή τροποποιήσεως του καταστατικού του, η κρίση του ειρηνοδίκη έχει το χαρακτήρα διαταγής, εναντίον της οποίας χωρεί ανακοπή, και όχι πλέον έφεση, δικαζόμενη από το μονομελές πρωτοδικείο. Αντίθετα, η κήρυξη ιδιόγραφης διαθήκης ως κυρίας γίνεται με πράξη, ενώ η παροχή του κληρονομητηρίου γίνεται με διάταξη του ειρηνοδίκη, ενώ προβλέπεται ακόμα και η έκδοση αποφάσεως από τον ίδιο, αν στη διαδικασία χορηγήσεως του κληρονομητηρίου ασκήσει παρέμβαση τρίτος.

Επομένως, η δυνατότητα και το προσήκον ένδικο βοήθημα προσβολής των κατ'ιδίαν αυτών πράξεων του ειρηνοδίκη εξαρτάται κατά περίπτωση από τη φύση της πράξεως, γεγονός που ελλείπει σαφούς

και ολοκληρωμένου νομοθετικού πλαισίου μπορεί να δημιουργήσει στην πράξη προβλήματα.

Η μεταφορά του συνόλου των υποθέσεων της εκούσιας δικαιοδοσίας στα ειρηνοδικεία και τον ειρηνοδίκη υποβαθμίζει σημαντικά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, κυρίως επειδή οι σχετικές αποφάσεις ελέγχονται πλέον και μάλιστα, εν όψει του δραστηρίου περιορισμού των λόγων αναιρέσεως κατ'αποφάσεων ειρηνοδικείων κατά το άρθρο 560, σε τελειωτικό ως επί το πλείστον στάδιο από ένα ιεραρχικά χαμηλόβαθμο δικαιοδοτικό όργανο, όπως είναι το δικάζον κατ'έφεση μονομελές πρωτοδικείο, το οποίο μέχρι σήμερα ήταν το πρωτοβάθμιο απλώς δικαιοδοτικό όργανο για τις αντίστοιχες υποθέσεις.

Και αν ο περιορισμένος αυτός έλεγχος θα μπορούσε να δικαιολογηθεί χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα για τα αμιγώς ρυθμιστικά μέτρα της εκούσιας δικαιοδοσίας, δύσκολα θα μπορούσε να ισχύσει το ίδιο και για μια σειρά γνήσιων, αλλά και μη γνήσιων υποθέσεων, που ρυθμίζουν σημαντικά ζητήματα προσωπικής καταστάσεως, όπως η ακούσια νοσηλεία, η υιοθεσία ή η δικαστική συμπαράσταση, ή εισάγουν δυσχερή νομικά ζητήματα, όπως η κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων ή η συλλογική αγωγή, όπου η νομολογία των ανώτερων δικαστηρίων υπήρξε μέχρι σήμερα ιδιαίτερα γόνιμη.

Στα ειρηνοδικεία, εξάλλου, υπάγεται εφεξής, με προσθήκη στην αντίστοιχη διάταξη των ασφαλιστικών μέτρων, και η συναινετική εγγραφή ή η άρση προσημειώσεως υποθήκης. Ειδικά ως προς την άρση της προσημειώσεως, ελλείψει ρητής μεταβατικής διατάξεως και σύμφωνα με το δόγμα της ιεραρχίας, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι η νέα διάταξη εφαρμόζεται μόνον επί συναινετικών προσημειώσεων που ενεγράφησαν από το ειρηνοδικείο δυνάμει του νέου νόμου, ενώ για τις παλαιές αρμόδιο παραμένει το μονομελές πρωτοδικείο.

Με το νέο νόμο ορίζεται πλέον ρητά ότι η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής απευθύνεται στο εκδώσαν τη διαταγή πληρωμής δικαστήριο, ειρηνοδικείο ή μονομελές πρωτοδικείο. Επομένως, καθ' ύλην, όπως άλλωστε και κατά τόπον, αρμόδιο για την εκδίκαση της ανακοπής είναι πάντοτε το δικαστήριο που εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής, ανεξαρτήτως του ύψους ή της φύσεως της απαιτήσεως του αιτούντος τη διαταγή πληρωμής δανειστή...

Χωρίς αντικείμενο παραμένει η τροποποίηση της παρ. 2 του άρθρου 683 ως προς την αρμοδιότητα των ειρηνοδικείων προς λήψη ασφαλιστικών μέτρων, αφού ο νέος νόμος παρουσιάζει μεταξύ άλλων και την πρωτοτυπία, η τροποποιούσα διάταξη να είναι κατά περιεχόμενο κατά λέξη όμοια με την τροποποιούμενη.

Ο πρόσφατος νομοθέτης σε συνέχεια του αμέσως προγενέστερου Νόμου 3994/211 περιορίζει έτι περαιτέρω την αρμοδιότητα του πολυμελούς πρωτοδικείου με παρεμβάσεις του τόσο στην ειδική όσο και στην τακτική διαδικασία. Το όριο καταρχήν της κατά κανόνα αρμοδιότητας των μονομελών πρωτοδικείων, που αυξήθηκε με το Νόμο 3994 από 80.000 σε 120.000 ευρώ, ήδη μέσα σε λιγότερο από ένα έτος υπερδιπλασιάζεται, ανερχόμενο πλέον στο ιδιαίτερα σημαντικό ύψος των 250.000 ευρώ.

Συγχρόνως, η αρμοδιότητα των πολυμελών πρωτοδικείων αφαιρείται πλέον από όλες τις υπαγόμενες σε ειδική διαδικασία διαφορές. Έτσι, οι γαμικές διαφορές, καθώς και οι διαφορές από τις προσωπικού χαρακτήρα σχέσεις γονέων και τέκνων, που ως τώρα εισάγονταν ως μη αποτιμητές σε χρήμα στο πολυμελές πρωτοδικείο, υπάγονται πλέον στην ανεξαρτήτως ποσού αρμοδιότητα των μονομελών πρωτοδικείων του άρθρου 17.

Το ίδιο ισχύει και για τη δυνατότητα εμπλοκής του πολυμελούς πρωτοδικείου στη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής. Όπως είναι γνωστό, η καθ' ύλην αρμοδιότητα για την άσκηση της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής αναζητείτο έως σήμερα με βάση τις γενικές διατάξεις σε συνδυασμό και με τη φύση της απαιτήσεως. Έτσι, αν επρόκειτο για απαίτηση υπαγόμενη στην τακτική διαδικασία, λόγω χάρη επί διαταγής πληρωμής από αλληλόχρεο λογαριασμό, η καθ' ύλην αρμοδιότητα αναζητείτο βάση του ποσού της απαιτήσεως ανάμεσα και στα τρία πρωτοβάθμια δικαστήρια, επομένως αρμόδιο μπορούσε να είναι και το πολυμελές πρωτοδικείο. Ήδη, με τον νέο νόμο ορίζεται πλέον ρητά ότι η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής απευθύνεται στο εκδώσαν τη διαταγή πληρωμής δικαστήριο, ειρηνοδικείο ή μονομελές πρωτοδικείο. Επομένως, καθ' ύλην, όπως άλλωστε και κατά τόπον, αρμόδιο για την εκδίκαση της ανακοπής είναι πάντοτε το δικαστήριο που εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής, ανεξαρτήτως του ύψους ή της φύσεως της απαιτήσεως του αιτούντος τη διαταγή πληρωμής δανειστή.

Αντίθετα, πάντως, από την καθ' ύλην αρμοδιότητα, το ζήτημα της διαδικασίας εκδικάσεως της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής παραμένει από τον νέο νόμο αδιευκρίνιστο. Έως σήμερα, η ανακοπή εκδικα-

ζόταν σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 632 παρ. 3 κατά τη διαδικασία εκείνη, τακτική ή ειδική, όπου υπαγόταν η απαίτηση, για την οποία εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής. Με τον νέο νόμο καταργείται πλέον η παλιά παρ. 3 του άρθρου 632, ενώ εισάγεται νέα παρ. 2 στην ίδια διάταξη, σύμφωνα με την συντακτικά κακότεχνη διατύπωση της οποίας «η άσκηση της ανακοπής η συζήτηση της οποίας προσδιορίζεται υποχρεωτικά εντός 60 ημερών ή εντός 90 ημερών αν ο διάδικος διαμένει στην αλλοδαπή ή έχει άγνωστη διαμονή και εκδικάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 643 και 591, παράγραφος 1». Δεδομένου ότι η νέα παρ. 2 παραπέμπει αποκλειστικά στο άρθρο 643 και όχι συλλήβδην στην ειδική διαδικασία των πιστωτικών τίτλων, το ζήτημα της προσήκουσας διαδικασίας της εκδικάσεως της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής δεν προκύπτει ευθέως από τον νέο νόμο, παρά την αντίθετη αναφορά στην αιτιολογική έκθεση περί γενικής εφαρμογής της διαδικασίας των πιστωτικών τίτλων. Πλέον σύμφωνη προς τις νέες διατάξεις συνολικά, παρουσιάζεται η άποψη ότι παρά την απουσία ρητής ρυθμίσεως, χρήσιμη είναι και πάλι η ειδικότερη φύση της απαιτήσεως που αποτέλεσε το θεμέλιο της διαταγής πληρωμής, η οποία και θα καθορίσει εν τέλει την προσήκουσα διαδικασία εκδικάσεως της ανακοπής, εφαρμοζομένων σε κάθε περίπτωση των άρθρων 643, 649-650 (μέσω της παρ. 2 του άρθρου 643, που δεν τροποποιήθηκε) και 591 § 1. Επιχείρημα υπέρ της απόψεως αυτής συνάγεται και από την αντίστοιχη ανακοπή κατά της εκτελέσεως, για την οποία ο νέος νόμος, με ρύθμιση απολύτως όμοια κατά περιεχόμενο με το άρθρο 633 παρ. 2, προβλέπει επίσης εφαρμογή των άρθρων 643 και 591, χωρίς να μεταβάλλεται τίποτα ως προς την τηρητέα μέχρι και σήμερα διαδικασία, που αναζητείτο και ρητώς φέρεται να αναζητείται και με βάση τη φύση της απαιτήσεως.

II. Την τακτική του ισχύοντος σήμερα άρθρου 648 για τον ορισμό δικασίμου στις μισθωτικές, ειδικά, διαφορές εντός σύντομης προθεσμίας επεκτείνει ο νέος νόμος σε σημαντικά ευρύτερο κύκλο διαδικασιών. Η με τον τρόπο αυτό επιτάχυνση επιχειρείται, καταρχήν, με την πρόβλεψη περί υποχρεωτικού ορισμού δικασίμου εντός προθεσμίας εξήντα ημερών επί ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής, επί διαφορών για άκυρη απόλυση, μισθούς υπερημερίας και καθυστερούμενους μισθούς, επί ανακοπής κατά της εκτελέσεως και κατά του πίνακα κατατάξεως, ενώ για την ανακοπή κατά της αρνητικής δηλώσεως του τρίτου στην κατάσχεση στα χέρια τρίτου, ο ορισμός δικασίμου επεκτείνεται στις εκατόν είκοσι ημέρες από την κατάθεση της αιτήσεως. Δικάσιμος εντός τριάντα ημερών προσδιορίζεται, όταν έγινε δεκτή η προσωρινή διαταγή επί αιτήσεως λήψεως ασφαλιστικών μέτρων.

Ανάλογη λειτουργία επιτελεί και η μάλλον υποτιμητική για έναν Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας πρόβλεψη ότι σε περίπτωση αποχής των δικηγόρων οι υποθέσεις αναβάλλονται σε δικάσιμο, που απέχει το πολύ ενενήντα ημέρες μετά την αρχική δικάσιμο. Τέλος, με το Νόμο 4055 ορίζεται ότι η συζήτηση της προσωρινής διαταγής προσδιορίζεται υποχρεωτικά εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο εργάσιμων ημερών από την κατάθεση της αιτήσεως.

Ανάλογη είναι η σπουδή του νέου νόμου και για την έκδοση της δικαστικής κρίσεως σε αναλόγως σύντομο χρόνο. Βασική διάταξη προς την κατεύθυνση αυτή αποτελεί το νέο άρθρο 643 παρ. 1, σύμφωνα με το οποίο η απόφαση του δικαστηρίου δημοσιεύεται σε δημόσια συνεδρίαση υποχρεωτικά μέσα σε εξήντα ημέρες από τη συζήτηση της αγωγής. Η διάταξη αυτή δεν περιορίζεται μόνο στην ειδική διαδικασία των πιστωτικών τίτλων, όπου καταρχήν εντάσσεται. Με τη μέθοδο της παραπομπής εφαρμόζεται σε μία

σειρά άλλων διαδικασιών, όπως τις μισθωτικές, τις εργατικές και στις διαδικασίες που δικάζονται με βάση αυτήν (αυτοκίνητα, διατροφές κλπ.), καθώς και, όπως είδαμε στις ανακοπές κατά διαταγής πληρωμής και τις ανακοπές κατά της εκτελέσεως.

Στον ίδιο, εξάλλου, κύκλο προσπάθειας νομοθετικής επιταχύνσεως των δικών εντάσσεται και η καθιερούμενη υποχρεωτική συζήτηση των αιτήσεων αναστολής επί ανακοπών κατά διαταγής πληρωμής και κατά της εκτελέσεως κατά την ορισθείσα αρχική δικάσιμο της αντίστοιχης ανακοπής, αποκλεισμένης κάθε αναβολής της σχετικής συζητήσεως. Η ίδια υποχρέωση καθιερώνεται και η επί αιτήσεως λήψεως ασφαλιστικών μέτρων σε διαφορές για άκυρη απόλυση ή καθυστερούμενους μισθούς, όπως και εν γένει για την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, όταν ο αιτών έλαβε προσωρινή διαταγή.

Δεδομένου ότι η συζήτηση της ανακοπής κατά της εκτελέσεως, επομένως και της συναφούς αιτήσεως αναστολής, προσδιορίζεται εντός εξήντα ημερών από την κατάθεσή της, γίνεται φανερό ότι η νομοθετική αυτή επιλογή δεν μπορεί, παρά τη σιωπή του νέου νόμου, να τύχει εφαρμογής επί αναστολής του πλειστηριασμού κατά το άρθρο 938 παρ. 3, η οποία και θα πρέπει να διατηρήσει την αυτοτέλειά της. Υπό το νέο καθεστώς είναι φανερό ότι η σημασία της αιτήσεως αναστολής περιορίζεται σημαντικά, το κύριο δε βάρος προσωρινής παρεμποδίσεως της εκτελέσεως επιρρίπτεται πλέον στην προσωρινή διαταγή.

Σε συνάρτηση με τη σύντμηση του χρόνου εκδόσεως των αποφάσεων εισάγεται για αποφάσεις συγκεκριμένων διαδικασιών η απαλλαγή του δικαστή από την ανάγκη αιτιολογήσεως της δικανικής του κρίσεως. Η έκπτωση αυτή αφορά στις αποφάσεις των ασφαλιστικών μέτρων και της εκούσιας δικαιοδοσίας. Καθ' όμοιο τρόπο προβλέπεται σε αμφοτέρως τις διαδικασίες αυτές ότι η απόφαση του δικαστηρίου δημοσιεύεται εντός

σαράντα οκτώ ωρών, με επισημείωση της κρίσεως του δικαστηρίου επί της αιτήσεως ή επί των πρακτικών, και μόνον για ειδικούς λόγους μπορεί να επιφυλαχθεί το δικαστήριο να εκδώσει την απόφασή του σε μεταγενέστερο χρόνο, και πάντως εντός τριάντα ημερών.

Κατ' απόλυτη μάλιστα αντιγραφή όμοιας κατά λέξη διατάξεως και στις δυο ως άνω ανόμοιες μεταξύ τους διαδικασίες προβλέπεται με χαρακτηριστική προχειρότητα ότι η απόφαση του δικαστηρίου περιέχει συνοπτικές αιτιολογίες ως προς την ύπαρξη ή ανυπαρξία του επικαλούμενου δικαιώματος και τη συνδρομή ή μη επικείμενου κινδύνου ή επείγουσας περιπτώσεως, μολονότι στη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας ούτε κατάγεται στη δίκη ουσιαστικό δικαίωμα, του οποίου την ύπαρξη ή την ανυπαρξία ζητά να αναγνωριστεί ο αιτών, ούτε βέβαια απαιτείται η συνδρομή επικείμενου κινδύνου ή επείγουσας περιπτώσεως ως προϋπόθεση για την έκδοση της αποφάσεως.

Η δυνατότητα τηρήσεως όλων των προθεσμιών αυτών αποτελεί πρωταρχικά ζήτημα θεσμικό. Αν η υπερφόρτωση των πινακίων, η έλλειψη αιθουσών ή ο φόρτος εργασίας των δικαστικών λειτουργών ή των δικαστικών υπαλλήλων καταστήσει εφικτή την πιστή τήρησή τους, είναι κάτι που θα το δείξει η πράξη, αν και βέβαια η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης είναι δεδομένο ότι δεν οφείλεται απλώς στο ότι οι ως τώρα μεταρρυθμιστικές προσπάθειες δεν συνέλαβαν την ιδέα για εισαγωγή παρόμοιων σύντομων προθεσμιών. Έτσι, και η θέσπισή τους με τον νέο νόμο δεν μπορεί να αποτελεί εχέγγυο τηρήσεώς τους. Είναι γνωστή, άλλωστε, η πάγια άποψη στη νομολογία ότι η μη τήρηση των προθεσμιών ορισμού δικασίμου ή εκδόσεως των αποφάσεων δεν δημιουργεί παράδεκτο ούτε συνιστά ελάττωμα της αποφάσεως, αντίληψη η οποία δεν φαίνεται να μεταβάλλεται από τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των νέων ρυθμίσεων, ιδίως αν οι όποιες καθυστερήσεις οφείλονται σε θεσμικά προ-

Η προσπάθεια μείωσης των δικών για λόγους οικονομικούς επιχειρείται στον νέο νόμο, καταρχήν, με την επιβολή παραβόλου για την άσκηση και των λοιπών πέρα από την ανακοπή ερημοδικίας ενδίκων μέσων, καθώς και για την υποβολή αιτήσεως εξαιρέσεως δικαστή, η οποία συχνά επιστρατεύεται στην πράξη με αποκλειστικό σκοπό την παρέλκυση της δίκης...

βλήματα, που καθιστούν εν τοις πράγμασι αδύνατη την τήρησή τους. Αλλά και η ενδεχόμενη σύνδεση του υποχρεωτικού χαρακτήρα των θεσπιζόμενων ασφακτικών προθεσμιών με το ενδεχόμενο μείωσης της αμοιβής των δικαστικών λειτουργών σε περίπτωση μη τηρήσεώς τους, όπως θα μπορούσε να υπονοεί η αντίστοιχη τροποποίηση που επέφερε ο νέος νόμος στον οργανισμό των δικαστηρίων σε περιπτώσεις αδικαιολόγητης καθυστέρησης στην έκδοση των αποφάσεων, μάλλον ανησυχία προκαλεί στο νομικό κόσμο για την επιδιωκόμενη ποιότητα στην απονομή της δικαιοσύνης, παρά εφησυχασμό. Αν ο λόγος εισαγωγής των προθεσμιών αυτών εντοπίζεται στις συχνές καταδίκες της χώρας μας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για αδικαιολόγητη βραδύτητα στο δικαιοδοτικό έργο, όπως διατείνεται η αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου, η διαφαινόμενη θεσμική αδυναμία τηρήσεώς τους στα υποχρεωτικά, ασφυκτικά όρια που θέτει ο νέος νόμος, μάλλον κινδυνεύει να διπλασιάσει τις καταδίκες αυτές, παρά να τις μειώσει.

III. Η εισαγωγή οικονομικών παραμέτρων στον βωμό της αποσυμφορήσεως των δικαστηρίων συχνά συζητήθηκε, για πρώτη όμως φορά υιοθετείται νομοθετικά. Η προσπάθεια μείωσης των δικών για λόγους οικονομικούς επιχειρείται στον νέο νόμο, καταρχήν, με την επιβολή παραβόλου για την άσκηση

και των λοιπών πέρα από την ανακοπή ερημοδικίας ενδίκων μέσων, καθώς και για την υποβολή αιτήσεως εξαιρέσεως δικαστή, η οποία συχνά επιστρατεύεται στην πράξη με αποκλειστικό σκοπό την παρέλκυση της δίκης.

Έτσι, ορίζεται πλέον παράβολο ποσού 200, 300 και 400 ευρώ, αντίστοιχα, για την άσκηση εφέσεως, αναίρέσεως και αναψηλαφήσεως, το οποίο επισυνάπτεται επί ποινή απαραδέκτου ένδικου μέσου στη συντασσόμενη από τον γραμματέα του εκδόντος την προσβαλλόμενη απόφαση δικαστηρίου έκθεση. Το παράβολο επιστρέφεται στο διάδικο που το κατέβαλε σε περίπτωση ολικής ή μερικής ευδοκιμήσεως του ένδικου μέσου. Παράβολο δεν καταβάλλεται επί ασκήσεως ενδίκων μέσων στις εργατικές διαφορές, τις διαφορές από την παροχή εργασίας και τις διαφορές διατροφής και επιμέλειας τέκνου.

Με μία πρωτότυπη διάταξη, ο νέος νόμος τροποποιεί το άρθρο 346 του αστικού κώδικα περί τόκων επιδικίας οφειλομένων από την επίδοση της αγωγής, ακόμη και αν ο εναγόμενος δεν κατέστη από απόψεως ουσιαστικού δικαίου υπερήμερος.

Μέχρι σήμερα το ύψος των δικονομικών τόκων ήταν ίσο προς τον τόκο υπερημερίας, έτσι ώστε ο οφειλέτης να μην έχει κάποιο ουσιαστικό κίνητρο να επιταχύνει την επίλυση της διαφοράς. Με τη νέα ρύθμιση, προβλέπεται πλέον ότι από την επίδοση

της αγωγής ή, αναλόγως, της διαταγής πληρωμής προσαυξάνεται το ποσοστό του τόκου επιδικίας κατά δύο εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό του τόκου υπερημερίας, όπως ο τελευταίος ορίζεται από τον νόμο ή τη σύμβαση, ενώ από τη δημοσίευση της πρωτόδικης οριστικής αποφάσεως, που επιδικάζει εντόκως ορισμένη απαίτηση ή απορρίπτει την ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, το ποσοστό του οφειλόμενου τόκου προσαυξάνεται κατά μια επιπλέον ποσοστιαία μονάδα, ανερχόμενο πλέον σε ποσοστό 3% πάνω από τον αντίστοιχο νόμιμο ή συμβατικό τόκο. Προκειμένου να μην επιβαρυνθεί ο οφειλέτης με την προσαύξηση του τόκου, θα πρέπει στο μεν πρώτο στάδιο, πριν δηλαδή από τη συζήτηση της αγωγής, να αναγνωρίσει την οφειλή του ή να συμβιβαστεί εξωδίκως, στο δε δεύτερο στάδιο, μετά την έκδοση της πρωτοβάθμιας αποφάσεως, να μην ασκήσει κατ' αυτής ένδικο μέσο. Εξαιρέση εισάγεται για την προσαύξηση μόνο του πρώτου σταδίου, του ποσοστού δηλαδή του 2%, οπότε το δικαστήριο μπορεί, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να επιδικάσει μόνο τον νόμιμο ή τον συμβατικό τόκο. Αντίθετα, περιθώρια δικαστικού περιορισμού της προσαυξήσεως του 3% του δεύτερου σταδίου δεν υπάρχει.

Η τελευταία αυτή απόλυτη διατύπωση του νέου νόμου υπό τις παρούσες δυσμενείς οικονομικές συνθήκες κινδυνεύει να υποθάψει τοκογλυφικές τάσεις, ιδίως αν ο εναγόμενος, ο οποίος έχει αντικειμενική αδυναμία καταβολής, δεν γνώριζε εξαρχής τη χρηματική του υποχρέωση ή το ύψος της, όπως θα μπορούσε να συμβαίνει επί αγωγής αποζημιώσεως λόγω αδικοπραξίας λχ. από σύγκρουση αυτοκινήτων, όπου δεν παρουσιάζεται δεδομένο ούτε το ζήτημα της υπαιτιότητας ούτε το ύψος της ζημίας.

IV. Παρέμβαση του νέου νόμου έχουμε και σε επίπεδο εισαγωγής νέων ρυθμίσεων, που αποσκοπούν στην απλοποίηση της διαδικασίας και την ενίσχυση

των εναλλακτικών τρόπων επιλύσεως της διαφοράς. Προς την κατεύθυνση, αυτή απλοποιείται, καταρχήν, η διαδικασία εκδόσεως του συναινετικού διαζυγίου. Κατά το νέο άρθρο 1441 του αστικού κώδικα, ο γάμος λύεται και με έγγραφη συμφωνία των μερών, εφόσον η έγγραφη συμβίωση συμπλήρωσε έξι μήνες. Κατά τη σύνταξη της συμφωνίας είναι υποχρεωτική η παράσταση των μερών με πληρεξούσιο δικηγόρο, διαφορετικό, όπως μάλλον φαίνεται να προκύπτει από τις νέες διατάξεις, για κάθε σύζυγο. Η συμφωνία περί λύσεως του γάμου συνοδεύεται και με άλλη έγγραφη επίσης συμφωνία των συζύγων που ρυθμίζει την επιμέλεια των ανήλικων τέκνων τους, εφόσον υπάρχουν. Οι δύο συμφωνίες υποβάλλονται στο αρμόδιο μονομελές πρωτοδικείο, το οποίο τις επικυρώνει, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του νόμου, και λύει το γάμο.

Επίσης, ενδυναμώνεται η δυνατότητα άμεσης αποκτήσεως εκτελεστού τίτλου, με την ευχέρεια που δίδεται με τον νέο νόμο, να ζητηθεί η έκδοση διαταγής πληρωμής και όταν η χρηματική απαίτηση του αιτούντος προκύπτει από απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, η οποία εκδόθηκε έπειτα από ομολογία ή αποδοχή της αιτήσεως από τον οφειλέτη, έτσι ώστε να μην είναι πλέον αναγκαίο να αναμένει ο δανειστής επί μακρών για την απόκτηση εκτελεστού τίτλου για μία απαίτηση, την οποία ομολογεί ο ίδιος ο οφειλέτης. Η απόφαση αυτή εκδηλώνει μέσω του άρθρου 312 του κώδικα πολιτικής δικονομίας αποδεικτική δύναμη δημοσίου εγγράφου μεταξύ άλλων και για την προβολή ισχυρισμών των διαδίκων ενώπιον του δικαστηρίου, επομένως με την προσθήκη της συγκεκριμένης δυνατότητας δεν απομακρύνεται ο νομοθέτης από τη γενική του θέση, ότι η διαταγή πληρωμής εκδίδεται για απαιτήσεις, αποδεικνυόμενες με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο.

Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η νέα διαδικασία της συζητήσεως ενώπιον του πολυμελούς πρωτοδι-

κείου. Η νέα διάταξη εισάγει άμεση συζήτηση για όσες διαφορές δεν απαιτούν εμμέριση απόδειξη, για δε τις υπόλοιπες προβλέπεται η δυνατότητα διακοπής της συζήτησης για την άμεσως επόμενη δικάσιμο της ίδιας συνθέσεως, η οποία, αφού προηγηθεί στον ενδιαμέσο χρόνο η εκτός του ακροατηρίου εξέταση των μαρτύρων ενώπιον μόνον του εισηγητή, διεξάγεται χωρίς την παρουσία των διαδίκων και των πληρεξουσίων τους, οπότε και ολοκληρώνεται η διαδικασία. Η διαδικασία αυτή παρουσιάζει τη δικονομικά ανορθόδοξη ιδιορρυθμία, από τις χρήζουσες εμμέρισης αποδείξεως υποθέσεις, άλλες να μπορούν να εκδικάζονται ενώπιον της τριμελούς συνθέσεως του δικαστηρίου κατά την αρχική δικάσιμο και άλλες, οριζόμενες από το τυχαίο γεγονός της μη

επάρκειας του ωραρίου, ενώπιον μόνον του εισηγητή κατά παράκαμψη της αμεσότητας που χαρακτηρίζει τις πρώτες.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου, με τον τρόπο αυτόν «τα πολυμελή πρωτοδικεία δεν θα αναλώνουν χρόνο με προηγούμενη μελέτη υποθέσεων, που πρόκειται να αναβληθούν, ματαιωθούν ή δεν χρήζουν απόδειξης με μάρτυρες». Η αιτιολόγηση αυτή ξενίζει. Ο νομοθέτης θυσιάζει τη μοναδική διαδικασία, που μέχρι σήμερα εκμεταλλευόταν το νεκρό διαδικαστικό στάδιο από τον χρόνο καταθέσεως της αγωγής έως τη συζήτησή της στο ακροατήριο, ως αντάλλαγμα για το ενδεχόμενο να προετοιμαστεί μάταια το δικαστήριο για την εκδίκαση μιας διαφοράς, για την οποία όμως αυτό σπάνια

Στην ίδια προσπάθεια περιορισμού της συνολικής διάρκειας της δίκης, ο νέος νόμος επαναπροσδίδει εν μέρει στον Άρειο Πάγο τον χαρακτήρα δικαστηρίου παραπομπής. Έτσι, αφενός μεν προβλέπει ότι μπορεί να επιλεγεί από το αναιρετικό τμήμα, ανάλογα και με τον λόγο της αναιρέσεως, η άμεση εκδίκαση της ουσίας από το ίδιο, η παραπομπή της σε ειδικό τμήμα του ακυρωτικού ή η αναπομπή της στο εκδώσαν την προσληφθείσα απόφαση δικαστήριο, αφετέρου δε καθιστά υποχρεωτική την εκδίκαση της ουσίας της διαφοράς στον Άρειο Πάγο, αν η απόφαση αναιρεθεί για δεύτερη φορά, αποκλεισμένης στην περίπτωση αυτή μιας δεύτερης αναπομπής...

δεν θα γνωρίζει ότι πρόκειται να αναβληθεί, εν όψει της υποχρεωτικής προκαταθέσεως των προτάσεων στο πολυμελές πρωτοδικείο, που ορίζει εν πολλοίς τη διαδικαστική συμπεριφορά των διαδίκων κατά τη συζήτηση. Επομένως, το συμφέρον που επιχειρεί να προστατεύσει εδώ ο νομοθέτης δείχνει συντριπτικά υποδεέστερο μπροστά στο διακύβευμα της καταργήσεως της πιο σημαντικής, ίσως, στην πράξη διαδικαστικής μεταρρυθμίσεως των τελευταίων ετών, αλλά και της θεσμικά άδηλης περιπέτειας της νέας διαδικασίας σε επίπεδο υποδομών, λχ. αναζητήσεως αιθουσών για την εξέταση των μαρτύρων εντός ασφυκτικών προθεσμιών ή εξοικονομήσεως ικανού αριθμού υπαλληλικού προσωπικού για την υποστήριξή της.

Στην ίδια προσπάθεια περιορισμού της συνολικής διάρκειας της δίκης, ο νέος νόμος επαναπροσδίδει εν μέρει στον Άρειο Πάγο τον χαρακτήρα δικαστηρίου παραπομπής. Έτσι, αφενός μεν προβλέπει ότι μπορεί να επιλεγεί από το αναιρετικό τμήμα, ανάλογα και με τον λόγο της αναιρέσεως, η άμεση εκδίκαση της ουσίας από το ίδιο, η παραπομπή της σε ειδικό τμήμα του ακυρωτικού ή η αναπομπή της στο εκδώσαν την προσληφθείσα απόφαση δικαστήριο, αφετέρου δε καθιστά υποχρεωτική την εκδίκαση της ουσίας της διαφοράς στον Άρειο Πάγο, αν η απόφαση αναιρεθεί για δεύτερη φορά, αποκλεισμένης στην περίπτωση αυτή μιας δεύτερης αναπομπής.

Η ελάφρυνση, τέλος, των δικαστηρίων συνεπικουρείται με την παροχή μίας ακόμη εναλλακτικής μορφής επιλύσεως της διαφοράς, πλάι σε αυτήν την απόπειρα εξώδικης επιλύσεως του άρθρου 214Α. Έτσι, με το νέο άρθρο 214B εισάγεται, παράλληλα με τη διαμεσολάβηση του Νόμου 3898/2010 που παραμένει εν ισχύ, ο συγγενής θεσμός της δικαστικής μεσολάβησης με μεσολαβητή δικαστικό λειτουργό.

V. Τέλος, οι επεμβάσεις του νέου νόμου ολοκληρώνονται με μία σειρά διάσπαρτων διατάξεων ερμηνευτικού χαρακτήρα, που καταγράφουν ή επαναδιατυπώνουν νομολογιακά εκφρασθείσες αντιλήψεις. Στην κατηγορία αυτή, υπάγονται επιγραμματικά: η ρητή καθιέρωση της δωσιδικίας του υποκαταστήματος νομικού προσώπου στο άρθρο 25 παρ. 2 για τις διαφορές που αφορούν στην εκμετάλλευσή του, η οποία γινόταν δεκτή νομολογιακά με αποκλίνουσα ωστόσο συχνά νομοθετική θεμελίωση.

Η πρόβλεψη περί δυνατότητας εκδόσεως διαταγής αποδόσεως του μισθίου και όταν η μίσθωση υπερβαίνει με σιωπηρή παράταση τον συμβατικό ή τον νόμιμο χρόνο της διάρκειάς της, περίπτωση κατά την οποία ορισμένα δικαστήρια αρνήθηκαν να εκδώσουν διαταγή αποδόσεως ελλείψει του στοιχείου της έγγραφης αποδείξεως της μισθώσεως. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η σημαντική πρόβλεψη περί δυνατότητας σωρεύσεως στη διαταγή αποδόσεως του μισθίου αιτήματος καταδίκης σε καταβολή των οφειλόμενων μισθωμάτων, των κοινοχρήστων κοκ. εφόσον και αυτά αποδεικνύονται εγγράφως.

Η υποχρέωση προσαγωγής κατά τον προσδιορισμό δικασίμου ενώπιον του Αρείου Πάγου του δικαστικού πληρεξουσίου του δικηγόρου του αναιρεσειόντος, ώστε να παρακαμφθεί η εκφρασθείσα στο Ακυρωτικό άποψη, που στην ουσία απέκλειε παντελώς την ερημοδικία του αναιρεσειόντος, ότι όταν η συζήτηση επισπεύδεται από τον απολειπόμενο αναιρεσειόντα, αυτή δεν είναι έγκυρη ως προς αυτόν, αν διαπιστωθεί η έλλειψη πληρεξουσιότητας προς τον δικηγόρο του.

Διευκρινίζεται ότι η ανακοπή του άρθρου 933 εισάγεται στο ειρηνοδικείο, αν γενικά ο εκτελεστός τίτλος έχει εκδοθεί από αυτό, επομένως περιλαμβάνονται εδώ όχι μόνον οι αποφάσεις του ειρηνοδικείου, αλλά

κάθε εκτελεστός τίτλος προερχόμενος από το δικαστήριο αυτό.

Εν όψει της κρατούσας νομολογιακής αντιλήψεως κατά την ερμηνεία του άρθρου 935 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, που περιορίζει τις δυνάμενες να προταθούν με το δικόγραφο της ίδιας ασκηθείσας ανακοπής γεννημένες αντιρρήσεις, μόνον όταν ανέκυπτε ζήτημα κύρους της ίδιας πράξεως της εκτελεστικής διαδικασίας, ορίζεται πλέον ρητά, και σωστά, ότι οι λόγοι ανακοπής που είναι ήδη γεγενημένοι και μπορούν να προταθούν με ανακοπή είναι απαράδεκτοι προτεινόμενοι σε μεταγενέστερη δίκη, όχι μόνον όταν αφορούν στην ίδια, αλλά και σε κάθε άλλη πράξη της εκτελέσεως.

Εντάσσονται στο άρθρο 975 αριθ. 3 το σύνολο των απαιτήσεων των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως, καθώς και οι απαιτήσεις αποζημιώσεως σε περίπτωση θανάτου του υποχρέου προς διατροφή ή λόγω αναπηρίας,, εφόσον προέκυψαν ως την ημέρα πλειστηριασμού ή την κήρυξη πτωχεύσεως. Οι λοιπές απαιτήσεις του αριθμού 3, όπως οι δικηγορικές ή οι εργατικές απαιτήσεις, παραμένουν ως έχουν.

VI. Κλείνοντας, μια κουβέντα μόνον ως προς τις μεταβατικές διατάξεις. Όλος ο νόμος αρχίζει να ισχύει από Δευτέρα 2/4/2012. Το ίδιο ισχύει και για το συναινετικό διαζύγιο, ακόμα κι αν έγινε η πρώτη συζήτηση. Η νέα διαδικασία στο πολυμελές πρωτοδικείο και τα περί ασφαλιστικών μέτρων και προσωρινής διαταγής ισχύουν δύο μήνες μετά τη δημοσίευση του νόμου στο ΦΕΚ, δηλαδή στις 12/5/2005. Οι διατάξεις για την αρμοδιότητα του ειρηνοδίκη, την ηλεκτρονική κατάθεση των προτάσεων, στην οποία δεν έγινε διεξοδική αναφορά, και οι υποθέσεις εκουσίας δικαιοδοσίας δυνάμει ειδικού νόμου αρχίζουν να εφαρμόζονται από 16/9/2012.

ΟΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 4055/2012 ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΗ

Ιωάννης Συμεωνίδης
Αναπλ. Καθηγητής Νομικής του ΑΠΘ,
Εφέτης Διοικητικών Δικαστηρίων

Κυρίες και κύριοι, αρχικά θα παρουσιάσω τις διατάξεις του νόμου 4055, γιατί έχω την αίσθηση ότι σήμερα είναι και μία ενημερωτική συνάντηση, καθόσον ο νόμος είναι πολύ νωπός, προσδιορίζοντας τους κύριους άξονές του σε ό,τι αφορά τη διοικητική δίκη και θα μου επιτρέψετε στο τέλος μία σύνοψη συνθετική, ένταξη, αν θέλετε, του νόμου αυτού στο πλαίσιο των νομοθετημάτων που εκδόθηκαν για τη διοικητική δικαιοσύνη τα τελευταία χρόνια.

Πριν ξεκινήσω όμως τα της διοικητικής δίκης, θεωρώ ότι είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα μία διάταξη που εντάσσεται στο κεφάλαιο των τροποποιήσεων του ποινικού κώδικα και αφορά ειδικότερα το άρθρο 74. Νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σημαντική και αφορά τη δικαστική απέλαση. Αλλάζοντας πλήρως το καθεστώς, ο νομοθέτης ορίζει ότι η δικαστική απέλαση επιτρέπεται πλέον μόνο στην περίπτωση καταδίκης σε κάθειρξη του αλλοδαπού, άρα όλες οι συνήθεις περιπτώσεις φυλάκισης μεταφέρονται, αν θέλετε, εν είδει προνομίου, υπέρ της διοικήσεως και μάλιστα το ιδιαίτερο ενδιαφέρον για μένα αυτής της

διάταξης είναι ότι ίσως για πρώτη φορά ξεφεύγουμε από την έννοια της επικινδυνότητας του αλλοδαπού και πάμε σε μία διατύπωση η οποία θέλει ιδιαίτερη προσοχή διότι μπορεί και να παρερμηνευθεί, αφού αναφέρεται στην απέλαση του αλλοδαπού που έχει καταδικαστεί σε κάθειρξη αν το δικαστήριο κρίνει ότι η παραμονή του στη χώρα δεν συμβιβάζεται προς τους όρους της κοινωνικής συμβίωσης. Θέλει μια ανάλυση αυτή η έννοια, όπως αντιλαμβάνεστε, απλά το υπογραμμίζω.

Τώρα, σε ό,τι αφορά τη διοικητική δίκη, νομίζω ότι ο βασικός άξονας και αυτό το οποίο επιδιώχθηκε ουσιαστικά με το νόμο 4055/2012 (άρθρα 53 επόμε.), ήταν να εισαχθεί στην έννομη τάξη μας ένα ειδικό ένδικο βοήθημα σε «συμμόρφωση» προς την απόφαση του ΕΔΔΑ Αθανασίου της 21 Δεκεμβρίου 2010 που εφάρμοσε για τη χώρα μας το θεσμό της δίκης-πιλότου, δυνατότητα που αναγνωρίστηκε και τυπικά με σχετική τροποποίηση (άρθρο 61) του κανονισμού λειτουργίας του Δικαστηρίου. Εφαρμογή της δίκης-πιλότου για τη χώρα μας, πολύ απλά σημαίνει ότι επειδή έχουμε πάρα πολλές καταδίκες από το ΕΔΔΑ

για καθυστέρηση στην έκδοση αποφάσεων από τα διοικητικά δικαστήρια, το Δικαστήριο του Στρασβούργου μπορεί να «παγώσει» την εξέταση όλων των ελληνικών υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιόν του και αναφέρονται σε αυτό το θέμα και να ζητήσει -και πράγματι το έκανε τάσσοντας προθεσμία ενός έτους στην ελληνική πολιτεία- να υιοθετηθεί ένα αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα το οποίο θα το απαλλάξει από αυτό το άγχος, ώστε με βάση και την αρχή της επικουρικότητας να λύνονται τα ζητήματα της δίκαιης ικανοποίησης λόγω καθυστέρησης, υπέρβασης του ευλόγου χρόνου στην έκδοση αποφάσεων, στα πλαίσια της εσωτερικής έννομης τάξης.

Βεβαίως, οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ σε θέματα καθυστερήσεων δεν αφορούν μόνο τη διοικητική δίκη, αλλά στατιστικά οι υποθέσεις της διοικητικής δικαιοσύνης καλύπτουν περίπου τα 2/3 των καταδικών που σχετίζονται με το συγκεκριμένο ζήτημα. Με αυτή την έννοια, ο νόμος 4055 αντιμετωπίζει μόνο τις καθυστερήσεις σε επίπεδο διοικητικής δίκης, καίτοι ήδη στην υπόθεση Μιχελιουδάκης της 3.4.2012 το ΕΔΔΑ εφάρμοσε τη δίκη-πilotο και για την ποινική δίκη.

Η λογική του νομοθέτη είναι ότι εντοπίζουμε τις καθυστερήσεις όχι συνολικά, στους τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας, συμπεριλαμβανομένου κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου του Στρασβούργου και του αναιρετικού ελέγχου, αλλά κατά το στάδιο μέχρι και την έκδοση οριστικής απόφασης σε κάθε βαθμό.

Προβλέπεται έτσι μία αυτοτελής αίτηση, όπως υπεδείχθη και από το πρακτικό της διοικητικής Ολομέλειας του Συμβουλίου Επικρατείας 2/2012, η οποία μπορεί να ασκείται ανά βαθμό δικαιοδοσίας και μέσα σε μία προθεσμία 6 μηνών από τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης του δικαστηρίου, προθεσμία που συμπορεύεται με αυτήν που είχε στη διάθεσή του ο ενδιαφερόμενος για να προσφύγει στο Στρασβούργο και βεβαίως δικαιούται ο αιτών να

προβάλει την καθυστέρηση μόνο του συγκεκριμένου βαθμού δικαιοδοσίας και όχι των καθυστερήσεων σε προηγούμενο στάδιο. Έτσι, μπορούμε σε μία δίκη να έχουμε δύο ή και τρία αιτήματα για υπέρβαση του ευλόγου χρόνου στην ίδια υπόθεση. Εννοείται στην εποχή μας ότι κανένα αίτημα προς το δικαστήριο δεν μπορεί να κατατεθεί αν δεν συνοδεύεται από παράβολο. Άρα, έχουμε και εδώ ένα παράβολο 200 ευρώ υπέρ του δημοσίου που θα θεωρούνταν εύλογο κατά τη νομολογία του Στρασβούργου. Οι υποθέσεις αυτές κρίνονται σε μονομελή σύνθεση και σε δημόσια συνεδρίαση. Συγκεκριμένα, η εκδίκαση της αίτησης ανατίθεται στο Συμβούλιο Επικρατείας σε Σύμβουλο ή Πάρεδρο και στα διοικητικά εφετεία και πρωτοδικεία σε προέδρους εφετών ή προέδρους πρωτοδικών αντίστοιχα. Αυτό που πρέπει να κάνει ο αιτών, πέρα από το παράβολο που θα καταθέσει και την προθεσμία που θα τηρήσει, είναι να μνημονεύει στην αίτησή του αφενός το δικαστήριο ενώπιον του οποίου προβάλλει ότι υπήρξε αδικαιολόγητη καθυστέρηση, να αναφέρει τις αναβολές που τυχόν δόθηκαν με πρωτοβουλία των διαδίκων ή του δικαστηρίου και να περιγράφει συνοπτικά τα νομικά ή πραγματικά ζητήματα που έχουν ανακύψει παίρνοντας θέση επί της πολυπλοκότητας αυτών.

Το δικαστήριο αποφαινεται με βάση τα κριτήρια που έχει ήδη αναπτύξει η νομολογία του Στρασβούργου σε παλαιότερες αποφάσεις του (ΕΔΔΑ, 27.7.1968, Neumeister και ΕΔΔΑ, 28.6.1978 König) και τα οποία έχουν ενσωματωθεί πράγματι στο νόμο 4055 (άρθρο 57), ο οποίος περαιτέρω προσδιορίζει και τα κριτήρια με βάση τα οποία το δικαστήριο θα καθορίσει το ύψος του ποσού για τη δίκαιη ικανοποίηση. Είναι προφανές και το επιτρέπει το ΕΔΔΑ, ακριβώς λόγω της αμεσότητας του προσδιορισμού της αποζημίωσης από τον εθνικό δικαστή, να υπολείπεται κατά τη αποζημίωση αυτή σε σχέση με τα αντίστοιχα ποσά,

για το συγκεκριμένο πάντα κράτος, που επιδικάζει το Στρασβούργο. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη απόφαση που να ορίζει ποσοστό αλλά αυτό το ποσοστό έχει συναχθεί από μια πληθώρα αποφάσεων του Δικαστηρίου ότι κυμαίνεται γύρω στο 66% των αντίστοιχων αποζημιώσεων που αυτό επιδικάζει. Η απόφαση που θα επιδικάζει το χρηματικό ποσό εκτελείται κατά τις οικείες περί εντάλματος πληρωμής διατάξεις εντός 6 μηνών, όπως και επί των αποφάσεων του ΕΔΔΑ.

Μία ρύθμιση που καταρχήν φαίνεται να ξεφεύγει λίγο από τα όρια της λογικής, συνδέεται όμως προφανώς με τη δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης του ευλόγου χρόνου και ίσως να αξιοποιηθεί σε βάρος του αιτούντος, είναι η λεγόμενη αίτηση επιτάχυνσης. Στις διατάξεις των άρθρων 59 και 60 του νόμου 4055 προβλέπεται τόσο για την ακυρωτική διαδικασία όσο και για τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Κ.Δ.Δ.), ότι με αίτηση οποιουδήποτε από τους διαδίκους προς το δικαστήριο μπορεί να ζητηθεί η επιτάχυνση της εκδίκασης της υπόθεσης, αν η υπόθεση δεν έχει συζητηθεί για διάστημα μεγαλύτερο των 24 μηνών από την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου (στο συγκεκριμένο φυσικά δικαστήριο). Αρκεί βεβαίως να σκεφτούμε ότι σε άλλες έννομες τάξεις, σε χρόνο κάτω του έτους όχι απλώς εκδικάζονται οι υποθέσεις αλλά εκδίδονται και οι σχετικές αποφάσεις.

Ένας δεύτερος άξονας του νόμου 4055, είναι η συμπλήρωση θα λέγαμε του βασικού νόμου 3900/2010 ο οποίος δημοσιεύτηκε προ διετίας. Επρόκειτο για μια πολύ δραστική παρέμβαση του νομοθέτη στη διοικητική δίκη που εισήγαγε: Πρώτον, το γνωστό πια θεσμό της πρότυπης δίκης και της υποβολής προδικαστικού ερωτήματος. Δεύτερον, τη δραματική αλλαγή των προϋποθέσεων άσκησης των ενδίκων μέσων στο Συμβούλιο της Επικρατείας και μόνο, και βεβαίως σημαντικές αυξήσεις στα παράβολα. Τρίτον,

την επαναφορά ενός φορολογικού δικονομικού δικαίου με ειδικές διατάξεις που βασικό στόχο έχουν κατά κυριολεξία να δυσκολέψουν την πρόσβαση στο δικαστή, εισάγοντας μάλιστα σημαντικές ρωγμές στο δικονομικό μας σύστημα. Τέταρτον, την κατάργηση ή διαφοροποίηση του τρόπου κατάθεσης των εισηγήσεων εκ μέρους των δικαστών στην ακυρωτική διαδικασία. Πέμπτον, τη μεταφορά υποθέσεων και τη διάχυση του ελέγχου συμμόρφωσης της διοίκησης. Ασφαλώς όλες αυτές οι διαδικασίες, όπως και η δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης του ευλόγου χρόνου και ο έλεγχος συμμόρφωσης της διοίκησης, αποτελούν νέες διαδικασίες που επιβαρύνουν έτι περαιτέρω τον εθνικό δικαστή. Υπάρχουν φυσικά και κάποιες τεχνικές φύσεως παρεμβάσεις, θετικές θα έλεγα, όπως, για παράδειγμα, η μετατροπή μιας αναγνωριστικής απόφασης σε καταψηφιστική με την καταβολή απλά και μόνο του δικαστικού ενσήμου, χωρίς νέα διαδικασία στο ακροατήριο, ή η επίλυση διαφωνιών για την αρμοδιότητα μεταξύ των τμημάτων του Συμβουλίου Επικρατείας με απλή πράξη του προέδρου.

Ερχόμαστε τώρα στο νόμο 4055 να δούμε πώς συμπληρώνει το νόμο 3900. Πρώτον, σε ό,τι αφορά την πρότυπη δίκη ή δίκη-πilotο, όπως λέγεται, εδώ είχαμε δύο διαδικασίες. Η μία διαδικασία η οποία μάλιστα είχε εισαχθεί με το άρθρο 39 του νόμου 3659/2008 στον Οργανισμό Δικαστηρίων, προέβλεπε απλώς ότι ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων μπορούσε να ζητήσει την επίσηυση της εκδίκασης ενός ενδίκου βοηθήματος. Προσέξτε, δεν άλλαζε η αρμοδιότητα του δικαστηρίου, απλώς ο Γενικός Επίτροπος μπορούσε να ζητήσει τον κατά προτίμηση προσδιορισμό μιας υπόθεσης στην οποία ανέκυπτε νέο νομικό ζήτημα που παρουσίαζε μείζονα σπουδαιότητα ή ετίθετο σε μεγάλο αριθμό εκκρεμών υποθέσεων, στο δικαστήριο που

Αυτό που αλλάζει με το νόμο 4055 και έρχεται να συμπληρώσει τον προηγούμενο είναι ότι καταργεί τη διαδικασία του Γενικού Επιτρόπου -και λογικό διότι η μία διαδικασία δεν μπορεί να λειτουργήσει παράλληλα με την άλλη- και απλώς δίνει τη δυνατότητα και στο Γενικό Επίτροπο να είναι ένας από αυτούς που μπορούν να ζητήσουν την εισαγωγή μιας υπόθεσης απευθείας στο Συμβούλιο Επικρατείας...

ήταν αρμόδιο να τη δικάσει και, βεβαίως, από εκεί και πέρα να ασκήσει και τα ένδικα μέσα και μάλιστα και υπέρ του νόμου, εά αδρανούσε ο ενδιαφερόμενος, ούτως ώστε να επιλυθεί το ζήτημα ακριβώς γιατί θεωρούνταν ότι αφορούσε και πολλές άλλες όμοιες υποθέσεις. Η πρότυπη λεγόμενη δίκη που εισήγαγε ο νόμος 3900 είναι πολύ διαφορετικό θέμα. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί ακόμα και ο διάδικος ο οποίος καταθέτει ένα αίτημα δικαστικής προστασίας στο διοικητικό πρωτοδικείο για μια διαφορά ουσίας, να ζητήσει την άμεση εισαγωγή της υπόθεσης, χωρίς καν να αποφανθεί προηγουμένως ο φυσικός δικαστής, στο Συμβούλιο της Επικρατείας, μετά από εξέταση βεβαίως του αιτήματός του από μία τριμελή επιτροπή του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, το οποίο μπορεί, αν θέλει, να παραπέμψει τη διαφορά αυτή στο αρμόδιο δικαστήριο. Δηλαδή, έχουμε μία πλήρη αλλοίωση, κατά τη γνώμη μου, της κατανομής της αρμοδιότητας ανάμεσα στο Συμβούλιο της Επικρατείας και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Αυτό συνεπάγεται, όπως αντιλαμβάνεστε, μια δραστική παρέμβαση διότι συνεπάγεται μία συγκέντρωση του ελέγχου, κυρίως της συνταγματικότητας και αντισυμβατικότητας, στο βαθμό που τα ζητήματα που έχουν ένα γενικότερο ενδιαφέρον πάντοτε άπτονται θεμά-

των αντισυνταγματικότητας ή αντισυμβατικότητας, ουσιαστικά συστέλλοντας το λεγόμενο σύστημα του διάχυτου παρεμπόπτοντος ελέγχου συνταγματικότητας-συμβατικότητας στη χώρα μας.

Αυτό που αλλάζει με το νόμο 4055 και έρχεται να συμπληρώσει τον προηγούμενο είναι ότι καταργεί τη διαδικασία του Γενικού Επιτρόπου -και λογικό διότι η μία διαδικασία δεν μπορεί να λειτουργήσει παράλληλα με την άλλη- και απλώς δίνει τη δυνατότητα και στο Γενικό Επίτροπο να είναι ένας από αυτούς που μπορούν να ζητήσουν την εισαγωγή μιας υπόθεσης απευθείας στο Συμβούλιο Επικρατείας. Επιπλέον, εισάγει και εδώ το παράβολο των 300 ευρώ το οποίο δεν προβλεπόταν και ορίζει ότι η ρύθμιση περί αναστολής εκδίκασης όλων των παρομοίων δικών δεν καταλαμβάνει την προσωρινή δικαστική προστασία. Τέλος, σ' ότι αφορά τις υποθέσεις που μέχρι την επίλυση του σχετικού ζητήματος από το Συμβούλιο της Επικρατείας είχε ανασταλεί η εκδίκασή τους, αυτές, κατά το νομοθέτη, εισάγονται πλέον υποχρεωτικά σε κρίση με τη διαδικασία εν συμβουλίω των άρθρων 34Α και 34Β (μια καινούργια διάταξη) και του 126α του Κ.Δ.Δ., αν δε ο διάδικος επιμένει στο να εισαχθεί η υπόθεση στο ακροατήριο και επιβεβαιωθεί η κρίση του Συμβουλίου, τότε έχουμε διπλασιασμό των σχετικών δαπανημάτων.

Μία ενδιαφέρουσα, επίσης, τροποποίηση η οποία γίνεται με το 43 του νόμου 4055, αφορά την ακυρωτική δίκη και την περίπτωση όπου δεν αποστέλλει η διοίκηση το φάκελο της υπόθεσης παρότι έχει αναβληθεί η υπόθεση έστω μία φορά...

Τώρα, σε ό,τι αφορά τις υπόλοιπες διατάξεις του νόμου 4055, έχουμε μία νέα διαφοροποίηση στην καθ' ύλην αρμοδιότητα στις φορολογικές υποθέσεις με την ανάθεση στο μονομελές πρωτοδικείο των διαφορών των οποίων το αντικείμενο δεν υπερβαίνει τις 150.000 ευρώ, καθώς και των χρηματικών διαφορών το αντικείμενο των οποίων δεν υπερβαίνει τις 60.000 ευρώ, ενώ επιβάλλονται νέες υποχρεώσεις για τους συντάξαντες τα δικόγραφα πληρεξουσίου δικηγόρους. Υπάρχει υποχρέωση αναγραφής πλέον στα δικόγραφα της ηλεκτρονικής τους διεύθυνσης, ενόψει της εισαγωγής στις δικονομικές διατάξεις (π.δ. 18/1989 και Κ.Δ.Δ.) της δυνατότητας κατάθεσης και επίδοσης με ηλεκτρονικό τρόπο ενδίκων βοηθημάτων ή μέσω των πράξεων του Προέδρου περί ορισμού δικασίμου και εισηγητή, εφόσον βεβαίως φέρουν προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή κατά την έννοια του άρθρου 3 παρ. 1 του π.δ. 150/2001 (σχετ. άρθρο 3 ν. 3979/2011 για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση), καθώς επίσης, κάτι το οποίο υπάρχει και σε αλλοδαπές έννομες τάξεις, και υποχρέωση στο δικόγραφο να περιέχεται και συνοπτική έκθεση των τιθέμενων νομικών ζητη-

μάτων, η οποία δεν υπερβαίνει τις 200 λέξεις. Τούτο διευκολύνει ακριβώς την εισαγωγή των υποθέσεων στις εν συμβουλίω διαδικασίες. Η υποχρέωση αυτή δεν αφορά την αίτηση αναστολής. Στην περίπτωση που δεν τηρηθεί αυτή η υποχρέωση, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει αυξημένη δικαστική δαπάνη αν ο διάδικος χάσει την υπόθεση και αν ο διάδικος νικήσει να μην του επιδικάσει καμία δικαστική δαπάνη. Μάλιστα, κατά τον Κ.Δ.Δ. η δαπάνη αυτή προσδιορίζεται στο τριπλάσιο των δικαστικών εξόδων.

Μία ενδιαφέρουσα, επίσης, τροποποίηση η οποία γίνεται με το 43 του νόμου 4055, αφορά την ακυρωτική δίκη και την περίπτωση όπου δεν αποστέλλει η διοίκηση το φάκελο της υπόθεσης παρότι έχει αναβληθεί η υπόθεση έστω μία φορά. Εδώ πρέπει να πω ότι η πρακτική που ακολουθούνταν από τα δικαστήρια, ενόψει της υποχρέωσης, από το άρθρο 20 του Συντάγματος, έκδοσης απόφασης, στην περίπτωση που η διοίκηση αμελούσε να στείλει το φάκελο με τις απόψεις της, ήταν να εκδίδεται μία προδικαστική απόφαση, ενδεχομένως μετά από μία ή δύο αναβολές και μετά, βεβαίως, το δικαστήριο, εάν η διοίκηση εξακολουθούσε να αδρανεί, στηριζόταν στα έγγραφα τα οποία είχε στη διάθεσή του από τον αιτούντα και εξέδιδε απόφαση επί της ουσίας. Η διαδικασία αυτή απλοποιείται, με την έννοια ότι δεν χρειάζεται καν να εκδοθεί η προδικαστική απόφαση, δηλαδή μετά από μία απλή αναβολή, η οποία οφείλεται στη μη αποστολή, βεβαίως, του διοικητικού φακέλου, το δικαστήριο, μπορεί να προχωρήσει στην εκδίκαση της υπόθεσης και κατά την εκτίμησή του να συναγάγει τεκμήριο ομολογίας για την πραγματική βάση των ισχυρισμών του αιτούντος. Η διάταξη αυτή είναι ανάλογη της διάταξης του άρθρου 129 παρ.4 που είχε εισαχθεί με το νόμο 3900/2010 στον Κ.Δ.Δ.. Θα έλεγα, όμως, ότι εντυπωσιάζει το γεγονός ότι στην ακυρωτική δίκη, όπου προέχουσα βαρύτητα έχει ο

έλεγχος νομιμότητας, ο νομοθέτης μιλάει για τεκμήριο ομολογίας ως προς την πραγματική βάση των ισχυρισμών του αιτούντος, ενώ στην ουσιαστική δίκη, όπου διακυβεύονται κυρίως δικαιώματα ή υποχρεώσεις των ενδιαφερομένων, η διατύπωση είναι ότι, αν δεν προσκομιστεί ο διοικητικός φάκελος, το δικαστήριο απλώς προβαίνει υποχρεωτικά σε συζήτηση και εφόσον μπορεί να σχηματίσει δικανική πεποίθηση για την αλήθεια των ισχυρισμών των διαδίκων αποφαινεται κατ' ουσίαν.

Μία άλλη διάταξη η οποία έχει και αυτή τη σημασία της είναι ότι κατά το π.δ. 18/1989 δεν αναγνωρίζεται πλέον γενικό πληρεξούσιο η ισχύς του οποίου έχει παύσει κατά τη συζήτηση της υπόθεσης. Δεν λαμβάνεται υπόψη δηλαδή για τη νομιμοποίηση του πληρεξουσίου. Αν σκεφτούμε ότι οι διαδικασίες χρονοτριβούν αρκετά και τα πληρεξούσια τα γενικά, αν δεν ορίζεται κάτι διαφορετικό, έχουν πενταετή ισχύ, θα πρέπει κατά τη συζήτηση, αν έχει περάσει η πενταετία, να προσκομίσουμε ένα νέο πληρεξούσιο. Θα έλεγα ότι αυτή η διάταξη συμπορεύεται με μια γενικότερη θέση της νομολογίας (σχετ. ΣΕ 1570/2001 Ολομ., 1346/2008 για τη συνυπογραφή), να επικαιροποιείται η βούληση του αιτούντος για τη συζήτηση της υπόθεσής του, με δεδομένο και ότι στη διοικητική δίκη δεν υπάρχει ο θεσμός της ερημοδικίας και πολύ συχνά δεν εμφανίζονται οι διάδικοι όταν μάλιστα έχουν διοικητικώς επιλύσει τη διαφορά.

Ιδιαίτερη βαρύτητα όμως δίνει ο νόμος 4055 (άρθρα 45 και 51) στις εν συμβουλίω διαδικασίες που είχαν προβλεφθεί στο π.δ. 18/1989 (άρθρο 34Α) με το ν. 2721/1999 και στον Κ.Δ.Δ. (άρθρο 126Α) με το ν. 3659/2008. Πρόκειται για διαδικασίες που δεν διεξάγονται σε δημόσια συνεδρίαση και αφορούν περιπτώσεις όπου ένδικα βοηθήματα και μέσα μπορούν να απορριφθούν εφόσον κρίνονται προδήλως απαράδεκτα ή αβάσιμα ή να παραπεμφθούν στο

αρμόδιο δικαστήριο μαζί με τη συναφή αίτηση αναστολής εφόσον έχουν εισαχθεί αναρμοδίως. Η διαδικασία αυτή ενισχύεται και διευρύνεται με την έννοια -ήταν κάτι που είχε προταθεί και κατά την ψήφιση του νόμου 3900- ότι καλύπτει και την περίπτωση των προδήλως βασίμων ενδίκων βοηθημάτων ή μέσων. Βασική προϋπόθεση η κρίση να είναι σε κάθε περίπτωση ομόφωνη. Μια καινοτομία του νέου νόμου για την ακυρωτική δίκη είναι ότι παραπομπή λόγω αναρμοδιότητας μπορεί να γίνει μόνο με πράξη του προέδρου, ενώ μετά τον ορισμό εισηγητή και δικασίμου, για την εισαγωγή της υπόθεσης σε συμβούλιο δεν απαιτείται πλέον κοινοποίηση της πράξης εισαγωγής στους διαδίκους. Προκειμένου ωστόσο να κριθεί το προδήλως απαράδεκτο ή αβάσιμο ζητείται προηγουμένως η προσκόμιση στοιχείων νομιμοποίησης και αποδεικτικού καταβολής παραβόλου, άλλως απορρίπτεται το ένδικο βοήθημα ή μέσο για το λόγο αυτό. Το ίδιο ισχύει και για τα προδήλως βάσιμα. Στην τελευταία περίπτωση, στο πρακτικό 4/2010 της διοικητικής Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας είχαν διατυπωθεί κάποιες επιφυλάξεις ως προς την ισχύ της απόφασης του δικαστηρίου που ακυρώνει μία διοικητική πράξη, στο βαθμό που ο ενδιαφερόμενος διατηρεί τη δυνατότητα να επιμείνει και να φέρει την υπόθεση σε δημόσια συνεδρίαση. Αυτές οι επιφυλάξεις φαίνεται να αίρονται διότι ο νέος νόμος προβλέπει ότι η απόφαση εν συμβουλίω ισχύει μόνον από τη στιγμή που θα εκδοθεί διαπιστωτική πράξη του προέδρου του οικείου τμήματος με την οποία θα διαπιστώνεται ότι έχει παρέλθει άπρακτη η προθεσμία που είχε στη διάθεσή του ο αιτών να φέρει την υπόθεση στο ακροατήριο. Πάντως, για την εισαγωγή της υπόθεσης στην τακτική διαδικασία το παράβολο τριπλασιάζεται κι αν επιβεβαιωθεί τελικώς η κρίση εν συμβουλίω, τότε επιβάλλεται έως το τριπλάσιο του ειδικού παραβόλου, δηλαδή το τριπλάσιο

του τριπλασίου. Τα μεγέθη είναι μάλλον αποτρεπτικά, εμφανίζεται δε και ένα ζήτημα δυσαρμονίας ως προς τα δαπανήματα που προβλέπονται με το άρθρο 40 του νέου νόμου που ξεχωρίζει τις εκκρεμείς ενόψει της πρότυπης δίκης διαδικασίες, ως εγγύηση όμως της διαδικασίας τίθεται, όπως αναφέρθηκε ήδη, η ομόφωνη κρίση όλων των μελών του συμβουλίου.

Τέλος, στο άρθρο 46 του νόμου 4055 ορίζεται για την ακυρωτική διαδικασία ότι αν ο διάδικος που ηττήθηκε έχει συμβάλλει με τη δικονομική συμπεριφορά του στην καθυστέρηση της εκδίκασης της υπόθεσης, το δικαστήριο μπορεί να του επιβάλλει δικαστική δαπάνη έως τριπλάσια της εκάστοτε οριζόμενης. Πρόκειται για διάταξη που κινείται στην ίδια κατεύθυνση με εκείνες των άρθρων 129 παρ.3 Κ.Δ.Δ. για την επιβολή χρηματικής ποινής σε περίπτωση καθυστέρησης αποστολής του φακέλου και 135 παρ. 5 Κ.Δ.Δ. για την επιβολή δικαστικών εξόδων επί υποβολής από το διάδικο αιτήματος αναβολής, όπου όμως απαιτείται σχετική αίτηση του αντιδίκου, διατάξεις οι οποίες χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη σαφήνεια.

Πέρα όμως από τις πιο πάνω βασικές τροποποιήσεις στο π.δ. 18/1989 και τον Κ.Δ.Δ. υπάρχει κι ένας άλλος άξονας του νόμου 4055 που αφορά και αυτός τη διοικητική δίκη.

Πρόκειται καταρχήν για τις διατάξεις που αφορούν τη δικονομία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρα 69-72 και 75). Μεταφέρονται και εκεί οι γνωστές πια διαδικασίες της πρότυπης δίκης (και διαδικασίας επί ενστάσεων ενώπιον του Κλιμακίου) και του προδικαστικού ερωτήματος, της διατύπωσης θετικής γνωμοδότησης από το Ν.Σ.Κ. για την παραδεκτή άσκηση αιτήσεως αναιρέσεως, της εν συμβουλίω διαδικασίας για τα προδήλως απαράδεκτα ή αβάσιμα ένδικα μέσα, καθώς και της αίτησης επανάληψης της διαδικασίας εφόσον εκδόθηκε απόφαση του ΕΔΔΑ που κρίνει ότι απόφαση τμήματος ή Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου

παραβιάζει δικαίωμα που θεμελιώνεται στη Σύμβαση. Επίσης, διαφοροποιούνται οι ισχύουσες προθεσμίες για την άσκηση εφέσεων, αναιρέσεων, ενστάσεων κ.λπ., οι οποίες δεν είναι πια ετήσιες αλλά ορίζονται σε εξήντα ημέρες, εξομοιούμενες με την ακυρωτική και την ουσιαστική ενώπιον των Τ.Δ.Δ. δίκη.

Περαιτέρω, υιοθετούνται μία σειρά από ειδικές διατάξεις σε ετερόκλητα θα λέγαμε θέματα. Η πρώτη (άρθρο 61) τροποποιεί τη νομοθεσία για τις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές (ν. 3051/2002). Είναι μια παρέμβαση αναγκαία μετά την απόφαση 3319/2010 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας στην υπόθεση της ΑΔΑΕ, που συνήγαγε από διατάξεις του Συντάγματος μια γενικότερη αρχή φανεράς δράσης των συντεταγμένων οργάνων, η οποία, εφαρμοζόμενη ειδικότερα στις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, επιβάλλει οι αποφάσεις τους με τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις στους διοικουμένους να εκδίδονται μετά από δημόσια συνεδρίαση. Με το νέο νόμο ορίζεται ακριβώς ότι στις διαδικασίες επιβολής κυρώσεων παρέχεται δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να ζητήσει την έκδοση απόφασης ύστερα από δημόσια συνεδρίαση. Η δεύτερη (άρθρο 63) τροποποιεί το ν. 3886/2010 για τη δικαστική προστασία κατά τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων, προβλέποντας μεταξύ άλλων την έκδοση διατακτικού των αποφάσεων επί αιτήματος ασφαλιστικών μέτρων εντός επτά ημερών από την εκδίκαση της αίτησης. Η τρίτη (άρθρο 64) εισάγει μια ειδική διαδικασία ενώπιον της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας για τις διαφορές του ν. 3894/2010 για την επιτάχυνση και τη διαφάνεια υλοποίησης στρατηγικών επενδύσεων. Τέλος, η τέταρτη (άρθρο 66) μεταβάλλει την κατανομή της αρμοδιότητας σε ό,τι αφορά τις διαφορές από πράξεις που αφορούν την επιβολή διοικητικών κυρώσεων. Όλες αυτές οι διαφορές με εξαίρεση τρεις κατηγορίες υποθέσεων που ρητά μνημονεύονται στη διάταξη,

το πεδίο εφαρμογής της οποίας ωστόσο τέμνεται με εκείνο του άρθρου 1 παρ.3 περ.δ του ν. 1406/1983, μεταφέρονται πλέον συνολικά στα διοικητικά πρωτοδικεία.

Αν τώρα επιχειρήσουμε να συνοψίσουμε αναφορικά και με την τελευταία αυτή παρέμβαση του νομοθέτη, θα την εντάσσαμε σε ένα τρίτο κύκλο παρεμβάσεων στο θεσμό της διοικητικής δικαιοσύνης ο οποίος ξεκίνησε ήπια με τους νόμους 3659/2008 και 3772/2009 που μεταφέρουν το σχέδιο της επιτροπής Βροντάκη στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια ο πρώτος και στο Συμβούλιο της Επικρατείας ο δεύτερος και πολύ πιο δραστικά με το νόμο 3900 και υπό καθεστώς μνημονίου τους μεταγενέστερους νόμους έως και το νόμο 4055. Μεταξύ αυτών ο ν. 3943/2011 για το Σώμα της

Φορολογικής Διαιτησίας και βεβαίως οι νόμοι 4051 και 4052/2012 που, ο μεν πρώτος, εισάγει για πρώτη φορά την ενδικοφανή προσφυγή σε φορολογικές υποθέσεις, ο δε δεύτερος, επαναφέρει για υποθέσεις άνω των 2.000 ευρώ την ενδοστροφική δίκη που είχε καταργήσει μόλις πριν ο νόμος 3900/2010.

Οι παρεμβάσεις αυτές ως πρόταγμα είχαν την επιτάχυνση της απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης, υπό την πίεση και της Επιτροπής Υπουργών για τις παρατηρούμενες καθυστερήσεις ιδίως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Τα μέτρα του ν. 3659/2008 για την πρότυπη δίκη, την έκδοση αποφάσεων εντός οκταμήνου και την άπαξ αναβολή των υποθέσεων, τα οποία ουσιαστικά δεν είχαν εφαρμοστεί, μνημονεύονται τόσο στην προσωρινή απόφαση της Επιτροπής

Είναι καιρός να εντοπίσουμε με σαφήνεια και απλότητα τις δυσλειτουργίες του όλου συστήματος απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης στη χώρα μας, τις οποίες αποφεύγουμε να θίξουμε, να εντοπίσουμε τις σημερινές ανάγκες ως προς το είδος και την έκταση του δικαστικού ελέγχου της δημόσιας διοίκησης και να ξαναγράψουμε το βιβλίο που λέγεται Διοικητική Δικαιοσύνη από την αρχή...

Υπουργών της 6.6.2007 αναφορικά με το υπερβολικό της διάρκειας της διαδικασίας στα διοικητικά μας δικαστήρια και την απουσία ενός αποτελεσματικού γι' αυτό ενδίκου βοηθήματος, όσο και στην επιστολή που στείλαμε στην Επιτροπή Υπουργών της 25.6.2008. Σαφής είναι όμως και η τάση ενίσχυσης της θέσης του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την αποκέντρωση πολλών υποθέσεων και τη συγκέντρωση του ελέγχου συνταγματικότητας/συμβατικότητας κατά τα προλεχθέντα, σε μια περίοδο έντονων τότε συζητήσεων για την ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου στη χώρα ενόψει της αναθεώρησης του Συντάγματος το 2008.

Οι μετά το ν. 3900/2010 παρεμβάσεις χαρακτηρίζονται όμως και από μία ακραία εργαλειακού τύπου προσέγγιση για την επίτευξη ενός άμεσου αποτελέσματος (όπως στις φορολογικές υποθέσεις, τις υποθέσεις των στρατηγικών επενδύσεων, τη διευθέτηση εκκρεμοτήτων έναντι του ΕΔΔΑ κ.λπ.) στα πλαίσια και των μέτρων βελτίωσης του επιχειρηματικού κλίματος για τα οποία δεσμεύθηκε η χώρα με το δεύτερο μνημόνιο (ν. 4046/2012 - Παράρτημα V_1 παρ.32). Κοινό γνώρισμά τους η προχειρότητα και η έλλειψη

σαφήνειας, καθώς ψηφίζονται συχνά χωρίς να τύχουν επεξεργασίας ούτε από την αρμόδια επιτροπή αφού προτείνονται και μετά την ολοκλήρωση του σχετικού νομοσχεδίου. Συνεπακόλουθο, η εισαγωγή πολλαπλών ρωγμών στο σύστημα που υιοθετεί ο οικονομικός μας νομοθέτης, όπως η μοναδική στα χρονικά του θεσμού, έκπτωση στον έλεγχο νομιμότητας των διοικητικών πράξεων που προβλέφθηκε, χωρίς την οποιαδήποτε προηγούμενη διαβούλευση, αποκλειστικά και μόνον υπέρ του Δημοσίου στις φορολογικές διαφορές με τροποποίηση του άρθρου 79 του Κ.Δ.Δ., αλλά και με επαναλαμβανόμενες ανατροπές προηγούμενων επιλογών και νέες διαδικασίες που αντί να απλοποιήσουν το σύστημα το καθιστούν ακόμη πιο βαρύ και πολύπλοκο.

Μπορούμε ενδεικτικά να αναφέρουμε το άρθρο 27 του ν. 3900/2010 που, ορίζοντας ότι τα ένδικα βοηθήματα του Κ.Δ.Δ. κατατίθενται στη γραμματεία του δικαστηρίου, ανατρέπει προβλέψεις του άρθρου 44 παρ.5 του ν. 3842/2010 που ψηφίσθηκε λίγους μήνες πριν και προβλέπει την προβεβαίωση φόρου με άσκηση προσφυγής πριν τη διαβίβασή της στο Τ.Δ.Δ. Ο ν.4052/2012 του Υπουργείου Υγείας προ-

σθέτει με το άρθρο 14 παρ.4, εδάφιο στην παρ.2 του άρθρου 5 του ν.3886/2010 που αντικαθίσταται όμως εν όλω με το άρθρο 63 του ν.4055/2012 αγνοώντας τη συμπλήρωση, ενώ με το άρθρο 138 ΙΑ.3 επαναφέρει την ενδοστρεφή δίκη στους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης που είχε καταργηθεί μόλις με το ν.3900/2010.

Μια ματιά άλλωστε στις ρυθμίσεις περί παραβόλου του νέου νόμου 4055 αρκεί για να καταλάβουμε την έλλειψη συνοχής και τη σύγχυση που προκαλείται από την εισαγωγή ρυθμίσεων που αξιολογούνται πρωτίστως με δημοσιονομικά κριτήρια. Στα πλαίσια των εν συμβουλίω διαδικασιών της ακυρωτικής δίκης ζητείται πάντοτε προηγουμένως η προσκόμιση παραβόλου που θα έπρεπε να καταβληθεί μέσα σε ένα μήνα από την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου της δίκης, υπολαμβάνοντας έτσι ο νομοθέτης ως δεδομένη τη δυνατότητα συμπλήρωσής του, ζήτημα που ωστόσο εκκρεμεί μετά την παραπεμπτική απόφαση ΣΕ 2583/2011. Αν τελικώς η υπόθεση εισαχθεί στην τακτική διαδικασία καταβάλλεται ειδικό επιπλέον παράβολο τριπλάσιο του προβλεπομένου. Επί απόρριψης τελικά του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου απαγγέλλεται ο πολλαπλασιασμός του παραβόλου έως και του τριπλασίου του ειδικού παραβόλου, ήτοι το τριπλάσιο του τριπλασίου, ενώ, κατά το άρθρο 34B, επί αποδοχής του, ο διάδικος που προκάλεσε τη συζήτηση στο ακροατήριο καταδικάζεται να καταβάλει στον νικήσαντα διάδικο το πενταπλάσιο της δικαστικής δαπάνης. Στη διαδικασία του Κ.Δ.Δ. αντίστοιχα, το άρθρο 51 του ν. 4055/2012 προβλέπει την καταβολή τριπλάσιου του παραβόλου που ορίζεται στο άρθρο 277 για την εισαγωγή της υπόθεσης προς συζήτηση στο ακροατήριο τόσο επί απόρριψης όσο και επί αποδοχής με την εν συμβουλίω διαδικασία των ενδίκων βοηθημάτων ή μέσων, σε περίπτωση δε τελικής απόρριψης και επι-

βεβαίωσης της εν συμβουλίω κρίσης επιβάλλεται σε κάθε περίπτωση το πενταπλάσιο της εκάστοτε οριζόμενης δικαστικής δαπάνης. Εάν η υπόθεση εισαχθεί σε τακτική διαδικασία χωρίς όμως να προηγηθεί η εν συμβουλίω, γεγονός που δεν εξαρτάται από τον ίδιο το διάδικο, τότε βάσει του άρθρου 36 του π.δ. 18/1989 απαγγέλλεται έως και ο εικοσαπλασιασμός του παραβόλου επί προφανώς अपαράδεκτου ή αβάσιμου ενδίκου μέσου, ενώ κατ' άρθρο 277 Κ.Δ.Δ. είναι δυνατός ο διπλασιασμός του. Στην αντίστοιχη περίπτωση εισαγωγής της υπόθεσης στο ακροατήριο μετά από εφαρμογή της διαδικασίας της πρότυπης δίκης όπου η εισαγωγή σε συμβούλιο είναι υποχρεωτική, και επιβεβαίωση τελικά της κρίσης του συμβουλίου, προβλέπεται διπλασιασμός των δαπανημάτων που επιβάλλονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 34A, 34B π.δ. 18/1989 και 126A Κ.Δ.Δ. Και όλα αυτά τη στιγμή που είχε ήδη ψηφιστεί ο νόμος 4048/2012 «Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης» για την καλή νομοθέτηση.

Κλείνοντας, νομίζω ότι είναι πια καιρός να ανοίξει μία συζήτηση που να έχει να κάνει και με την ποιότητα του ελέγχου που ασκεί ο διοικητικός δικαστής, μια συζήτηση, η οποία βεβαίως δεν είναι και τόσο εύκολη διότι αγγίζει τις δομές της διοικητικής δικαιοσύνης οι οποίες παρέμειναν αμετάβλητες από το Σύνταγμα του 1975 και εντεύθεν. Είναι καιρός να εντοπίσουμε με σαφήνεια και απλότητα τις δυσλειτουργίες του όλου συστήματος απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης στη χώρα μας, τις οποίες αποφεύγουμε να θίξουμε, να εντοπίσουμε τις σημερινές ανάγκες ως προς το είδος και την έκταση του δικαστικού ελέγχου της δημόσιας διοίκησης και να ξαναγράψουμε το βιβλίο που λέγεται Διοικητική Δικαιοσύνη από την αρχή αντί να προσπαθούμε διαρκώς να το επικαιροποιούμε προσθέτοντας ύλη ανάλογα με τις απαιτήσεις της συγκυρίας.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΑΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ: ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

Αθανάσιος Κ. Ζαχαριάδης
Λέκτορας Νομικής Α.Π.Θ., Δικηγόρος

Ι. Γενικότερες παρατηρήσεις

Δύο φιλόδοξα νομοσχέδια του Υπουργείου Δικαιοσύνης αποτέλεσαν αντικείμενο εκτεταμένης συζήτησης κατά τους τελευταίους 2-3 μήνες. Το πρώτο, με τίτλο «Μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα καταστήματα κράτησης και άλλες διατάξεις», έγινε ήδη νόμος (ο ν. 4043/2012), και τέθηκε πριν από λίγες ημέρες σε εφαρμογή. Το δεύτερο, με τίτλο «Για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής», ψηφίστηκε κατά πλειοψηφία επί της αρχής από την Ελληνική Βουλή την Τετάρτη 22 Φεβρουαρίου και μόλις χθες, Πέμπτη (01.03.2012), ακολούθησε η ψήφιση των επιμέρους άρθρων του, αναμένεται δε πλέον μόνο η ψήφισή του στο σύνολό του.

Με το πρώτο επιχειρήθηκε η αποσυμφόρηση των φυλακών, ενώ με το δεύτερο επιχειρείται για ακόμη μια φορά η επιτάχυνση των (πάσης φύσεως) δικών. Πριν προχωρήσουμε στην καταγραφή ορισμένων ειδικών ζητημάτων που αφορούν την ποινική δίκη και εγείρονται με το τελευταίο νομοσχέδιο, σκόπιμο κρίνεται να προηγηθούν τέσσερις-πέντε γενικές παρατηρήσεις επί των παραπάνω νομοσχεδίων

Παρατήρηση 1η: Το νομοσχέδιο για την αποσυμφόρηση των φυλακών, το οποίο μάλιστα είχε μία σχετικά επεισοδιακή ψήφιση στο Κοινοβούλιο, χαρακτηρίστηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ως νομοσχέδιο «ανάγκης» και φιλοδοξούσε να οδηγήσει σε αποφυλάκιση αρχικά περίπου 1.500 κρατουμένων και μετά (από την απόσυρση ρυθμίσεως που αφορούσε την απόλυση καταδικασθέντων σε ποινές καθείρξεως μέχρι δέκα ετών) 700 κρατουμένων (: σύμφωνα με όσα τουλάχιστον δήλωσε ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Παπαϊωάννου κατά την εισαγωγική του ομιλία στη Βουλή). Στον τύπο, όμως, διαβάσαμε ότι, μία εβδομάδα μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4043/2012, είχαν αποφυλακιστεί για παράδειγμα από τις φυλακές των Διαβατών μόνο 25 κρατούμενοι... (βλ. λ.χ. εφημερίδα «Αγγελιοφόρος», 20.02.2012).

Παρατήρηση 2η: Το ίδιο αυτό νομοσχέδιο περιλαμβάνει ρυθμίσεις παρόμοιες μ' εκείνες του ν. 3346/2005 περί παραγραφής υπό όρο ποινών και αξιοποιούν εγκλημάτων. Παραγράφονται, δηλαδή, οι ανεκτέλεστες ποινές διάρκειας μέχρι έξι μηνών, οι οποίες έχουν επιβληθεί με αποφάσεις που δεν έχουν καταστεί αμετάκλητες μέχρι τη δημοσίευση του νό-

μου, καθώς και το αξιόποινο όλων των πταισμάτων, καθώς και των πλημμελημάτων που απειλούνται με ποινή φυλακίσεως μέχρι ένα έτος ή χρηματική ποινή ή και τις δύο ποινές και τελέστηκαν μέχρι 31.12.2011. Η Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4043/2012 δικαιολογεί τις παραπάνω διατάξεις με τη σκέψη ότι θα «εκαθαριστούν τα αρχεία των μεγάλων εισαγγελιών από μεγάλο αριθμό ανεκτέλεστων ποινών ήσσονος απαξίας», καθώς και ότι αφορούν αξιόποινες πράξεις «ήσσονος εγκληματικότητας, για τις οποίες δεν υπάρχει έντονη κοινωνικοηθική απαξία και οι οποίες κατακλύζουν τα δικαστήρια της χώρας». Ανεξάρτητα από τα προβλήματα συνταγματικότητας που διατυπώνονται στην Έκθεση της Διεύθυνσης Επιστημονικών Μελετών – Τμήμα Νομοτεχνικής επεξεργασίας της Βουλής για τις παραπάνω ρυθμίσεις, αναρωτήθηκε κανείς άραγε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης πόσα έστω κατά προσέγγιση χρήματα θα στοιχίσουν στο δημόσιο οι παραπάνω διατάξεις από τη μη πληρωμή λ.χ. των παραγεγραμμένων υπό όρο ποινών; Αναφέρει, για παράδειγμα, γενικά και αόριστα η Ειδική Οικονομική Έκθεση, που συνοδεύει το ν. 4043/2012, ότι η απώλεια εσόδων από την παραγραφή ποινών και αδικημάτων θα αναπληρώνεται από άλλες πηγές εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού των λοιπών φορέων κατά περίπτωση, καθώς και από την αναμενόμενη αύξηση εσόδων λόγω μετατροπής συγκεκριμένων ποινών φυλάκισης σε χρηματικές (: κατ' εφαρμογή του άρθρου 3). Ωστόσο, δεν φαίνεται να πραγματο-

ποιήθηκε ένας έστω απλός συγκριτικός υπολογισμός αφενός μεν των ποσών που θα εισέλθουν στα ταμεία του δημοσίου από την εξαγορά των αμετάτρεπτων ποινών και αφετέρου των αντίστοιχων ποσών που θα εισέπραττε το δημόσιο από τις παραγεγραμμένες υπό όρο ποινές¹.

Παρατήρηση 3η: Πριν από 2-3 ημέρες τέθηκε σε ισχύ ο ν. 4048/2012 με τίτλο «Ρυθμιστική διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και μέσα καλής νομοθέτησης» (ΦΕΚ Α' 34/23.02.2012). Μόλις χθες έρχεται το Κοινοβούλιο και ψηφίζει κατ' άρθρο και στο σύνολό του το νομοσχέδιο «για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής», το οποίο συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά ενός πολυνομοσχεδίου-σκούπα, αφού αποτελείται από 111 άρθρα και περιέχει τροποποιήσεις στον ΑΚ, στον ΚΠολΔ, στον Πτωχευτικό Κώδικα, στον ΠΚ, στον ΚΠΔ, σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, στον ΚΔιοικΔ, στη νομοθεσία για τις Ανεξάρτητες Αρχές, στο ΠΔ που αφορά τη διαδικασία στο Ελεγκτικό Συνέδριο και τέλος στον Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Καταστάσεως Δικαστικών Λειτουργιών. Ερωτάται: ένα τέτοιο ογκώδες νομοθέτημα, με το οποίο, χωρίς μάλιστα, όπως λέγεται, να έχει προηγηθεί η συγκρότηση αντίστοιχης νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, επιχειρούνται δεκάδες αποσπασματικές μεταβολές στους βασικούς κώδικες αλλά και σε πολλούς άλλους νόμους, μπορεί να πει κανείς ότι πληροί τις προϋποθέσεις «της καλής νομοθέτησης», που μόλις πριν από λίγες ημέρες οριοθετήθηκαν από το ν. 4048/2012;

¹ Αξίζει ίσως να αναφερθεί ένα απλό παράδειγμα από την πράξη: Εργοδότης, που καταδικάστηκε με πρωτοβάθμια απόφαση για το αδίκημα του άρθρου μόνου του α.ν. 690/1945 σε συνολική ποινή φυλακίσεως 20 μηνών (: απαρτιζόμενη από 4μηνες επιμέρους ποινές για κάθε απλήρωτο εργαζόμενο) και χρηματική ποινή 40.000 ευρώ (ήτοι, υπολογίζοντας και την προσαύξηση 92%, περίπου 80.000 ευρώ) ευνοείται από το άρθρο 2 του ν. 4043/2012 και ήδη η υπόθεσή του, που εκκρεμεί στο δευτεροβάθμιο Τριμελές Πλημ/κείο, έχει αποσυρθεί από το πινάκιο. Ο νόμος εξαιρεί τον α.ν. 690/1945 από τα αδικήματα για τα οποία προβλέπεται η παραγραφή του αξιοποίνου (: άρθρο 4), αλλά όχι και από τα αδικήματα του άρθρου 2, που αναφέρεται στην παραγραφή υπό όρο των ποινών. Αν συνυπολογίσει κανείς και το ποσό μετατροπής των 20 μηνών προς 10 ευρώ ημερησίως, «απώλεσε» το δημόσιο αμέσως-αμέσως από έναν και μόνο κατηγορούμενο γύρω στις 92.000 ευρώ!

Παρατήρηση 4η: Η προσπάθεια επιταχύνσεως των δικών δεν είναι πρωτόγνωρο φαινόμενο και, αν θέλετε, δεν είναι καταρχήν και καταδικαστέο. Όταν το ΕΔΔΑ μας κατατάσσει στην 4η θέση από τις 47 χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης (: μας «περνάει» σε αριθμό καταδικών μόνο η Ιταλία, η Τουρκία και η Πολωνία) σε καταδίκες για παραβίαση του εύλογου χρόνου εκδικάσεως των υποθέσεων (δηλ. για παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ), με 403 καταδίκες, είναι προφανές ότι κάτι πρέπει να γίνει για να σταματήσει αυτή η κατάσταση. Την κρισιμότητα της σημερινής κατάστασης τονίζει και η Αιτιολογική Έκθεση του νομοσχεδίου «για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής». Ωστόσο, αρκείται στη γενική και αόριστη αναφορά «ότι αξιοποιείται όλη η πείρα του παρελθόντος», χωρίς να επικαλείται συγκεκριμένη αξιολόγηση των αποτελεσμάτων όλων των προηγούμενων νόμων², με την οποία να έχουν εντοπιστεί οι λόγοι, για τους οποίους τα ληφθέντα μέτρα δεν επέφεραν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και από την οποία να μπορεί να συναχθούν συμπεράσματα ως προς το σε ποιους τομείς είναι αναγκαίες και τι είδους τροποποιήσεις³. Τελικά, τι ακριβώς κάνουμε με όλους αυτούς τους νόμους; Παλιά λέγαμε ότι η κάθε κυβέρνηση αλλάζει τους βασικούς Κώδικες κατά το δοκούν. Τώρα πλέον έχουμε φτάσει στο σημείο ο κάθε Υπουργός Δικαιοσύνης, πολλές φορές στα πλαίσια της ίδιας κυβέρνησης μετά από ανασχηματισμό, να θεσπίζει νόμους, με τους οποίους να καταργεί διατάξεις που πριν από λίγο καιρό είχε εισάγει ο προκάτοχός

του... Και όλα αυτά χωρίς να γίνεται η παραμικρή στατιστική ανάλυση των μέτρων επιταχύνσεως, η παραμικρή μέτρηση....

Γενική παρατήρηση 5η και τελευταία: Τα δύο αυτά νομοσχέδια ενέχουν μεταξύ τους μία ουσιώδη αντίφαση. Ενώ με το πρώτο, όπως είπαμε επιδιώχθηκε -ανεπιτυχώς απ' ό,τι φαίνεται μέχρι στιγμής- η αποσυμφόρηση των φυλακών, στο δεύτερο (: «για τη δίκαιη δίκη») περιλαμβάνονται ρυθμίσεις που θα οδηγήσουν αναπόδραστα σε συμφόρηση των φυλακών, όπως για παράδειγμα η διεύρυνση των περιπτώσεων προσωρινής κρατήσεως και η επέκτασή της και στα κατ' εξακολούθηση κακουργήματα ή σ' εκείνα που έχουν μεγάλο αριθμό παθόντων ή η κατάργηση της αυτοπρόσωπης εμφανίσεως του κατηγορουμένου στο δικαστικό συμβούλιο που αποφαινεται, κατ' άρθρο 287 ΚΠΔ, για τη διάρκειά της). Με άλλα λόγια, θεσπίζονται νόμοι όχι για να γίνουν καλύτερες οι συνθήκες διαβίωσης στις φυλακές (: όπως εξαγγέλλεται στον τίτλο του ν. 4043/2012), αλλά τελικά για να βγουν από τη φυλακή κάποιοι (: οι οποίοι εκτίουν ποινές που απαγγέλθηκαν με καταδικαστικές αποφάσεις) και να πάρουν τη θέση τους άλλοι και μάλιστα ως προσωρινά κρατούμενοι. Και να σκεφθεί κανείς ότι μόλις προχθές (28.02.2012) δημοσιεύθηκε η απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Σαμαράς και άλλοι κατά Ελλάδας, με την οποία καταδικάστηκε η χώρα μας για παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ λόγω των απάνθρωπων συνθηκών κρατήσεως που επικρατούν στις φυλακές Ιωαννίνων.

² Επισημαίνεται ενδεικτικά ότι, κατά την τελευταία εικοσαετία, θεσπίστηκαν 35 νόμοι, με τους οποίους τροποποιήθηκε ο ΚΠΔ. Βλ. επίσης Βασιλακόπουλου, "Corruptissima re publica plurimae leges", σε: <http://www.hcba.gr/news/announcements/121>, όπου αναφέρεται ότι σε διάστημα 32 ετών (1979-2011) δημοσιεύθηκαν 44 τουλάχιστον νόμοι, με τους οποίους τροποποιήθηκε κατά καιρούς ο ΚΠΔ.

³ Βλ. προς αυτή την κατεύθυνση τις παρατηρήσεις και προτάσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σχετικά με το σχέδιο νόμου «για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής», σε: www.nchr.gr.

Παράδειγμα διατάξεως ευθέως αντίθετης στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, που καθιερώνει την αρχή της «δίκαιης διεξαγωγής της δίκης» είναι η πρόβλεψη ότι, όταν η αίτηση εξαιρέσεως κρίνεται ότι είναι αόριστη ως προς τα πραγματικά γεγονότα ή προδήλως ανεπίδεκτη εκτίμησης ή ασκείται καταχρηστικά, απορρίπτεται στην ίδια συνεδρίαση από την ίδια σύνθεση του δικαστηρίου ή συμβουλίου στο οποίο υποβάλλεται...

II. Ειδικότερες παρατηρήσεις για το νομοσχέδιο «για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής»

Στο χώρο της ποινικής δικονομίας, οι βασικές μεταβολές που επέρχονται με το συγκεκριμένο νομοσχέδιο σχετίζονται με: τη διαδικασία εξαιρέσεως των δικαστικών προσώπων – την ποινική δίωξη και την προκαταρκτική εξέταση – την έγκληση – την ίδρυση Μονομελών Εφετείων Κακουρηγημάτων – την προσωρινή κράτηση και την αυτοπρόσωπη εμφάνιση στα δικαστικά συμβούλια.

Ενόψει του ότι ο χρόνος είναι ήδη πιεστικός, περιορίζομαι στην καταγραφή των κυριότερων ρυθμίσεων που, κατά τη γνώμη μου, είναι προβληματικές και ίσως αντίθετες με τον ίδιο τον τίτλο του Σ/Ν, που κάνει λόγο για «δίκαιη δίκη».

Εξαίρεση δικαστών. Τέτοιο παράδειγμα διατάξεως ευθέως αντίθετης στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, που καθιερώνει την αρχή της «δίκαιης διεξαγωγής της δίκης» είναι η πρόβλεψη του άρθρου 26 του Σ/Ν, κατά το

σκέλος της που, με τροποποίηση των άρθρων 16 και 17 ΚΠΔ, προβλέπει ότι, όταν η αίτηση εξαιρέσεως κρίνεται ότι είναι αόριστη ως προς τα πραγματικά γεγονότα ή προδήλως ανεπίδεκτη εκτίμησης ή ασκείται καταχρηστικά, απορρίπτεται στην ίδια συνεδρίαση από την ίδια σύνθεση του δικαστηρίου ή συμβουλίου στο οποίο υποβάλλεται. Όπως διευκρινίζεται στην Αιτιολογική Έκθεση του νομοσχεδίου, σε μια τέτοια περίπτωση το δικαστήριο «δεν χρειάζεται να παραπέμψει την αίτηση σε άλλο δικαστήριο, στο οποίο δεν μετέχει εκείνος του οποίου ζητείται η εξαίρεση». Ωστόσο, εκτός του η συγκεκριμένη τροποποίηση δημιουργεί ερμηνευτικό αδιέξοδο αναφορικά με το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 18 ΚΠΔ, το οποίο προβλέπει ότι, όταν η αίτηση εξαιρέσεως έχει, μεταξύ άλλων, ελλείψεις στο περιεχόμενο εκδικάζεται από το αρμόδιο δικαστήριο ή συμβούλιο, χωρίς τη συμμετοχή εκείνου που αφορά η εξαίρεση, αξίζει να επισημανθεί ότι το ΕΔΔΑ, με τη γνωστή απόφασή του (: μείζονος μάλιστα πλειοψηφίας) Κυπριανού κατά Κύπρου της 15.12.2005, έχει διακηρύξει ότι βασικό

⁴ Βλ. τις παρατηρήσεις και προτάσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ό.π., σελ. 14.

⁵ Βλ. Αιτιολογική Έκθεση νομοσχεδίου «για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής».

στοιχείο της αμεροληψίας του δικαστηρίου συνιστά η θεμελιώδης αρχή, σύμφωνα με την οποία «κανείς δεν μπορεί να είναι κριτής σε δική του υπόθεση», κατ' εφαρμογή της διαχρονικής αρχής *nemo iudex in sua causa*. Συνεπώς, όπως σωστά τονίζει η Ολομέλεια της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η ανωτέρω διάταξη του άρθρου 26 του νομοσχεδίου «για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής» αντίκειται στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, που καθιερώνει την αρχή της «δίκαιης διεξαγωγής της δίκης»⁴.

Προκαταρκτική εξέταση. Η κατάργηση του υποχρεωτικού χαρακτήρα της διενέργειας της προκαταρκτικής εξέτασης στα βαρύτερα πλημμελήματα (π.χ. αρμοδιότητας Τριμελούς Πλημ/κείου), η οποία είχε εισαχθεί με το ν. 3160/2003, με την αιτιολογία ότι «επιβαρύνει χρονικά την προδικασία και δεν απέδωσε τα αναμενόμενα»⁵ είναι αμφίβολης ορθότητας, αφού θα οδηγήσει σε ανεξερεύνητη και μαζική εισαγωγή των δικογραφιών στα ακροατήρια των πλημμελειοδικείων. Τούτο μάλιστα θα γίνει περισσότερο αισθητό, αν ληφθεί υπόψη ότι με την αναπροσαρμογή των ποσών που προβλέπει το άρθρο 25 του νομοσχεδίου από 73 σε 120.000 και από 15 σε 30.000 ευρώ σε μία σειρά κακουργημάτων, σοβαρές υποθέσεις (π.χ. μία απάτη ή μία υπεξαίρεση των 100.000 ευρώ) θα καταλήγουν αβασάνιστα στα ακροατήρια των πλημμελειοδικείων, χωρίς την τήρηση εγγυήσεων για την κίνηση της ποινικής διώξεως και πιθανόν χωρίς ο κατηγορούμενος να έχει τη δυνατότητα να ακουστεί πριν από την παραπομπή του⁶.

Έγκληση – αύξηση παραβόλων. Με βάση το άρθρο 28 του Ν/Σ, για να είναι παραδεκτή η έγκληση, θα

πρέπει ο εγκαλών να καταθέσει παράβολο υπέρ του Δημοσίου ποσού 100 ευρώ, εκτός αν πρόκειται να καταγγείλει εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας ή πρόκειται για πράξεις που τελούνται σε βάρος δημοσίων οργάνων και υπαλλήλων κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Εξάλλου, αν η έγκληση απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω μη καταθέσεως παραβόλου, δεν επιτρέπεται η άσκηση προσφυγής κατά της διατάξεως του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, ενώ, αν καταβλήθηκαν τα 100 ευρώ και η έγκληση απορρίφθηκε για άλλους λόγους, για να ασκηθεί παραδεκτά προσφυγή, θα πρέπει να καταβληθούν άλλα 300 ευρώ. Τέλος, και αφού μιλάμε για την εισαγωγή παραβόλων, προβλέπεται, επί ποινή απαραδέκτου, παράβολο 300 ευρώ και για την άσκηση προσφυγής κατά της απευθείας κλήσεως του άρθρου 322 ΚΠΔ.

Οι συγκεκριμένες διατάξεις είναι προφανώς καταδικαστέες, διότι η εισαγωγή προκαταβολικών παραβόλων δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να συσχετίζεται με το ποινικό διακύβευμα, ενώ παραβιάζουν το δικαίωμα προσβάσεως σ' ένα δικαστήριο⁷. Ειδικότερα, το Δικαστήριο του Στρασβούργου έχει δεχθεί ότι είναι αντίθετη προς το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ η επιβολή ενός πάγιου και ενιαίου τέλους, που ισχύει κατά το νόμο ως προς όλους αδιακρίτως τους πολίτες, για την άσκηση ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, ιδίως μάλιστα όταν αυτό προβλέπεται κατά το αρχικό στάδιο της διαδικασίας ως προϋπόθεση του παραδεκτού του ενδίκου βοηθήματος, με τη σκέψη ότι θίγεται η ουσία του δικαιώματος προσβάσεως σ'

⁴ Βλ. Τσιρίδη, Εισήγηση στην εκδήλωση της ΕΕΠ (ΔΣΑ 11/1/2012), σε: <http://www.hcba.gr/news/announcements/121>.

⁷ Βλ. σε ανάλογες περιπτώσεις τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ στις υποθέσεις Weissman κατά Ρουμανίας της 23.10.2006 και Apostol κατά Γεωργίας της 28.02.2007

ένα δικαστήριο. Και τούτο διότι δεν εξασφαλίζεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ, αφενός του συμφέροντος του κράτους να εισπράττει έξοδα της διαδικασίας, και αφετέρου του συμφέροντος των πολιτών να ασκούν τις αξιώσεις τους ενώπιον των δικαστηρίων.

Προβληματική είναι επίσης, κατά τη γνώμη μου, η πρόβλεψη περί καταργήσεως της μέχρι σήμερα ισχύουσας επιδόσεως της απορριπτικής εισαγγελικής διατάξεως στον εγκαινιάζονται και περί δυνατότητας ασκήσεως από τον τελευταίο προσφυγής στον εισαγγελέα εφετών εντός τριμήνου από την έκδοση της διατάξεως.

Αυτοπρόσωπη εμφάνιση στο δικαστικό συμβούλιο. Με το ν. 3904/2010 η διάταξη του άρθρου 309 παρ. 2 ΚΠΔ είχε τροποποιηθεί με σκοπό η διαμορφωθείσα επί 60 περίπου χρόνια νομολογία των δικαστηρίων να μεταβληθεί προς την κατεύθυνση της υποχρεωτικής εμφανίσεως στο συμβούλιο του συνηγόρου ή και του ίδιου του διαδίκου, που υποβάλει σχετική αίτηση. Είχε προηγηθεί, με το ν. 3346/2005, η θέσπιση υποχρεωτικής κλητεύσεως και ακροάσεως του κρατούμενου κατηγορουμένου από το δικαστικό συμβούλιο, όταν το τελευταίο επρόκειτο να αποφασίσει για τη διάρκεια (την εξακολούθηση ή την παράταση) της προσωρινής κρατήσεως. Και τούτο μετά την καταδίκη της χώρας μας από το ΕΔΔΑ στις υποθέσεις Καμπάνης και Κοτσαρίδης κατά Ελλάδα. Εξάλλου, κατά την προηγούμενη πενταετία, το ΕΔΔΑ, στις υποθέσεις Σερίφης, Bala και Γιοσάκης κατά Ελλάδα, διαπίστωσε επίσης την παραβίαση του άρθρου 5 παρ. 4 της ΕΣΔΑ, εξαιτίας του ότι δεν είχε παρασχεθεί η ευκαιρία στον κρατούμενο να εμφανιστεί αυτοπρόσωπος στο συμβούλιο και να υποστηρίξει τις απόψεις του επί διαδικασίας αντικαταστάσεως της προσωρινής κρατήσεως με περιοριστικούς όρους, καθώς και επί διαδικασίας διαφωνίας ανακριτή και εισαγγελέα για την επιβολή προσωρινής κρατήσεως. Ενόψει των

παραπάνω εξελίξεων, θα ανέμενε κανείς ότι η διάταξη του ν. 3904/2010 θα ήταν μακράς διάρκειας, στο βαθμό μάλιστα που η Αιτιολογική του Έκθεσης ανέφερε ρητά ότι την υποχρεωτική εμφάνιση των διαδίκων στο δικαστικό συμβούλιο υπαγορεύουν οι διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντ. και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, καθώς και η διαμορφωθείσα νομολογία του ΕΔΔΑ, με την οποία είχε καταδικαστεί επανειλημμένα η Ελλάδα. Παρά ταύτα, πριν καλά-καλά συμπληρώσει ένα έτος «ζωής» έρχεται το νομοσχέδιο για τη δίκαιη δίκη και την καταργεί σχεδόν εξ ολοκλήρου. Και μάλιστα όχι μόνο στα πλαίσια του 309 παρ. 2 (: όταν δηλ. το συμβούλιο αποφασίζει για την παραπομπή ή μη του κατηγορουμένου σε δίκη), αλλά και στο 287 ΚΠΔ (: δηλ. επί εξακολουθήσεως ή παρατάσεως της προσωρινής κρατήσεως), καθώς και στο 110 παρ. 1 (: δηλ. όταν το συμβούλιο αποφαινεται για τη χορήγηση της υπ' όρον απολύσεως), και τέλος στα άρθρα 18 και 20 ΚΠΔ (: όταν δηλ. το συμβούλιο αποφασίζει για αίτηση εξαιρέσεως μέλους της συνθέσεώς του ή του ανακριτή). Ως αντίβαρο για την τήρηση της αρχής της ισότητας των όπλων και για την αποφυγή νέας καταδίκης από το ΕΔΔΑ, αποβάλλεται και ο εισαγγελέας από το συμβούλιο στα πλαίσια του 309 παρ. 2 και του 287 ΚΠΔ, ο οποίος εφεξής θα εμφανίζεται μόνο στις εξαιρετικές περιπτώσεις που το ίδιο το συμβούλιο κρίνει αναγκαίο να καλέσει τους διαδίκους ενώπιόν του.

Ωστόσο, διέφυγαν από το συντάκτη του νομοσχεδίου δύο ουσιώδεις παράμετροι: Πρώτον, όπως συνάγεται από την αιτιολογία των αποφάσεων του Δικαστηρίου του Στρασβούργου, τόσο στις «ελληνικές» υποθέσεις Καμπάνης και Κοτσαρίδης όσο και στην πιλοτική για το σχετικό ζήτημα απόφαση της Sanchez-Reisse κατά Ελβετίας, η παραβίαση της ισότητας των όπλων, ως μία παράμετρος της παραβιάσεως του δικαιώματος ακροάσεως, μνημονεύεται από το ΕΔΔΑ ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, κάτι

Σε κάθε περίπτωση, η κατάργηση της υποχρεωτικής αυτοπρόσωπης εμφάνισης του κρατουμένου ενώπιον του δικαστικού συμβουλίου, που αποφαινεται για το ζήτημα της εξακολουθήσεως ή παρατάσεως της προσωρινής κρατήσεως, αποτελεί απαράδεκτη θεσμική οπισθοδρόμηση, η οποία θυσιάζει στο βωμό της επιταχύνσεως της διαδικασίας το δικαίωμα ακροάσεως του κατηγορουμένου και πρόκειται, εκτός των άλλων, να οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια στη συμφόρηση των φυλακών από προσωρινά κρατούμενους...
κατηγορουμένους...

που σημαίνει ότι δεν αποτελεί τον μοναδικό λόγο, για τον οποίο επιβάλλεται η διατήρηση του δικαιώματος αυτοπρόσωπης εμφανίσεως του κατηγορουμένου⁸.

Δεύτερον, το ΕΔΔΑ έχει δεχθεί ότι παραβιάστηκε το άρθρο 5 παρ. 4 της ΕΣΔΑ ακόμη και σε περιπτώσεις, όπου δεν υπήρξε προηγούμενη προφορική ακρόαση του εισαγγελέα κατά τη διαδικασία λήψεως αποφάσεως για την προσωρινή κράτηση, όπως λ.χ. στην περίπτωση που ο κρατούμενος κατηγορούμενος δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως για να ακουστεί ενώπιον του ανακριτή, ο οποίος κλήθηκε να αποφασίσει για την αίτηση αντικαταστάσεως της προσωρινής κρατήσεως με περιοριστικούς όρους (: άρθρο 286 παρ. 2 ΚΠΔ).

Συνεπώς, ενόψει κυρίως της προαναφερόμενης παγίως διαμορφωθείσας νομολογίας του Δικαστηρίου του Στρασβούργου, οι «χειρισμοί» των συντακτών του πρόσφατου πολυνομοσχεδίου για τη μη παραβίαση της αρχής της ισότητας των όπλων (: με τον αποκλεισμό της παρουσίας του εισαγγελέα στο δικαστικό συμβούλιο και την παροχή δυνατότητας στον κρατούμενο να λάβει γνώση της γραπτής εισαγγελικής προτάσεως και να υποβάλει έγγραφο υπόμνημα στο συμβούλιο) θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως αλυσιτελείς.

Σε κάθε περίπτωση, η κατάργηση της υποχρεωτικής αυτοπρόσωπης εμφάνισης του κρατουμένου ενώπιον του δικαστικού συμβουλίου, που αποφαινεται για το ζήτημα της εξακολουθήσεως ή παρατάσεως της προσωρινής κρατήσεως, αποτελεί απαράδεκτη θεσμική οπισθοδρόμηση, η οποία θυσιάζει στο βωμό της επιταχύνσεως της διαδικασίας το δικαίωμα ακροάσεως του κατηγορουμένου και πρόκειται, εκτός των άλλων, να οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια στη συμφόρηση των φυλακών από προσωρινά κρατούμενους κατηγορουμένους.

⁸ Βλ. Ναμία, Παρατηρήσεις επί του Νομοσχεδίου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «για τη δίκαιη δίκη και την αντιμετώπιση φαινομένων αρνησιδικίας», σε: <http://www.hcba.gr/news/announcements/121>.

Προσωρινή κράτηση. Το ίδιο λάθος (: δηλ. τη μη ακρόαση του κατηγορουμένου) περιελάμβανε το συγκεκριμένο νομοσχέδιο στην αρχική του μορφή επί της διαδικασίας επιλύσεως της διαφωνίας ανακριτή και εισαγγελέα για την επιβολή της προσωρινής κράτησεως, παρά την ad hoc καταδίκη της χώρας μας από το ΕΔΔΑ στην υπόθεση Γιοσάκης κατά Ελλάδα. Το σχετικό ζήτημα τελικά διευθετήθηκε μετά τη δημόσια διαβούλευση του νομοσχεδίου, όπου πολλοί σχολιαστές είχαν επισημάνει τη σχετική παράλειψη.

Παρά όλα αυτά, η διαδικασία, που προβλέπεται στο συγκεκριμένο νομοσχέδιο για την επίλυση της διαφωνίας αναφορικά με την προσωρινή κράτηση, αναμένεται να προκαλέσει ιδιαίτερα προβλήματα στην πράξη, ενόψει του ότι θα καλείται το τριμελές πλημ/κείο να αποφασίσει εν συμβουλίω για το κρίσιμο αυτό ζήτημα εντός 24 ωρών (: πράγμα κάποτε ανέφικτο όταν η δικογραφία είναι περίπλοκη και ογκώδης) και χωρίς γραπτή εισαγγελική πρόταση. Τέλος, εντύπωση προκαλεί η πρόβλεψη περί υποχρεώσεως του ανακριτή για άμεση έκδοση εντάλματος συλλήψεως του κατηγορουμένου μέχρι να επιλυθεί η διαφωνία από το Τριμελές Πλημμελειοδικείο. Ερωτάται: Αν ο ανακριτής ήταν εκείνος που θεωρούσε ότι ο κατηγορούμενος όχι μόνο δεν είναι ύποπτος φυγής (που δικαιολογεί την έκδοση εντάλματος συλλήψεως), αλλά δεν υπάρχουν καν ενδείξεις ενοχής σε βάρος του (: και έτσι είχε τη γνώμη ότι δεν πρέπει να επιβληθούν σε βάρος του μέτρα οικονομικού καταναγκασμού σε αντίθεση με τον εισαγγελέα που είχε προτείνει την προσωρινή κράτηση), πως ακριβώς είναι υποχρεωμένος να εκδώσει τώρα αμέσως ένταλμα συλλήψεως σε βάρος του μέχρι να επιλυθεί η διαφωνία; Μια τέτοια ενέργεια δεν νοθεύει τη δικαστική του συνείδηση; Πως μπορεί να υποχρεώνεται νομοθετικά να εκδίδει ένταλμα συλλήψεως (: που ως προϋπόθεση έχει την ύπαρξη ενδείξεων ενοχής και του στοιχείου του ύποπτου φυ-

γής), όταν ο ίδιος πιστεύει για τον κατηγορούμενο ότι αυτά τα στοιχεία δεν συντρέχουν. Μια τέτοια ρύθμιση μπορεί να θεωρηθεί συνταγματική, ιδίως μάλιστα αν ληφθεί υπόψη η επιταγή του άρθρου 6 του Συντάγματος, που ορίζει ότι «κανείς δεν συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται χωρίς αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα, που πρέπει να επιδοθεί τη στιγμή που γίνεται η σύλληψη ή προφυλάκιση»;

Ίδρυση Μονομελών Εφετείων Κακουργημάτων. Τέλος, αλυσιτελής θα αποδειχθεί, κατά τη γνώμη μου, η προσπάθεια επιταχύνσεως της ποινικής δίκης με την ανάθεση της εκδικάσεως κακουργηματικών πράξεων σε μονομελή εφετεία, συντιθέμενα από Πρόεδρο Εφετών ή, όπου δεν υπάρχει αντίστοιχη δυνατότητα, από Εφέτη. Τα κακουργήματα που θα ανήκουν πλέον στην αρμοδιότητα του Μονομελούς Εφετείου Κακουργημάτων είναι, με εξαίρεση όσα απειλούνται στο νόμο με ισόβια κάθειρξη, εκείνα που μνημονεύονται στο άρθρο 308Α ΚΠΔ (: δηλ. όσα εισάγονται με απευθείας κλήση, με σύμφωνη γνώμη εισαγγελέα και προέδρου εφετών, στο ακροατήριο, ήτοι του ν. 2168/03 για τα όπλα, τα φορολογικά αδικήματα του ν. 2523/97, του ν. 2960/2001 (τελωνειακός κώδικας), του ν. 3386/2005 περί αλλοδαπών, του ν. 3459/2006 του Κώδικα Ναρκωτικών, του εμπρησμού δασών, της κακουργηματικής κλοπής και της ληστείας), καθώς και εκείνα που αναφέρονται στο άρθρο 308Β παρ. 1 ΚΠΔ, εφόσον έχει κινηθεί η διαδικασία της συνδιαλλαγής, και, τέλος, τα κακουργήματα των άρθρων 114 του ν. 1892/1990 (ανοικοδόμηση σε δασικές εκτάσεις), 66 του ν. 2121/1993 (προστασία πνευματικής ιδιοκτησίας), 52 του ν. 4002/2011 (περί παιγνίων), 2725/1999 (περί αθλητισμού) και 3028/2002 (προστασία αρχαιοτήτων).

Θα αποδειχθεί αλυσιτελής διότι παραβλέπεται καταρχάς το γεγονός ότι δεν μπορεί για παράδειγμα το μέχρι σήμερα τριμελές εφετείο κακουργημάτων να

Η ανάθεση της εκδικάσεως σοβαρών υποθέσεων κακουργημάτων, που απειλούνται με ποινές καθειρξεως έως 25 χρόνια, σε ένα μονομελές δικαιοδοτικό όργανο, το οποίο ακολούθως θα πρέπει να αποφασίσει και για την τύχη του ανασταλτικού αποτελέσματος της εφέσεως, είναι εξαιρετικά προβληματική...

διασπαστεί στις συγκεκριμένες υποθέσεις σε τρία μονομελή εφετεία, ώστε να εκδικάζεται την ίδια ημέρα τριπλάσιος αριθμός υποθέσεων, για τον απλούστατο λόγο ότι δεν υπάρχει αντίστοιχος τριπλάσιος αριθμός εισαγγελέων, γραμματέων και κυρίως διαθέσιμων αιθουσών⁹. Εξάλλου, ακούγεται τουλάχιστον περιεργο και αντιφατικό να απασχολούνται τριμελείς συνθέσεις εφετείων με την εκδίκαση πλημμελημάτων έστω σε β' βαθμό (: απ' όπου σπανίως πια μπορεί κάποιος να οδηγηθεί στη φυλακή) και μονομελείς συνθέσεις με την εκδίκαση σοβαρότατων κακουργημάτων, όπου το διακύβευμα αλλά και η πολυπλοκότητα (π.χ. στην περίπτωση μιας κακουργηματικής λαθρεμπορίας) είναι ασύγκριτα υψηλότερα.

Τέλος, σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του νομοσχεδίου, από την ίδρυση των μονομελών εφετείων κακουργημάτων προσδοκάται, εκτός από την ταχύτητα στην έκδοση των σχετικών υποθέσεων, και η τόνωση της ευθύνης του δικαστή. Ωστόσο, όπως σωστά επισημαίνεται, «εκείνο που προέχει στο χώρο

της Δικαιοσύνης δεν είναι η «ευθύνη», η «υπευθυνότητα», όπως συμβαίνει στο χώρο της Διοίκησης, αλλά η ελευθερία και η ανεξαρτησία της γνώμης»¹⁰. Έτσι, μια τέτοια επιλογή μπορεί πολύ εύκολα να οδηγήσει ψυχολογικά και σε «ευθυνοφοβία», πράγμα που συνήθως δεν απαντάται σ' ένα πολυμελές δικαστήριο, όπου το κάθε ένα από τα μέλη του δεν βαρύνεται με το σύνολο της ευθύνης για την κρίση της υποθέσεως και αισθάνεται περισσότερη ελευθερία προκειμένου να εκφράσει τη γνώμη του, της οποίας πιθανόν, σε διαφορετική περίπτωση, να φοβόταν τις συνέπειες¹¹. Συνεπώς, η ανάθεση της εκδικάσεως σοβαρών υποθέσεων κακουργημάτων, που απειλούνται με ποινές καθειρξεως έως 25 χρόνια, σε ένα μονομελές δικαιοδοτικό όργανο, το οποίο ακολούθως θα πρέπει να αποφασίσει και για την τύχη του ανασταλτικού αποτελέσματος της εφέσεως (: της οποίας παραδόξως τα όρια εκκλητού ανεβαίνουν, με το ίδιο νομοσχέδιο, σε 3 και 2 έτη αντίστοιχα προκειμένου περί καταδίκης για κακούργημα ή πλημμέλημα), είναι εξαιρετικά

⁹ Βλ. και Τσιρίδη, ό.π.

¹⁰ Βλ. Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης, 3η έκδ. 2007, σελ. 128.

¹¹ Βλ. Ανδρουλάκη, ό.π., Ναμία, ό.π.

προβληματική, ιδίως μάλιστα αν ληφθεί υπόψη ότι στα περιφερειακά Εφετεία δεν είναι εκ των πραγμάτων εφικτή η συγκρότηση των μονομελών εφετείων κακουργημάτων από προέδρους εφετών.

III. Αντί συμπεράσματος

Αυτά είναι μερικά μόνο από τα πολλά ζητήματα που ανακύπτουν από τη θέσπιση των δύο αυτών νομοσχεδίων του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Από την άλλη μεριά, στο Σ/Ν για τη δίκαιη δίκη περιλαμβάνονται και ορισμένες σημαντικές διατάξεις, όπως λ.χ. εκείνες των άρθρων 53-58, με τις οποίες εισάγεται το ένδικο βοήθημα της «αιτήσεως για δίκαιη ικανοποίηση», που αφορά αδικαιολόγητη καθυστέρηση διοικητικής δίκης. Ο λόγος θεσπίσεως των διατάξεων αυτών εντοπίζεται στην έκδοση της πιλοτικής αποφάσεως του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Αθανασίου και λοιπών κατά Ελλάδα της 21.12.2010, όπου, ούτε λίγο ούτε πολύ, το Δικαστήριο του Στρασβούργου έταξε στη χώρα μας προθεσμία ενός έτους από την τελεσιδικία της ανωτέρω αποφάσεως για την ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη ενδίκου βοηθήματος, που να εξασφαλίζει πράγματι αποτελεσματική αποκατάσταση της ζημίας από την υπερβολική διάρκεια των δικών. Στην έκδοση της συγκεκριμένης αποφάσεως κατέληξε το ΕΔΔΑ εκτιμώντας ότι η χώρα μας έχει επανειλημμένα καταδικαστεί όχι μόνο για την παραβίαση του εύλογου χρόνου διάρκειας μιας δίκης (6 παρ. 1 ΕΣΔΑ), αλλά και για την παραβίαση του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ, λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που θα επέτρεπε στον πολίτη να επιτύχει την κύρωση του δικαιώματός του να δικαστεί η υπόθεσή του μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ. Ενόψει, λοιπόν, του γεγονότος ότι το ίδιο ακριβώς συστημικό πρόβλημα εντοπίζεται με την ίδια οξύτητα όχι μόνο

στη διοικητική, αλλά και στην πολιτική και την ποινική δίκη (: όπου επίσης έχουμε καταδικαστεί πολλές φορές όχι μόνο για παραβίαση του 6, αλλά και για παραβίαση του 13), προκαλεί εύλογες απορίες το γεγονός ότι Σ/Ν εισάγει το παραπάνω ένδικο βοήθημα μόνο προκειμένου περί καθυστερήσεων στη Διοικητική Δικαιοσύνη. Προφανώς πρυτάνευσε ο φόβος ότι θα κατακλυστούν τα δικαστήρια από αντίστοιχες αιτήσεις. Ωστόσο, η σκέψη αυτή δεν είναι αρκετή για να εμποδίσει το ΕΔΔΑ να προχωρήσει στην έκδοση νέων καταδικαστικών για τη χώρα μας αποφάσεων για παραβίαση των άρθρων 6 και 13 της ΕΣΔΑ.

Η ΥΠΑΡΞΙΑΚΗ ΑΓΩΝΙΑ ΕΝΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ

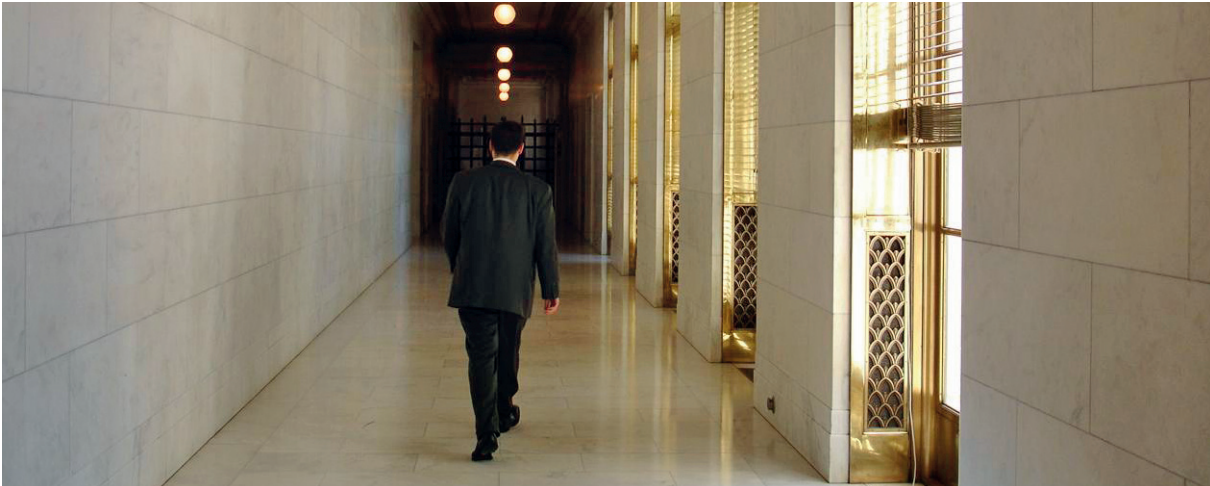
Νικόλαος Μπιτζιλέκης
Καθηγητής Ποινικού Δικαίου,
Πρόεδρος της Νομικής Σχολής του Α.Π.Θ.

Κάποιος φοιτητής, ολοκληρώνοντας τις σπουδές του ύστερα από τέσσερα ή και περισσότερα χρόνια, μετά από πολλές ώρες παρακολούθησης μαθημάτων και εξετάσεων, πτυχιούχος πια, δικαιολογημένα θα μου έθετε με έντονη υπαρξιακή αγωνία την εξής απορία: Κύριε καθηγητά, τόσα χρόνια μας μιλούσατε για εφαρμογή και ερμηνεία των νόμων, στοιχείο βασικό μιας δικαιοκρατούμενης δημοκρατικής πολιτείας, για θεσμικές διαδικασίες, η τήρηση των οποίων εγγυάται την ασφάλεια και την ελευθερία των πολιτών. Μας μάθατε να αναζητούμε το σωστό περιεχόμενο των νόμων και να ελέγχουμε τη μη ορθή εφαρμογή τους. Ωστόσο βιώνουμε δυστυχώς στην πράξη καθημερινά μια χονδροειδή διάψευση του περιεχομένου της διδασκαλίας σας, τόσο από την πλευρά της Πολιτείας όσο και από την πλευρά των οργανωμένων σε συντεχνίες επαγγελματικών ομάδων, ακόμη και αυτών που είναι εξ ορισμού ταγμένες στην εφαρμογή των νόμων.

Ενώ διδάσκετε λ.χ. την αναλογικότητα και την προστασία του ασθενεστέρου ως κριτήρια κοινωνικής δικαιοσύνης, βλέπουμε την Πολιτεία να νομοθετεί οριζόντια και δυσανάλογα, βλέπουμε την Οικονομία

και τις παγκόσμιες αγορές να επιβάλλονται σχεδόν εκβιαστικά πάνω στην Πολιτική και στο Δίκαιο, καταλύοντας τις αρχές του Κοινωνικού Κράτους. Ενώ διδάσκετε την ασφάλεια δικαίου ως συλλογικό αγαθό απαραίτητο για την κοινωνική ευημερία, βλέπουμε την Πολιτεία με την πολυνομία και ενίοτε αντινομία της να στερείται την αναγκαία διαφάνεια, επιτρέποντας έτσι ηθελημένα ή αθέλητα τη διαπλοκή, την ικανοποίηση ιδιοτελών συμφερόντων, την προαγωγή του προτύπου του «έξυπνου και επιτήδειου ανθρώπου», αυτού που ξέρει να «κάνει τη δουλειά του» και πάντα να «βολεύεται».

Αλλά και από την άλλη πλευρά, ενώ μας διδάσκετε την τήρηση των νόμων ως πρώτιστο συλλογικό μέλημα, άρρηκτα συνδεδεμένο με τη διατήρηση συντεταγμένης πολιτειακής υπόστασης και κοινωνικής συνοχής, διαπιστώνουμε ότι στην πράξη αυτή την τήρηση των νόμων αρνούνται πρώτοι, με οργανωμένο και ενίοτε θεσμικό τρόπο, οι ταγμένοι για την εφαρμογή τους. Βλέπουμε λ.χ. δικαστικούς υπαλλήλους και δικηγόρους να καταλαμβάνουν δημόσια κτίρια, και μάλιστα κτίρια απονομής δικαιοσύνης, αδιαφορώντας επιδεικτικά για το παράνομο

αυτών των συμπεριφορών. Βλέπουμε εισαγγελικούς λειτουργούς και αστυνομικές αρχές να αδρανούν προκλητικά απέναντι σε κατάφωρες παραβιάσεις των κανόνων του Ποινικού Δικαίου, όπως είναι οι καταλήψεις δημόσιων υπηρεσιών, οι αποκλεισμοί δρόμων, λιμανιών ή αεροδρομίων, οι δημόσιες προκλήσεις σε τέλεση αδικημάτων, οι απειλές βίας εναντίον του Κοινοβουλίου και των μελών του, αδυνατώντας να διακρίνουν πού σταματά το δικαίωμα της απεργίας, της διαδήλωσης, της διαμαρτυρίας και πού αρχίζει το αξιόποιο. Βλέπουμε κοινοβουλευτικά κόμματα, που ενώ μετέχουν στη διαδικασία θέσπισης νόμων, διακηρύσσουν ρητά ή υπόρητα την ανυπακοή στους νόμους, τους οποίους ψηφίζει το ίδιο το Κοινοβούλιο που αυτά εκπροσωπούν. Αλλά ακόμη βλέπουμε και δικαστικούς λειτουργούς να αρνούνται συλλήβδην το δικαιοδοτικό τους έργο, δηλαδή την επίλυση των διαφορών και την προστασία των πολιτών, ως μέσο πίεσης προς την Πολιτεία για την ικανοποίηση οικονομικών τους αιτημάτων. Με άλλα λόγια βλέπουμε στην περίπτωση αυτή τη μία εξουσία (δικαστική) να στρέφεται εναντίον των άλλων δύο (της νομοθετικής και εκτελεστικής), σε ένα επίπεδο εξωθεσμικής αντι-

παράθεσης πολιτικών εξουσιών, με θύμα τον απλό πολίτη και την ίδια τη δημοκρατία. Τέλος, βλέπουμε και εσάς τους ακαδημαϊκούς δασκάλους, αλλά και συλλογικά πανεπιστημιακά όργανα, να αρνούνται την εφαρμογή των νόμων, όταν αυτοί δεν τους εξυπηρετούν.

Σε αυτή την εύλογη υπαρξιακή σου αγωνία ως προς την αξία της επιστήμης που σπούδασες, σε αυτή την απογοήτευσή σου για τις αντιφάσεις που ζεις, αγαπητέ μου φίλε, αυριανέ εφαρμοστή του δικαίου, αισθάνομαι την ανάγκη να δώσω μια απάντηση: Θέλω να σου θυμίσω ότι ακρογωνιαίος λίθος της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του Κοινωνικού Κράτους Δικαίου είναι η εφαρμογή των νόμων. Βεβαίως η ποιότητα και η πιστότητα αυτής της εφαρμογής προσδιορίζεται στην πράξη από την ποιότητα λειτουργίας της εκάστοτε κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και από το πολιτισμικό επίπεδο της κοινωνίας στην οποία αυτή απευθύνεται. Ωστόσο από μακρού, αφού δοκίμασαν ανά τους αιώνες τα πάντα, αφού βίωσαν επανειλημμένες καταστροφές και απέκτησαν πικρές και πολύτιμες εμπειρίες, όλες οι οργανωμένες κοινωνίες έχουν οριστικά διαγνώσει ότι, χωρίς νομιμότητα και

Σε πνίγει η κοινωνική αδικία, η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, ενοχλείσαι από τους άδικους νόμους, θέλεις να αλλάξεις την κοινωνία, να την κάνεις πιο ανθρώπινη, πιο δίκαιη. Αν πράγματι αυτός είναι ο αγαθός σου στόχος, θα σου έλεγα ότι ο μόνος αποτελεσματικός τρόπος για να το πετύχεις είναι να ξεκινήσεις από τον εαυτό σου, να πνίξεις πρώτα την ιδεολογία της ισχύος που κρύβεις μέσα σου και εσύ και όλοι μας...

θεσμική κατοχύρωση της διεξαγωγής του εθνικού, πολιτικού, κοινωνικού και πολιτισμικού διαλόγου, οι αναπόφευκτες συγκρούσεις απόψεων, συμφερόντων και συμπεριφορών θα αναζητήσουν τελικά επίλυση στην ωμή βία, η οποία πάντοτε οδήγησε και οδηγεί στην υλική και ηθική καταστροφή των κοινωνιών και στην κατάλυση κάθε αξιακού τους επιτεύγματος. Η αρχή λοιπόν της νομιμότητας, αγαπητέ μου φίλε, δεν είναι κατοχύρωση μιας τυπικής διαδικασίας αλλά ουσιαστική λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος, είναι η εξασφάλιση και η προστασία των βασικών συνταγματικών ελευθεριών. Χωρίς αυτή το Δίκαιο μεταπίπτει σε ατομική εξυπηρέτηση του καθενός ή της κάθε ομάδας που έχει τη δύναμη και τον «τσαμπουκά» να το επιβάλλει. Ένα τέτοιο «δίκαιο» δεν θα θέλαμε ποτέ να σου διδάξουμε.

Ωστόσο ξέρω τι ετοιμάζεσαι να μου πεις: Σε πνίγει η κοινωνική αδικία, η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, ενοχλείσαι από τους άδικους νόμους, θέλεις να αλλάξεις την κοινωνία, να την κάνεις πιο ανθρώπινη, πιο δίκαιη. Αν πράγματι αυτός είναι ο αγαθός σου στόχος, θα σου έλεγα ότι ο μόνος αποτελεσματικός τρόπος για να το πετύχεις είναι να ξεκινήσεις από

τον εαυτό σου, να πνίξεις πρώτα την ιδεολογία της ισχύος που κρύβεις μέσα σου και εσύ και όλοι μας. Αυτή, με την οποία θέλουμε να ξεχωρίζουμε από τους άλλους και ακόμη χειρότερο να επιβαλλόμαστε στους άλλους. Αξίζει εδώ να ακούσεις τα λόγια του Ιονέσκο: «Η εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον άνθρωπο δεν είναι πια το κύριο πρόβλημα. Το κύριο πρόβλημα είναι το αχαλίνωτο ένστικτο για την εξουσία των ανθρώπων που θέλουν να κατεξουσιάζουν άλλους ανθρώπους. Το σημείο εκκίνησης είναι η πείνα της εξουσίας που απόκτησε χαρακτηριστικά παρανοϊκότητας». Με αυτά τα λόγια θα σε αποχαιρετήσω λοιπόν σήμερα και με την ευχή να κάνεις την επαγγελματική σου ζωή και τις γνώσεις σου μια διαρκή προσφορά για το συνάνθρωπό σου, και, αν δεν τα καταφέρεις, τουλάχιστον φρόντισε να μην ενστερνιστείς αυτή την παρανοϊκότητα.

Ομιλία του Προέδρου του Τμήματος Νομικής, καθηγητή Νικ. Μπιτζιλέκη προς τους αποφοίτους του Τμήματος Νομικής ΑΠΘ κατά την τελετή ορκωμοσίας της 2.12.2011.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ: ΜΗΠΩΣ ΗΡΘΕ Ο ΚΑΙΡΟΣ ΓΙΑ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΣΥΡΜΟΥ ΤΗΣ;

Δημήτρης Θεοχάρης
Δικηγόρος, L.L.M.

Μπροστά στο κοινωνικό-οικονομικό-ψυχολογικό τέλμα, που βιώνει ο έλληνας πολίτης, γίνεται καθημερινά δέκτης μεταξύ άλλων και γεγονότων, που άπτονται της δικαιοσύνης και τα οποία μεγεθύνουν το κοινό αίσθημα, που επικρατεί ανά την επικράτεια, του πλήρους αδιεξόδου.

Αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, άπαντες υπήρξαμε μάρτυρες μιας πολυετούς περιόδου αστεϊρευτής και αχαλίνωτης ανομίας, όπου η διαφθορά και η ασυδοσία έδιναν και έπαιρναν, από τα υψηλότερα

σε χαμηλότερα κλιμάκια. Φυσικά, τώρα ήρθε να ώρα να πληρώσουμε (εμείς και οι επόμενες γενεές) το λογαριασμό. Εδώ και δύο χρόνια δε, ζούμε την κατάρρευση του συστήματος αυτού, με απρόβλεπτη μέχρι τώρα την κατάληξη του δράματος. Με δεδομένο ότι ευθύνη έχουμε όλοι για τη σημερινή κατάντια (όχι βέβαια ισομερή), δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι εξ αντικειμένου τεράστια ευθύνη φέρει η ίδια η δικαιοσύνη.

Όσοι ζούμε και κινούμαστε εντός των δικαστηρίων, γινόμαστε μάρτυρες των ποινών, που εκδίδονται

καθημερινά, λόγου χάρη εις βάρος αλλοδαπών ή κατόχων ναρκωτικών ουσιών (και δεν μιλάω φυσικά για τους εμπόρους ναρκωτικών αλλά για αυτούς που θεωρούνται έμποροι, όντας πολλές φορές «βαποράκια»), σε σημείο, που οι φορείς της δικαιοσύνης εξαντλούν την αυστηρότητά τους. Πολλοί θα συμφωνήσουν ότι καλώς επιβάλλονται οι ποινές αυτές, για τα αδικήματα αυτά. Ας το δεχτούμε λοιπόν. Ωστόσο, την ίδια ώρα γινόμαστε καθημερινά μάρτυρες (είτε λόγω δουλειάς είτε λόγω απλής ενημέρωσης) υποθέσεων, πολλές εκ των οποίων απασχολούν και το σύνολο της κοινής γνώμης, όπου σε βαρύγδουπες υποθέσεις, η δικαιοσύνη δεν τηρεί την ίδια αυστηρή στάση.

Δίχως να έχω φυσικά γνώση των δικογραφιών (οπότε παρακαλώ συγχωρήστε τυχόν ανακρίβειες) αλλά μόνο από τις πληροφορίες, που μόρεσα να αλιεύσω από τον τύπο, θα ήθελα στα σταθώ σε δύο υποθέσεις:

Στην εκκρεμή δίκη κατά του κου Ψωμιάδη, της ΑΣ-ΠΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, είδαμε να οδηγείται στη φυλακή, προσωρινά κρατούμενος, ο εν λόγω κύριος, βαρυνόμενος με σωρεία κατηγοριών, που φέρεται να τέλεσε κατά εκατοντάδων ή και χιλιάδων συμπολιτών μας. Με δεδομένου το τεκμήριο αθωότητας, δεν μπορώ να παραβλέψω τις καταγγελίες, που γίνονται από πολλά από τα θύματα, ότι δηλαδή πολλές μηνύσεις-αναφορές είχαν γίνει κατά του εν λόγω κυρίου εδώ και χρόνια, ωστόσο όλες αρχειοθετούνταν. Πολλοί δε εξ αυτών συνασπίστηκαν και έδωσαν εντολή σε δικηγορικό γραφείο να τους εκπροσωπήσει, με αποτέλεσμα να γίνει ενδελεχής έρευνα σε διεθνές επίπεδο, που οδήγησε στα ευρήματα, τα οποία με τη σειρά τους προκάλεσαν την παραπάνω προφυλάκιση. Ωστόσο, δεν μπορούμε παρά να αναρωτηθούμε: έπρεπε να γίνει αυτή η δουλειά από δικηγόρους; Αυτό δεν μπορούσε να γίνει από τη δικαιοσύνη, η οποία είχε γίνει δέκτης των καταγγελιών εδώ και χρόνια; Πού ήταν

οι ελεγκτικές αρχές; Δεν πρέπει να λογοδοτήσουν και αυτές; Αν είχε ευαισθητοποιηθεί η δικαιοσύνη νωρίτερα, δεν θα είχαν σωθεί οι οικονομίες κάποιων συμπολιτών μας; Γιατί τόση σπουδή για αρχειοθέτηση τόσο σοβαρών καταγγελιών;

Το δεύτερο παράδειγμα αφορά το συνονόματο του παραπάνω κυρίου, κο Μάκη Ψωμιάδη. Όλο το καλοκαίρι βομβαρδιστήκαμε από πληροφορίες, αναφορικά με την εξάρθρωση του κυκλώματος των στημένων αγώνων. Ο εν λόγω δε κύριος και φερόμενος ως εγκέφαλος του κυκλώματος, καταδιώκετο επί μακρόν. Όταν δε συνελήφθη, διαπιστώθηκε κατά αρχήν ότι εκκρεμούσαν εις βάρος του ανεκτέλεστες αποφάσεις, μεταξύ άλλων για υπεξαίρεση άλλως μη καταβολή σημαντικών ποσών προς το Δημόσιο. Ας αναρωτηθούμε: γιατί αυτές οι αποφάσεις παρέμεναν ανεκτέλεστες; Δεν μπορούσε να βρεθεί; Μα, κάθε Κυριακή απολάμβανε στο στάδιο της Καβάλας τους αγώνες της αγαπημένης του ομάδας... μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες! Αφού μάλιστα συνελήφθη, άσκησε έφεση (φαντάζομαι εκπρόθεσμα) και του χορηγήθηκε αναστολή της ποινής μέχρι εκδικάσεως της εφέσεως, παρόλο που ήταν ήδη φυγόδικος... Ειλικρινά, ας μου απαντήσει κάποιος από τους αγαπητούς συναδέλφους, αν σε παρόμοια περίπτωση, εκπροσωπούσαν κάποιον άγνωστο στο ευρύ κοινό πελάτη τους (θυμίζω: φυγόδικο) για παρόμοια πράξη (μη πληρωμής μεγάλων ποσών στο δημόσιο), θα μπορούσε να επιτύχει παρόμοιο αποτέλεσμα. Επιπλέον, για την πολυδιαφημισμένη υπόθεση των στημένων αγώνων, έρχεται ο ανακριτής να διαφωνήσει για την προφυλάκιση του εν λόγω κυρίου, με αποτέλεσμα, μέχρι να αποφανθεί το αρμόδιο συμβούλιο, αυτός να εξαφανιστεί εκ νέου...

Έχουμε φτάσει πλέον σε τέτοιο σημείο απογοήτευσης και σήψης, όπου γεγονότα όπως τα παραπάνω (και θα μπορούσαν να αναφερθούν πολλά παρόμοια, όπως π.χ. η υπόθεση με το 1.000.0000 Ευρώ της

Ναι, ας παυθεί έστω ένας δικαστής, που με τις πράξεις ή παραλείψεις του, διέσυρε στα μάτια του κόσμου τη δικαιοσύνη... γιατί σε πολλές περιπτώσεις, για διασυρμό πρόκειται. Αν το τολμήσει αυτό η δικαιοσύνη, για ένα πράγμα ας είναι σίγουρη: Όλη η κοινωνία θα σταθεί πλάι της...

SIEMENS, που συνομολογημένα εισπράχθηκε από εκπρόσωπο κόμματος και δεξί χέρι πρώην πρωθυπουργού, χωρίς να έχουμε δει μια προφυλάκιση έστω ή την υπόθεση του κου Μαντέλη, που ομολόγησε την είσπραξη μεγάλου ποσού ως δωροδοκία αλλά δεν προφυλακίστηκε), που σε άλλες χώρες αρκούν για να πέσουν κυβερνήσεις, να παραιτηθούν υπουργοί, να παυθούν δικαστές, εδώ πλέον ο κόσμος να τα προσπερνά με ένα ειρωνικό μειδίαμα.

Ωστόσο, η δικαιοσύνη πρέπει να βάλει ένας τέλος σε όλο αυτό το φαύλο κύκλο. Δομικά και συστημικά, αποτελεί τον πυλώνα, ο οποίος (οφείλει να) εγγυάται την τήρηση του νόμου και του συντάγματος. Παραδοσιακά, στην Ελλάδα και αλλού, ήταν αυτή που έβαλε τέλος σε περιόδους ανομίας και ασυδοσίας.

Χρειαζόμαστε μια νέα αρχή.

Αυτή μπορεί να γίνει αν η δικαιοσύνη το πάρει απόφαση. Γνωρίζω ότι υπάρχουν δικαιολογίες: λίγος

αριθμός δικαστών, ελλιπής υποδομή. Ωστόσο, αυτές οι δικαιολογίες, δεν πρέπει να γίνονται άλλοθι.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΚΑΤΙ... ΜΙΑ ΑΡΧΗ.

Ο κόσμος χρειάζεται από κάπου να κρατηθεί, τώρα που όλα βουλιάζουν. Ειδάλλως κινδυνεύουμε να καταστραφούμε και ως κοινωνία (κάτι, που δεν είναι μακριά), μιας και το αίσθημα της ισονομίας και της δικαιοσύνης (που ας μη γελιόμαστε, στην Ελλάδα έχει απωλεσθεί), είναι από τους βασικούς συνεκτικούς ιστούς σε μια οργανωμένη κοινωνία.

Γνωρίζω ότι από ένα άρθρο δεν μπορούν να αλλάξουν πολλά, ίσως τίποτα. Ας εκληφθεί το παρόν ως μια κραυγή απελπισίας και ως ένα κάλεσμα, για την ύστατη βοήθεια, από τους καθ' ύλην αρμόδιους.

Ας λογοδοτήσει επί τέλους έστω ένας για την ιδιοποίηση δημόσιου χρήματος. Και εννοώ κάποιον από το πολιτικό προσωπικό, που αμέριμνα αυτοπαραγράφει τις πράξεις του και μετά απαιτεί την τιμωρία των υπόλοιπων δραστών (βλ. υπόθεση Βατοπεδίου).

Ας παταχθεί έστω ένα σύστημα οργανωμένης ασυδοσίας και διασπάθισης δημόσιου χρήματος.

Ας λογοδοτήσει επί τέλους κάποιος από τους πολιτικά και ποινικά υπεύθυνους για το διασυρμό, που βιώνουμε ως χώρα, και το μαρασμό, που βιώνουμε ως πολίτες (και, ας μου κάνουν το χατήρι να ξεκινήσουν ελέγχοντας εκείνον, που έχει το θράσος να παραδέχεται ανερυθρίαστα ότι επί μακρόν διόριζε κόσμο, για να εκλεγεί και να θεωρεί ότι αυτό πρέπει να είναι ατιμώρητο γιατί σημαίνει ότι «τα φάγαμε μαζί»...Ωστόσο, τι είναι αυτή η δήλωση άλλο από ομολογία ενοχής;).

Ναι, ας παυθεί έστω ένας δικαστής, που με τις πράξεις ή παραλείψεις του, διέσυρε στα μάτια του κόσμου τη δικαιοσύνη... γιατί σε πολλές περιπτώσεις, για διασυρμό πρόκειται. Αν το τολμήσει αυτό η δικαιοσύνη, για ένα πράγμα ας είναι σίγουρη:

Όλη η κοινωνία θα σταθεί πλάι της.

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Αγγελική Πιτσελά
Αναπληρώτρια καθηγήτρια
Εγκληματολογίας-Σωφρονιστικής
Τμήματος Νομικής, Α.Π.Θ.
Πρόεδρος Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α.

Ο Δήμος Θεσσαλονίκης, ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης και το Κεντρικό Επιστημονικό Συμβούλιο για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Θυματοποίησης και της Εγκληματικότητας των Ανηλίκων (Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α.) οργάνωσαν από κοινού συνέδριο με θέμα «Η αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων», στις 9-10 Μαρτίου 2012 στην Αίθουσα Διαλέξεων της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών στη Θεσσαλονίκη. Η διεξαγωγή του συνεδρίου είχε ως στόχο την αναζήτηση προοπτικών για μια ρεαλιστική βελτίωση της προστασίας των παιδιών στη χώρα μας.

Το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. ιδρύθηκε με το άρθρο 12 του ν. 3860/2010 «Βελτιώσεις της ποινικής νομοθεσίας για τους ανήλικους δράστες, πρόληψη και αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων» (ΦΕΚ Α' 111) και λειτουργεί ως ένα ανεξάρτητο, εισηγητικό και γνωμοδοτικό, συλλογικό επιστημονικό όργανο σε θέματα εγκληματοπροληπτικής και σωφρονιστικής πολιτικής για ανήλικους του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο απαρτίζεται από έντεκα τακτικά μέλη και ισάριθμα αναπληρωματικά, ενώ η συμμετοχή σε

τούτο είναι τιμητική και άμισθη. Η διεπιστημονική σύνθεσή του από μέλη του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Χώρας, εισαγγελείς ή δικαστές ανηλίκων, επιμελητές ανηλίκων, καθηγητές μέσης εκπαίδευσης και προσωπικότητες από το χώρο των γραμμάτων, των τεχνών και των μέσων μαζικής επικοινωνίας παρέχουν εχέγγυα για την αυτοτέλειά του και τη χρησιμότητα του έργου που καλείται να επιτελέσει. Στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου μπορεί να συμμετέχει και ο Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη, επικεφαλής του Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Για τη διοικητική υποστήριξη του έργου του συστάθηκε και λειτουργεί ειδική αποκεντρωμένη υπηρεσία με την ονομασία Ειδική Υπηρεσία Προστασίας Ανηλίκων (βλ. άρθρο 12 § 5 ν. 3860/2010). Στην έδρα του Συμβουλίου και της Ειδικής Υπηρεσίας Προστασίας Ανηλίκων στην πόλη της Θεσσαλονίκης έχει στο μεταξú δημιουργηθεί ένα δίκτυο εθελοντών συμβούλων - συνεργατών με ειδικότητες καθηγητών του Τμήματος Νομικής, Διδακτόρων Νομικής, Δικηγόρων, Κοινωνικών Λειτουργών, Παιδοψυχιάτρων, Κοινωνιολόγων, Ψυχολόγων, Οικονομολόγων κ.ά., οι οποίοι μετέχουν ενεργά στην υλοποίηση των δράσεων των ομάδων εργασίας, που συστήθηκαν μετά από απόφαση του Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. Ανάλογο δίκτυο εθελοντών συμβούλων - συνεργατών με παρεμφερείς ειδικότητες έχει ιδρυθεί και λειτουργεί στην Αθήνα. Όλοι εργάζονται χωρίς αμοιβή. Τα αντικείμενα των εν λόγω ομάδων εργασίας αφορούν μ.ά. την οργάνωση ενός Δικτύου Φορέων για την προστασία των ανηλίκων, τη βελτίωση της λειτουργίας των Ειδικών Καταστημάτων Κράτησης Νέων, των Ιδρυμάτων Αγωγής και άλλων δομών φιλοξενίας ανηλίκων σε κίνδυνο και ανήλικων δραστών, τη διαμόρφωση προτάσεων για την πρόληψη και αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων, την οργάνωση της

εφαρμογής νέων θεραπευτικών ή αναμορφωτικών μέτρων, την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και την οργάνωση δικτυακού τόπου. Το έργο του Συμβουλίου ενισχύεται επιπρόσθετα από εθελοντές διαφόρων ειδικοτήτων σε πολλές πόλεις της Ελλάδας, η οποία αριθμεί 160 περίπου μέλη.

Στο πλαίσιο της αποστολής του το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. έχει δημιουργήσει το δίκτυο «ΟΡΕΣΤΗΣ», το οποίο μάλιστα κατοχυρώθηκε νομοθετικά (βλ. άρθρο 8 του ν. 3961/2011, ΦΕΚ Α' 97 και Κοινή Απόφαση των Υπουργών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με αριθ. οικ. 49540/4-5-2011, ΦΕΚ Β' 877/17-5-2011 για το «Συντονισμό Δράσεων και Υπηρεσιών Παιδικής Προστασίας»). Το δίκτυο αποβλέπει στον συντονισμό των δράσεων και των υπηρεσιών παιδικής προστασίας, προκειμένου να προωθηθεί η συνεργασία μεταξύ των επιμέρους φορέων και να βελτιωθούν οι προσφερόμενες στους ανήλικους υπηρεσίες. Στο δίκτυο ανήκουν περίπου 250 φορείς σε όλη την Ελλάδα και 100 Δήμοι. Στην ιστοσελίδα που έχει διαμορφωθεί (www.kesatheta.org) αναρτώνται δράσεις των συμμετεχόντων στο Δίκτυο «ΟΡΕΣΤΗΣ», ενώ κάθε πολίτης μπορεί να ενημερώνεται για τις υπηρεσίες που προσφέρονται στο χώρο των ανηλίκων στην πόλη του.

Το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. συνδράμει στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του στην εκπλήρωση της αποστολής των Εταιριών Προστασίας Ανηλίκων. Έτσι, στο πλαίσιο της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης το Συμβούλιο έχει διοργανώσει συναυλίες στη Θεσσαλονίκη σε συνεργασία με την Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Θεσσαλονίκης για την ενίσχυση του έργου της.

Η παρουσίαση του έργου και της αποστολής του Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. λαμβάνει χώρα με τη συμμετοχή των μελών του σε ημερίδες, συνέδρια και άλλες εκδηλώσεις και σε συνεργασία με εκπροσώπους των Μέσων

Από την 1η Μαρτίου 2012 λειτουργεί πλήρως η πρώτη Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας, ο αριθμός 1107, σε 24ωρη βάση (χωρίς χρέωση) για τα παιδιά, τους γονείς και τους ενδιαφερόμενους. Η Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας, η οποία ιδρύθηκε από το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.), είναι στελεχωμένη με εξειδικευμένους επαγγελματίες, κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους...

Μαζικής Ενημέρωσης. Παράλληλα έχουν πραγματοποιηθεί συναντήσεις μελών και συνεργατών του Συμβουλίου με φορείς των τοπικών κοινωνιών σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας (Αθήνα, Βόλος, Ηράκλειο, Θεσσαλονίκη, Κιλκίς, Κοζάνη, Κομοτηνή, Ξάνθη, Ρέθυμνο, Χανιά) για την κινητοποίηση και ανάληψη δράσεων υποστήριξης των κακοποιημένων ανηλίκων και των ανήλικων παραβατών από την πλευρά της τοπικής κοινωνίας. Τέλος, έχει διαμορφωθεί ένα πλαίσιο συνεργασίας με την ΕΤ3 για την προώθηση ενημερωτικού σποτ σχετικά με τους τρόπους που θα πρέπει να αντιμετωπίζονται περιστατικά εμπορίας

ανηλίκων και περιστατικά κακοποίησης των ανηλίκων στο σπίτι ή στο σχολείο.

Όσον αφορά στην οργάνωση δράσεων ανίχνευσης της κακοποίησης των ανηλίκων αξίζει να αναφερθεί ότι από την 1η Μαρτίου 2012 λειτουργεί πλήρως η πρώτη Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας, ο αριθμός 1107, σε 24ωρη βάση (χωρίς χρέωση) για τα παιδιά, τους γονείς και τους ενδιαφερόμενους. Η Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας, η οποία ιδρύθηκε από το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.), είναι στελεχωμένη με εξειδικευμένους επαγγελματίες, κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους. Ανάμεσα στις αρμοδιότητες της Εθνικής Γραμμής Παιδικής Προστασίας είναι η συμβουλευτική, ψυχολογική και κοινωνική στήριξη των ανηλίκων και των γονέων που αντιμετωπίζουν προβλήματα, η άμεση ενημέρωση και πληροφόρηση των ανηλίκων για θέματα που τους απασχολούν και των γονέων τους για θέματα ανατροφής και παιδικής προστασίας και η υποδοχή αιτημάτων και αναφορών για την κοινωνική φροντίδα και προστασία των ανηλίκων που βρίσκονται σε κίνδυνο, αντιμετωπίζουν καταστάσεις κρίσεις ή εμπλέκονται σε παράνομες πράξεις.

Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της Γραμμής ορίζεται και η συνεργασία της με τις αρμόδιες εισαγγελικές αρχές για την άμεση κοινωνική προστασία των ανηλίκων σε κίνδυνο και των ανήλικων παραβατών, καθώς και για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης που βιώνουν. Πρόκειται για εξαιρετικής σημασίας ρύθμιση καθόσον ο ρόλος του Εισαγγελέα Ανηλίκων (για τις πόλεις των Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Πατρών) και του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών (για την υπόλοιπη επικράτεια) είναι καθοριστικός στο πεδίο ιδίως της άμεσης κοινωνικής προστασίας ανηλίκων σε κίνδυνο. Για την αναγκαιότητα αποτελεσματικής συνεργασίας των κατά τόπους Εισαγγελικών Λειτουργιών με τους

εφαρμοστές της Εθνικής Γραμμής Παιδικής Προστασίας υπήρξε γραπτή ενημέρωση και ζητήθηκε η συνδρομή του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Στο πλαίσιο της συνεργασίας του Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και όλους τους Δήμους της χώρας για την οργάνωση της παιδικής προστασίας σε εθνικό επίπεδο, διαμορφώθηκε δίκτυο κοινωνικών λειτουργών περίπου 250 Δήμων (σε σύνολο 325) από όλη την Ελλάδα. Οι εν λόγω κοινωνικοί λειτουργοί αποτελούν τα πρόσωπα αναφοράς για τη διαχείριση των περιστατικών θυματοποίησης και εγκληματικότητας ανηλίκων. Στο πλαίσιο του πανελλήνιου κύκλου επιστημονικών συναντήσεων συνεργασίας των κοινωνικών λειτουργών των Ομάδων Προστασίας Ανηλίκων (Ο.Π.Α.) των Δήμων έχει ξεκινήσει η διοργάνωση, από κοινού με το Ε.Κ.Κ.Α., επιστημονικών συναντήσεων-διημερίδων συνεργασίας με τους κοινωνικούς λειτουργούς των Δήμων των Περιφερειών Κεντρικής Μακεδονίας και Αττικής. Στις συναντήσεις αυτές συμμετέχουν εκπρόσωποι του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού και ο Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη, επικεφαλής του Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού, με συνεργάτες του, οι οποίοι παρέχουν ενεργή στήριξη στην προσπάθεια συντονισμού δράσεων και υπηρεσιών παιδικής προστασίας.

Το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α., σε συνεργασία με το Ε.Κ.Κ.Α., τις Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας Παιδιών του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, τον Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη, επικεφαλής του Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού και διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, έχει ολοκληρώσει πρόταση κανονιστικού κειμένου για την αναδοχή, η οποία έχει προωθηθεί στα αρμόδια Υπουργεία για την έκδοση προεδρικού διατάγματος και της αναγκαίας υπουργικής απόφασης.

Στο πλαίσιο της διεξαγωγής μιας πανελλήνιας έρευνας με τη συμπλήρωση γραπτών ερωτηματολογίων

και σύνταξη εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή των αναμορφωτικών μέτρων από τις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων της χώρας (2010) διαπιστώθηκε όχι μόνο η μη εφαρμογή του αναμορφωτικού/θεραπευτικού μέτρου της ανάδοξης της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια λόγω αδυναμίας εξεύρεσης κατάλληλων οικογενειών για την τοποθέτηση του ανηλίκου (ο οποίος πρέπει να απομακρυνθεί από το περιβάλλον που ζούσε) αλλά και η σχετικά σπάνια εφαρμογή των νέων αναμορφωτικών μέτρων της παροχής κοινωφελούς εργασίας από τον ανήλικο και της παρακολούθησης από τον ανήλικο ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής. Έτσι, πέρα από την οργάνωση δράσεων υποστήριξης των ανηλίκων στο πλαίσιο της υλοποίησης του θεσμού της αναδοχής έχουν πραγματοποιηθεί και δράσεις για την εφαρμογή των αναμορφωτικών μέτρων της παρακολούθησης ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής και της παροχής κοινωφελούς εργασίας. Κατόπιν θετικής ανταπόκρισης από τον Αρχηγό της Ελληνικής Αστυνομίας και τις αρμόδιες Διευθύνσεις Τροχαίας και Αστυνομικές Διευθύνσεις της χώρας, έγινε γνωστή ευρύτερα η δυνατότητα συνεργασίας των Υπηρεσιών Τροχαίας με τις Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων και τις Υπηρεσίες Επιμελητών

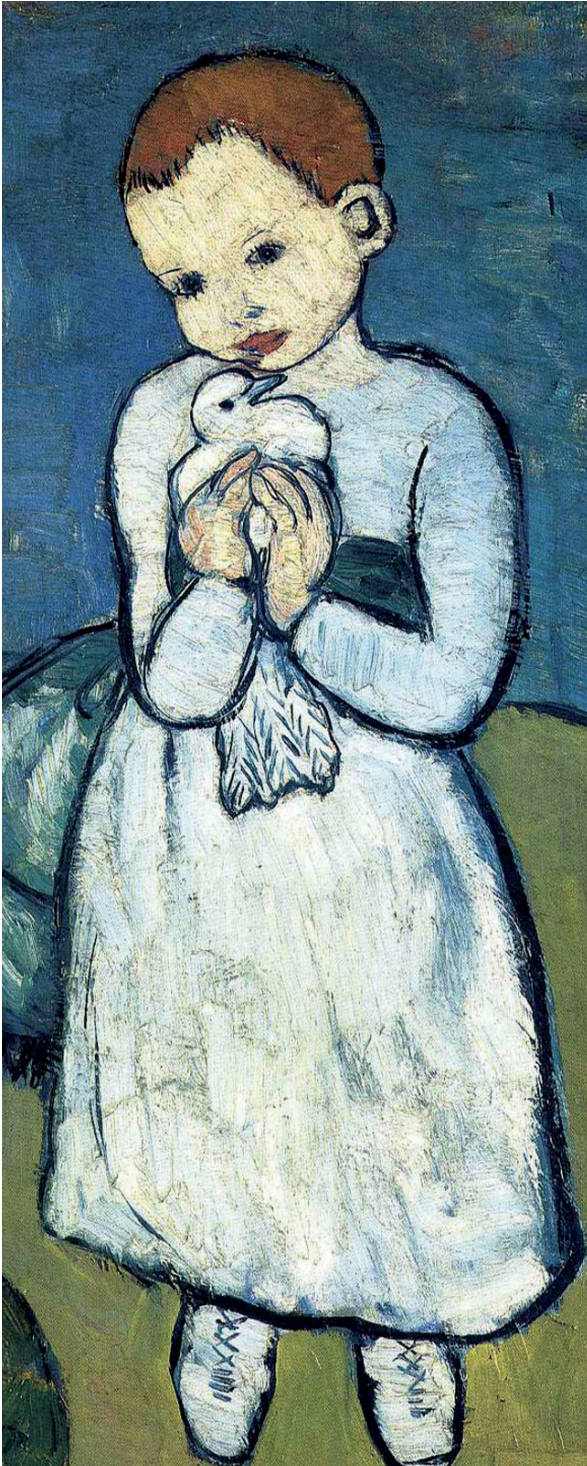
Πρέπει να ενσωματώσουμε τα ίδια τα παιδιά στη διαδικασία σχεδιασμού της πολιτικής για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους και να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη τους στο πλαίσιο ενός συνεχούς διαλόγου...

Ανηλίκων για την εφαρμογή του αναμορφωτικού μέτρου της παρακολούθησης από τον ανήλικο ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής. Περαιτέρω, για τη διευκόλυνση της εφαρμογής στην πράξη του αναμορφωτικού μέτρου της παροχής κοινωφελούς εργασίας από τους ανήλικους το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. επεξεργάζεται πρόταση, σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και τη Γενική Διεύθυνση Σωφρονιστικής Πολιτικής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σχετικά με το περιεχόμενο και τον τρόπο εκτέλεσης του μέτρου. Τέλος, για την εφαρμογή στην πράξη του θεσμού της αποχής από την ποινική δίωξη ανηλίκου (άρθρο 45Α ΚΠοινΔ) υπήρξε γραπτή ενημέρωση και ζητήθηκε η συνδρομή του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Στους δύσκολους αυτούς καιρούς, στους οποίους «η ανασφάλεια, η απόγνωση και η κατάθλιψη έχουν φωλιάσει σε κάθε σπίτι» θα πρέπει να δημιουργηθούν «δρόμοι δημιουργίας, ελπίδας και προοπτικής» (Επιστολή Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμου προς τον Πρωθυπουργό κ. Λ. Παπαδήμο, 2.2.2012). Ήδη στη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο πλαίσιο της Κοινωνίας των Εθνών του 1924, κοινώς γνωστή ως Διακήρυξη της Γενεύης, το ανθρώπινο γένος αναγνωρίζει ότι οφείλει να προσφέρει στο παιδί ό,τι καλύτερο έχει και ότι το παιδί πρέπει να είναι το πρώτο που θα δέχεται αρωγή σε καιρούς δοκιμασίας (§ 3). Στη συνέχεια, η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών της 20.11.1959 προτρέπει το ανθρώπινο γένος να αγωνιστεί για να απολαμβάνει το παιδί μ.ά.

το δικαίωμα σε κατάλληλη διατροφή, στέγαση, αναψυχή και ιατρική περίθαλψη (αρχή 4).

Η νομοθεσία μας εκσυγχρονίζεται και βελτιώνεται, αλλά οι συνθήκες ζωής των παιδιών επιδεινώνονται. Ανησυχία επικρατεί όχι μόνο για τα παιδιά που βρίσκονται σε σύγκρουση με το νόμο, αλλά κυρίως για τα παιδιά που είναι εγκαταλειμμένα, παραμελημένα, κακοποιημένα, εκτεθειμένα σε κατάχρηση ναρκωτικών, σε οριακές καταστάσεις, και που γενικά βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο. Η κατάσταση στις εισαγγελίες (ανηλίκων) της χώρας κατά την αναζήτηση θέσεων σε στέγες φιλοξενίας (μονάδες κοινωνικής φροντίδας) για κακοποιημένα παιδιά, στις Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων για στήριξη παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο θυματοποίησης, στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων των Δικαστηρίων Ανηλίκων της χώρας κατά την αναζήτηση δυνατοτήτων υλοποίησης της κρατικής αντίδρασης στην παραβατική συμπεριφορά των ανηλίκων χαρακτηρίζεται από εκρηκτική υπερφόρτωση. Πρόβλημα αποτελεί ακόμη και η απουσία ειδικών χώρων για ανήλικους που χρειάζονται ειδική προστασία και φροντίδα, με αποτέλεσμα οι συνθήκες διαβίωσης να είναι ανυπόφορες. Η προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων (είσοδος ή παραμονή στη χώρα χωρίς να συνοδεύονται από τον υπεύθυνο για την επιμέλειά τους), αιτούντων άσυλο ή μη, που αποτελούν μια ιδιαίτερη ευάλωτη ομάδα (Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ειδική Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για τη διοικητική κράτηση και απέλαση ανηλίκων), είναι ελλιπής έως ανύπαρκτη. Last, but by no means least, είναι ανα-

γκαία η πολιτική βούληση για δημιουργία κατάλληλα εξοπλισμένων δομών φιλοξενίας ανηλίκων, καθώς και στελέχωσή τους με ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό και κατ' επέκταση για διάθεση των απαιτούμενων οικονομικών πόρων. Η ποιότητα του παρεχόμενου έργου έχει άμεσο αντίκτυπο στην πραγμάτωση του σκοπού της κοινωνικής ένταξης των παιδιών.

Από το ενδιαφέρον, την πείρα, τις γνώσεις, τη δράση και τη δέσμευση όλων μας εξαρτάται επίσης αν η προστασία των παιδιών στην κοινωνία μας βελτιωθεί, αν μπορούμε να συμβάλουμε σε ένα ευοίωνο μέλλον για τη νέα γενιά. Πρώτα από όλα πρέπει να ενσωματώσουμε τα ίδια τα παιδιά στη διαδικασία σχεδιασμού της πολιτικής για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους και να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη τους στο πλαίσιο ενός συνεχούς διαλόγου.

Η πραγματοποίηση του συνεδρίου δεν θα ήταν εφικτή, χωρίς την ευγενή δωρεάν παραχώρηση της αίθουσας της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών εκ μέρους του διοικητικού συμβουλίου της καθώς και τη χορηγία των Εκδόσεων «Νομική Βιβλιοθήκη». Αμφότερους τους χορηγούς ευχαριστούμε πολύ για τη στήριξη της εκδήλωσης. Στους συνδιοργανωτές του συνεδρίου, δηλαδή το Δήμο Θεσσαλονίκης, αντιδημαρχία Κοινωνικής Πολιτικής, και το Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης, απευθύνουμε τις ευχαριστίες μας για την αμέριστη συμπαράσταση στην υλοποίηση του συνεδρίου. Ευχαριστούμε επίσης θερμά για την εθελοντική συνεργασία, τους προέδρους των συνεδρίων, τους εισηγητές και όλους όσους συμμετείχαν στο συνέδριο. Οι χαιρετισμοί και οι εισηγήσεις του συνεδρίου «Η αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων» δημοσιεύονται προσεχώς στις εκδόσεις της Νομικής Βιβλιοθήκης. Η σύζευξη θεωρίας και πράξης θα αποτυπώνεται ανάγλυφα στην αναζήτηση προοπτικών για μια ρεαλιστική βελτίωση της προστασίας των παιδιών στη χώρα μας.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ: ΑΝΑΔΟΧΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι
Καθηγήτρια Α.Π.Θ.
Μέλος ΚΕΣΑΘΕΑ

Η ανηλικότητα και η παιδική ηλικία ως αγαθά και η κοινωνική συμμετοχή για την προστασία και τη στήριξή τους

Η αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων αποτελεί ένα εγχείρημα που είναι προφανές ότι δεν μπορεί να πετύχει χωρίς τη στήριξη του από το ίδιο το κοινωνικό σώμα, μέσα στο οποίο ζουν και αναπτύσσονται τα παιδιά. Από τους κόλπους του προέρχεται η θυματοποίησή τους, αυτό δημιουργεί σε μεγάλο βαθμό και άλλους

ευνοϊκούς όρους για την τέλεση αξιόποινων πράξεων από ανηλίκους, και μόνο με τη δική του βοήθεια μπορεί να σπάσει ο συγκεκριμένος φαύλος κύκλος. Η αδιατάρακτη ανάπτυξη των ανηλίκων μέχρι την ολοκλήρωσή τους και η παιδική ηλικία γενικότερα αποτελούν αγαθά που συνδέονται με τη συντήρηση και την προαγωγή των επιμέρους κοινωνιών. Αν δίνουμε σημασία στην ουσία των πραγμάτων, και όχι σε μια πολιτική διαχείρισης των κοινωνικών προβλημάτων με συμβολικά χαρακτηριστικά, τότε η προσπάθεια για τη διαφύλαξη και τη στήριξη των πιο πάνω αγαθών

είναι ένα έργο κομβικής σημασίας για το σήμερα και το αύριο της κοινωνίας που θέλουμε να έχουμε. Ένα έργο μακρόπνοο και επίπονο, ένα έργο του οποίου η επιτυχία είναι αβέβαιη, αλλά η αξία της προσπάθειας γι' αυτό σταθερά βέβαιη.

ΚΕΣΑΘΕΑ: Οι πρώτοι επείγοντες στόχοι

Το ΚΕΣΑΘΕΑ αμέσως μετά τη σύστασή του, έχοντας ήδη μια πρώτη εικόνα για το γεγονός ότι η προσπάθεια αντιμετώπισης της εγκληματικότητας των ανηλίκων γίνεται σήμερα στη χώρα μας με περισσότερη έμφαση σε παραδοσιακά αναμορφωτικά μέτρα και δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στη σύνδεση του φαινομένου της εγκληματικότητας των ανηλίκων με αυτό της θυματοποίησής τους, έθεσε -μεταξύ άλλων- δύο πολύ επείγοντες και σημαντικούς στόχους:

- να δημιουργήσει ένα μηχανισμό εντοπισμού και επείγουσας παρέμβασης για περιπτώσεις κακοποίησης ανηλίκων, επειδή είναι γνωστό ότι η τελευταία οδηγεί συχνά στο πέρασμα του παιδιού από τη θέση του θύματος σ' αυτήν του θύτη, και
- να αξιοποιήσει το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο, ή αν αποδεικνυόταν αναγκαίο να εισηγηθεί την τροποποίησή του, ώστε οι ανήλικοι παραβάτες να μην αντιμετωπίζονται με κατασταλτικά (σωφρονιστικά) μέτρα, εξαιτίας μιας αδυναμίας εφαρμογής στην πράξη άλλων -παιδαγωγικά πολύ πιο αποτελεσματικών- μέτρων που το δίκαιό μας προβλέπει ειδικά για ανήλικους δράστες αξιόποινων πράξεων.

Με άλλα λόγια, η αναχαίτιση της κακοποίησης και η προσπάθεια αποφυγής της κατασταλτικής αντιμετώπισης των ανηλίκων με παράλληλη τόνωση μηχανισμών υποστήριξης αυτών, τόσο σε θεσμικό όσο και σε επίπεδο εφαρμογής στην πράξη, αποφασίστηκε να είναι ένα πρώτο «δίχτυ προστασίας» το οποίο άρχισε

να δημιουργεί το ΚΕΣΑΘΕΑ για τα παιδιά. Η απόφαση αυτή στηρίχθηκε στη διενέργεια μιας πανελλαδικής έρευνας με ερωτηματολόγια που διακινήθηκαν στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων της χώρας, από την οποία προέκυψε η κατά κανόνα αδυναμία ή πολύ περιορισμένη εφαρμογή κάποιων αναμορφωτικών και θεραπευτικών μέτρων, μεταξύ άλλων λόγω της έλλειψης ενός κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που να εξειδικεύει τη χρήση και λειτουργία τους αλλά και της αναγκαίας ευαισθητοποίησης και σύμπραξης της ίδιας της κοινωνίας που πρέπει να τα στηρίξει συμμετοχικά. Είναι πράγματι αδύνατο να φανταστεί κανείς παροχή κοινωφελούς εργασίας από έναν ανήλικο παραβάτη, αν δεν υπάρχουν φορείς κατάλληλοι αλλά και πρόθυμοι να τη δεχθούν, ούτε πολύ περισσότερο ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια, αν δεν υπάρχει τέτοια να την αναλάβει.

Στηρίζοντας τα μη ιδρυματικά αναμορφωτικά μέτρα: η προτεραιότητα της αναδοχής και της κοινωφελούς εργασίας

Είναι χρήσιμο να θυμόμαστε ότι η παραβατική συμπεριφορά των παιδιών συνδέεται καθοριστικά με την μετάβαση από την ανηλικότητα στην ενηλικίωση και δεν αποτελεί από μόνη της σοβαρή ένδειξη για την έναρξη μιας εγκληματικής τυχόν σταδιοδρομίας. Καταγράφεται μάλιστα ως ένα παροδικό φαινόμενο που συνοδεύει τη διαδικασία ωρίμανσης.

Γι' αυτό και στο πεδίο της αντιμετώπισης της εγκληματικότητας των ανηλίκων το ποινικό δίκαιο δίνει (ή πρέπει να δίνει) προτεραιότητα στην αρχή της διαπαιδαγώγησης κατά την απονομή της δικαιοσύνης. Σύμπνοια φαίνεται να επικρατεί εξάλλου διεθνώς τις τελευταίες δεκαετίες όσον αφορά τις στρατηγικές αντιμετώπισης της παραβατικότητας των ανηλίκων,

και συγκεκριμένα αναφορικά με την απεγκληματοποίηση, την αποϊδρυματοποίηση, την ενίσχυση των νόμιμων εγγυήσεων που κατοχυρώνει το κράτος δικαίου και την κατά το δυνατό παράκαμψη της ποινικής διαδικασίας.

Στο πλαίσιο αυτό εισήχθησαν στον ελληνικό ΠΚ (άρθρα 122 και 123), ήδη από το 2003 (ν. 3189) ουσιαστικές εκσυγχρονιστικές αλλαγές και λήφθηκε πρόνοια για νέες κοινωνικο-παιδαγωγικές παρεμβάσεις (όπως τη συνδιαλλαγή μεταξύ δράστη και θύματος, την κοινωφελή εργασία) αλλά και για άλλους θεσμούς, όπως την αποχή του εισαγγελέα από την ποινική δίωξη (άρθρο 45Α ΚΠΔ). Τούτη η διεύρυνση των δυνατοτήτων αντίδρασης του ποινικού μηχανισμού εκτιμάται ως θετικό βήμα για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων και για την επίτευξη της καλύτερης δυνατής παιδαγωγικής επίδρασης σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Τα μη ιδρυματικά αναμορφωτικά μέτρα δεν επιβάλλονται εξάλλου κατά το δίκαιό μας μόνο από το δικαστήριο, αλλά μπορούν να αναπληρώσουν ακόμη και την άσκηση της ποινικής δίωξης. Συμβάλλουν έτσι γενικότερα και αυτά, όπως και τα ιδρυματικά που αναπληρώνουν την επιβολή στερητικής της ελευθερίας ποινής για μεσαίας βαρύτητας αδικήματα, στη μείωση του πληθυσμού των ειδικών καταστημάτων κράτησης νέων, των δαπανηρών ιδρυματικών ποινών, του αριθμού των υποτρόπων αλλά και στον περιορισμό του «κοινωνικού κόστους» που προκαλούν οι ποινές, ιδίως για την οικογένεια του δράστη.

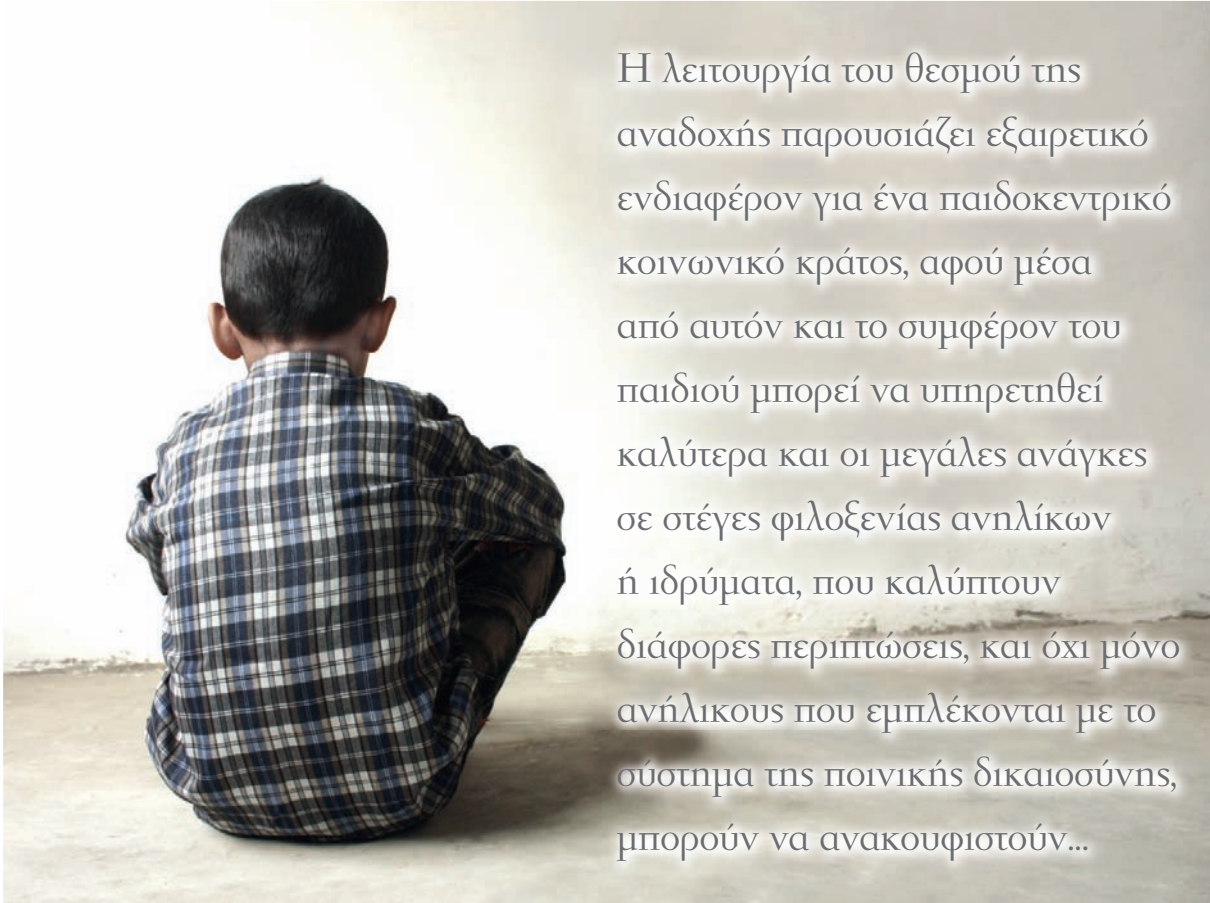
Τα νέα μη ιδρυματικά μέτρα που πρόβλεψε ο ν. 3189/2003 (παροχή κοινωφελούς εργασίας, παρακολούθηση κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων ή προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής) αποβλέπουν στην αποφυγή της υποτροπής, ενισχύοντας τον αυτοσεβασμό των ανηλίκων και τη συναίσθηση κοινωνικής ευθύνης για αποκατάσταση της ζημίας και

για άρση ή μείωση των συνεπειών της πράξης τους.

Αυτή η θεωρητική βάση εξηγεί και τους επείγοντες στόχους δράσης του ΚΕΣΑΘΕΑ, που αφορούσαν τα νέα μη ιδρυματικά αναμορφωτικά μέτρα: η προσπάθεια για την αποφυγή της κατασταλτικής (σωφρονιστικής) αντιμετώπισης των ανηλίκων και του εγκλεισμού αυτών δεν μπορεί παρά να περνά μέσα από τη στήριξη των συγκεκριμένων ειδικά μέτρων, και μάλιστα σε επίπεδο εφαρμογής στην πράξη. Αν παρατηρήσει κανείς μάλιστα το άρθρο 122 ΠΚ διαπιστώνει ότι τα αναμορφωτικά μέτρα που προϋποθέτουν μια συμμετοχική εμπλοκή των ίδιων των κοινωνιών, και είναι γι' αυτό και τα πιο σύνθετα στην εφαρμογή τους, είναι η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια και η παροχή κοινωφελούς εργασίας. Έτσι γίνεται κατανοητό, γιατί το κέντρο βάρους της προσπάθειας του ΚΕΣΑΘΕΑ τέθηκε κατά τον πρώτο χρόνο δράσης του στη βελτίωση του καθεστώτος για τα συγκεκριμένα μη ιδρυματικά αναμορφωτικά μέτρα, τα οποία παρουσιάζουν πανελλαδικά ανύπαρκτο ή πολύ χαμηλό δείκτη εφαρμογής στην πράξη, με σπάνιες εξαιρέσεις.

Η αναδοχή

Η πρώτη κίχλας προσπάθεια του ΚΕΣΑΘΕΑ να ασχοληθεί με το θεσμό της ανάθεσης της υπεύθυνης επιμέλειας ανήλικου παραβάτη σε ανάδοχη οικογένεια και να ανιχνεύσει τα προβλήματά του και γενικότερα τα αίτια της μη εφαρμογής του στην πράξη στο πλαίσιο της ποινικής δικαιοσύνης, οδήγησε γρήγορα στην επιδίωξη συνεργασίας με τις κοινωνικές υπηρεσίες του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), τις Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας Παιδιών του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με διάφορες ΜΚΟ, καθώς και με το Συνήγορο του Παιδιού, αφού διαφαινόταν ότι οποιαδήποτε παρέμ-

Η λειτουργία του θεσμού της αναδοχής παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για ένα παιδοκεντρικό κοινωνικό κράτος, αφού μέσα από αυτόν και το συμφέρον του παιδιού μπορεί να υπηρετηθεί καλύτερα και οι μεγάλες ανάγκες σε στέγες φιλοξενίας ανηλίκων ή ιδρύματα, που καλύπτουν διάφορες περιπτώσεις, και όχι μόνο ανήλικους που εμπλέκονται με το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης, μπορούν να ανακουφιστούν...

βαση στο π.δ. 86/2009 που αφορά την οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων γενικότερα, με στόχο να ενταχθεί στο πλαίσιο του και η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας ανήλικου παραβάτη σε ανάδοχη οικογένεια, δεν μπορούσε παρά να εξετάσει το θεσμό ως σύνολο και να προσπαθήσει να αντιμετωπίσει τα όποια προβλήματά του σφαιρικά. Εξάλλου, η λειτουργία του θεσμού της αναδοχής παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για ένα παιδοκεντρικό κοινωνικό κράτος, αφού μέσα από αυτόν και το συμφέρον του παιδιού μπορεί να υπηρετηθεί καλύτερα και οι μεγάλες ανάγκες σε στέγες φιλοξενίας ανηλίκων ή ιδρύματα, που καλύπτουν διάφορες

περιπτώσεις, και όχι μόνο ανήλικους που εμπλέκονται με το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης, μπορούν να ανακουφιστούν.

Το ΚΕΣΑΘΕΑ προχώρησε με βάση τα παραπάνω δεδομένα στην επιλογή να καταθέσει, μετά από στενή και ιδιαίτερα παραγωγική συνεργασία με το ΕΚΚΑ και το Συνήγορο του Παιδιού, ένα σχέδιο νέου π.δ., που κατά την άποψή του θα έπρεπε αντικαταστήσει το ισχύον σήμερα π.δ. 86/2009 για την οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της αναδοχής, και ένα σχέδιο υπουργικής απόφασης για τις διαδικασίες υλοποίησης της αναδοχής. Τα σχέδια αυτά επιχειρούν να λάβουν υπόψη τους τις ανάγκες της πράξης, τις δυνατότη-

τες των κοινωνικών υπηρεσιών για τη στήριξη του θεσμού, αλλά και να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την ίδια τη φιλοσοφία του θεσμού της αναδοχής που αποβλέπει να υπηρετήσει την προστασία εκείνων των παιδιών, τα οποία χρειάζεται να απομακρυνθούν από τη φυσική τους οικογένεια λόγω μιας έκτακτης ή μακροχρόνιας αδυναμίας αυτής να ανταποκριθεί στη φροντίδα τους.

Η επιλογή της συνολικής αντικατάστασης του π.δ. 86/2009 εξηγείται από νομοτεχνικούς κυρίως λόγους. Η απλή τροποποίησή του, εξαιτίας του αριθμού των αλλαγών που προτείνονται, θα το καθιστούσε δύσκολο για τους ανθρώπους της πράξης, και ιδίως τις κοινωνικές υπηρεσίες που θα έπρεπε να συνδυάζουν περισσότερα νομοθετικά κείμενα για να ενημερώνονται ως προς το τι ακριβώς ισχύει. Εξάλλου, η πρόταση ενός σχεδίου συνοδευτικής του π.δ. υπουργικής απόφασης για τις διαδικασίες υλοποίησης της αναδοχής κρίθηκε σκόπιμη, για να δημιουργηθεί ένα κατά το δυνατόν σαφές για την πράξη πλαίσιο των βημάτων υλοποίησης της αναδοχής, ένας «οδικός χάρτης» γι' αυτήν από τη στιγμή της εκδήλωσης ενδιαφέροντος από κάποιο πρόσωπο να γίνει ανάδοχος γονέας μέχρι τη συνεχή παρακολούθηση μιας ολοκληρωμένης αναδοχής ή την τυχόν άρση αυτής.

Οι βασικές καινοτομίες του προτεινόμενου σχεδίου π.δ. είναι οι εξής:

1ο Δυνατότητα να γίνονται ανάδοχοι γονείς έχουν: α) μεμονωμένα άτομα (άγαμα ή διαζευγμένα, με ή χωρίς παιδιά) όχι μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις πλέον, και β) άτομα που δεν έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους και έχουν διαφορά από τον αναδεχόμενο σύμφωνα με τα προβλεπόμενα εκάστοτε από τη νομοθεσία για την υιοθεσία. Μάλιστα για τα ηλικιακά όρια των ανάδοχων γονέων και τη μέγιστη

διαφορά ηλικίας με τον ανήλικο προβλέπονται και αποκλίσεις: α) από τα ηλικιακά όρια, σε περιπτώσεις συγγενικής αναδοχής και β) από τη διαφορά ηλικίας, όταν έχει εξαντληθεί κάθε δυνατότητα να βρεθεί ανάδοχος που εμπίπτει στην απαιτούμενη διαφορά ηλικίας. Πάντως έσχατο όριο θεωρείται μια διαφορά ηλικίας των 60 ετών. Όλες αυτές οι προϋποθέσεις, που σε περίπτωση αναδοχής από συζύγους αρκεί να συντρέχουν και στο πρόσωπο του ενός, αποβλέπουν να διευκολύνουν την εξεύρεση ανάδοχων γονέων.

2ο Η επιλογή μεταξύ περισσότερων υποψήφιων προβλέπεται να γίνεται πλέον με γνώμονα πάντα το συμφέρον του παιδιού και όχι με τη σειρά προτεραιότητας που προβλέπει σήμερα το π.δ. 86/2009. Έτσι παύει να υπάρχει υποχρεωτική προτεραιότητα της συγγενικής αναδοχής.

3ο Η έγκριση της καταλληλότητας των προσώπων που επιθυμούν να γίνουν ανάδοχοι γονείς αποτελεί προϋπόθεση για την εγγραφή τους στο Εθνικό Μητρώο Ανάδοχων Γονέων Ανηλίκων. Τούτη αποτελεί προϋπόθεση και για την αναδοχή που προκύπτει μετά από σύμβαση με τους φυσικούς γονείς ή τον επίτροπο του παιδιού. Το ίδιο ισχύει και για τις περιπτώσεις που συνάπτεται σύμβαση για αναδοχή ανηλίκου από τις Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας Παιδιών και Παιδιών με Αναπηρία στις οποίες έχει ανατεθεί με δικαστική απόφαση η πραγματική φροντίδα ή άσκηση της επιμέλειας ή της γονικής μέριμνας των ανηλίκων. Αν η πραγματική φροντίδα τους έχει ανατεθεί μάλιστα με προσωρινή εισαγγελική εντολή, υπάρχει δυνατότητα τοποθέτησης του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια που έχει κριθεί κατάλληλη για το διάστημα της προσωρινής εντολής. Ως προϋπόθεση για τη θετική κρίση αναφορικά με την καταλληλότητα των υποψήφιων ανάδοχων γονέων προβλέπεται εξάλλου η παρακολούθηση από τους ενδιαφερόμενους που έχουν υποβάλλει σχετική αίτηση εγκεκριμένου προγράμματος

Ιδιαίτερα σημαντική και ενταγμένη στο πνεύμα του άρθρου 1532ΑΚ είναι η πρόβλεψη για την προσωρινή τοποθέτηση του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια με εισαγγελική εντολή σε περιπτώσεις που για την αναδοχή απαιτείται δικαστική απόφαση και η αρμόδια υπηρεσία βεβαιώνει ότι ο ανήλικος πρέπει να απομακρυνθεί άμεσα από το περιβάλλον στο οποίο ζει...

εκπαίδευσης υποψήφιων ανάδοχων γονέων, η οποία πρέπει να αποδεικνύεται από σχετική βεβαίωση, ενώ η σχετική κοινωνική έρευνα για την καταλληλότητα των προσώπων πρέπει να ολοκληρώνεται πλέον εντός του σύντομου χρονικού διαστήματος ενός 3μήνου.

4ο Οι ανάδοχοι γονείς μπορούν να παραιτούνται από την οικονομική ενίσχυση που λαμβάνουν για κάλυψη των βασικών εξόδων του παιδιού, εφόσον έχουν οι ίδιοι τη σχετική οικονομική δυνατότητα.

5ο Τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια που έχει κριθεί κατάλληλη είναι δυνατή και για ανήλικους παραβάτες μετά από απόφαση του Δικαστηρίου Ανηλίκων και σύμφωνα με τα άρθρα 122 και 123 ΠΚ.

6ο Για τους ανήλικους που πάσχουν από κάποια ψυχική ή διανοητική διαταραχή ή σωματική αναπηρία μη μπορώντας να φροντίσουν μόνοι τις υποθέσεις τους, οι οποίοι βρίσκονται κατά την ενηλικίωσή τους σε ανάδοχη οικογένεια, λαμβάνεται μέριμνα να παρατείνεται το καθεστώς αναδοχής και ο αρμόδιος φορέας εποπτείας αυτής να γνωστοποιεί το γεγονός στο αρμόδιο δικαστήριο (1668 ΑΚ), για να κριθεί αν ο ενήλικος πρέπει να τεθεί σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης (1666 ΑΚ).

7ο Ιδιαίτερα σημαντική και ενταγμένη στο πνεύμα του άρθρου 1532ΑΚ είναι η πρόβλεψη για την προσωρινή τοποθέτηση του ανηλίκου σε ανάδοχη

οικογένεια με εισαγγελική εντολή σε περιπτώσεις που για την αναδοχή απαιτείται δικαστική απόφαση και η αρμόδια υπηρεσία βεβαιώνει ότι ο ανήλικος πρέπει να απομακρυνθεί άμεσα από το περιβάλλον στο οποίο ζει. Και εδώ η τοποθέτηση γίνεται σε οικογένεια που έχει ήδη κριθεί κατάλληλη και είναι εγγεγραμμένη στο Εθνικό Μητρώο, ενώ αυτή αρχίζει να λαμβάνει την οικονομική ενίσχυση άμεσα με την εκτέλεση της εισαγγελικής εντολής.

8ο Προβλέπεται ρητός ορισμός του χρόνου διάρκειας της αναδοχής στη σύμβαση ή στη δικαστική απόφαση, από τον οποίο προκύπτουν και τα διάφορα είδη αναδοχής. Συγκεκριμένα μπορεί να πρόκειται για αναδοχή φιλοξενίας του ανηλίκου για μικρό διάστημα λόγω εξαιρετικών περιστάσεων, για αναδοχή σε τακτά χρονικά διαστήματα (όπως π.χ. τα Σαββατοκύριακα) ή για αναδοχή μεσοπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη. Η διάρκεια της αναδοχής μπορεί φυσικά και να παρατείνεται.

9ο Η οικονομική ενίσχυση για την αναδοχή παρέχεται εξαιρετικά ακόμη και μετά την ενηλικίωση σε ορισμένες περιπτώσεις : α) όταν η αναδοχή παρατείνεται για ανάπηρα ή ψυχικά/πνευματικά διαταραγμένα παιδιά σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω, β) σε περίπτωση σπουδών των νέων, εξαιτίας των οποίων δεν μπορούν να εργαστούν, αλλά πάντως όχι

πάνω από έξι έτη, και γ) σε περίπτωση υπηρέτησης στρατιωτικής θητείας, αλλά όχι πάνω από έτος μετά την ενηλικίωση.

10ο Η ιατροφαρμακευτική κάλυψη του ανηλικού προβλέπεται να γίνεται πλέον από τον ασφαλιστικό οργανισμό του ανάδοχου γονέα και όχι από αυτόν του έχοντος την επιμέλειά του, έτσι ώστε να εκλείψουν τα προβλήματα που προκύπτουν πολλές φορές στην πράξη με τις εντάσεις αναζήτησης του ασφαλιστικού βιβλιαρίου του παιδιού από τους φυσικούς του γονείς κ.λπ.

11ο Το σχέδιο π.δ. εμπλουτίζεται επίσης με πρόβλεψη δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των ανάδοχων γονέων αλλά και αντίστοιχα των φυσικών γονέων, έτσι ώστε να διαλευκανθούν κατά το δυνατό σχετικές γκρίζες ζώνες που δημιουργούν προβλήματα και τλαιπωρούν την πράξη, αλλά και με ρητή επίσης πρόβλεψη δικαιωμάτων των ανηλικών σε αναδοχή, αναφορικά ιδίως με την απαραίτητη ενημέρωσή τους, τη λήψη υπόψη της άποψής τους, την επικοινωνία τους με το οικογενειακό περιβάλλον, την προστασία του οικογενειακού τους απορρήτου κ.λπ.

12ο Οι φορείς εποπτείας της αναδοχής υποχρεούνται να υποβάλλουν μια φορά το χρόνο τουλάχιστον σχετική έκθεση παρακολούθησης της αναδοχής στο ΕΚΚΑ, το οποίο μπορεί να διενεργεί οποτεδήποτε σχετικούς ελέγχους και να ζητά συμπληρωματικά στοιχεία.

13ο Η εκπαίδευση, η συμβουλευτική υποστήριξη και η επιμόρφωση των ανάδοχων γονέων οργανώνεται σε νέα βάση. Στον τομέα αυτό το ΕΚΚΑ, που έχει και τη σχετική ευθύνη, συνεργάζεται με το ΚΕΣΑΘΕΑ, και οργανώνει τις σχετικές δράσεις. Προβλέπεται έτσι η δημιουργία ειδικού διεπιστημονικού υλικού εκπαίδευσης, η εκτέλεση όχι μόνο αρχικής εκπαίδευσης των υποψήφιων ανάδοχων γονέων αλλά και περιοδικών προγραμμάτων συνεχιζόμενης επιμόρφωσης αυτών

που ήδη έχουν αναλάβει τη φροντίδα ανηλικού, ακόμη και η παροχή υπηρεσιών επίλυσης κρίσεων ή προσωρινής φροντίδας των ανηλικών που έχουν αναλάβει οι ανάδοχοι γονείς (σε περίπτωση ασθένειας, ταξιδιού κ.λπ.) ή και υπηρεσιών περιοδικής ανακούφισης των ανάδοχων γονέων, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο από τον φορέα εποπτείας της αναδοχής.

14ο Σε ανάδοχους γονείς που έχουν επιδείξει εξαιρετικό ενδιαφέρον πέρα από τυχόν τιμητικές διακρίσεις προβλέπεται να τους δίδεται η ευκαιρία να συμμετέχουν, μετά από κατάλληλη επιμόρφωση, ως εκπαιδευτές στην εκπαίδευση των υποψήφιων ανάδοχων γονέων.

15ο Τέλος, προβλέπεται ρητά η άρση της αναδοχής και με αίτηση των ανάδοχων γονέων όταν αυτοί αδυνατούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες του ανηλικού, με αίτηση του ίδιου του ανηλικού, την οποία κρίνει το δικαστήριο με γνώμονα το συμφέρον του, και με αίτηση των αρμόδιων επαγγελματιών που εποπτεύουν την αναδοχή, όταν διαπιστώνουν ότι αυτή δεν ανταποκρίνεται πια στο σκοπό της και στο συμφέρον του ανηλικού.

Από την άλλη πλευρά τώρα η κοινή υπουργική απόφαση για τις διαδικασίες υλοποίησης της αναδοχής ανηλικών ρυθμίζει διεξοδικά:

1ο πώς καταρτίζεται το Εθνικό Μητρώο Ανάδοχων Γονέων Ανηλικών, το οποίο τηρείται στο ΕΚΚΑ, καθώς και τα σχετικά ειδικά μητρώα των φορέων που εποπτεύουν την αναδοχή, και

2ο ποια είναι και τι ακριβώς περιλαμβάνουν τα βήματα της διαδικασίας υλοποίησης της αναδοχής. Ειδικότερα γι' αυτήν ρυθμίζει:

- τη δήλωση επιθυμίας για αναδοχή ανηλικού και τη σχετική ενημέρωση
- τη διαδικασία υποβολής αίτησης και των δικαιολογητικών

- τη διαδικασία για την έγκριση καταλληλότητας μιας οικογένειας ως ανάδοχης ή ενός προσώπου ως ανάδοχου γονέα
- την εκπαίδευση για την αναδοχή
- την εγγραφή στο Εθνικό Μητρώο Ανάδοχων Γονέων Ανηλίκων,
- την υποβολή αιτημάτων για εξεύρεση αναδόχου και την έρευνα για ολοκλήρωση της διαδικασίας αναδοχής, και τέλος
- τη συνεχή παρακολούθηση της αναδοχής και τις τυχόν αποφάσεις για άρση αυτής.
- η μία απευθύνεται στο Υπουργείο Οικονομικών και προβλέπει τις ίδιες φοροαπαλλαγές για τους ανάδοχους γονείς ως προς προστατευόμενα μέλη με αυτές που αντιστοιχούν στους φυσικούς γονείς για τα παιδιά τους, και
- η δεύτερη απευθύνεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και προβλέπει όλες οι χρηματικές ποινές ή οι στερητικές της ελευθερίας που μετατρέπονται σε χρηματικές, οι οποίες επιβάλλονται για αξιόποινες πράξεις με θύματα ανηλίκους να αποτελούν πόρους του Υπουργείου αυτού, οι οποίοι να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη στήριξη του έργου των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων, της αναδοχής, των στεγών φιλοξενίας ανηλίκων, και γενικά για τη στήριξη μέτρων που αφορούν ανήλικους παραβάτες ή ανηλίκους σε κίνδυνο.

Παράλληλα αξίζει να σημειωθεί ότι με τα κατατεθέντα από το ΚΕΣΑΘΕΑ νομοθετικά σχέδια προτείνονται και τροποποιήσεις του άρθρου 9 ν. 2082/1992, ώστε να εξασφαλιστεί η σύμπτωση των ρυθμίσεων του με αυτές του νέου προτεινόμενου π.δ., και ιδίως να υπάρξει μέριμνα για την κάλυψη των θεμάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των ανηλίκων που τοποθετούνται σε ανάδοχες οικογένειες. Το προτεινόμενο θεσμικό πλαίσιο συμπληρώνεται, τέλος, με δύο ακόμη ρυθμίσεις:

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι η προσπάθεια που καταβλήθηκε αναφορικά με το θεσμό της αναδοχής είχε ως στόχους: να διευρύνει τις δυνατότητες εφαρμογής του θεσμού, να επιλύσει όχι μόνο προβλήματα επειγουσών αναγκών εφαρμογής

της στην πράξη αλλά και δυσκολίες που εμφανίζονται σχετικά με καθημερινά θέματα, όπως ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης κ.λπ., να διασφαλίσει τη σαφήνεια των διαδικασιών που πρέπει να τηρούνται, και ιδίως να προσφέρει τη δυνατότητα για απόκτηση ουσιαστικών εφοδίων στους ανάδοχους γονείς και στήριξή τους στο δύσκολο έργο που αναλαμβάνουν για τη φροντίδα του παιδιού προς το συμφέρον αυτού. Εξάλλου, στόχος της προσπάθειας ήταν παράλληλα η οικονομική ανακούφιση των ανάδοχων γονέων αλλά και η εξεύρεση πόρων αναφορικά με τη στήριξη των ανηλικών γενικότερα στο πλαίσιο ενός οικογενειακού περιβάλλοντος. Μένει να δει κανείς βέβαια αν η Πολιτεία θα αγκαλιάσει τις προτάσεις του ΚΕΣΑΘΕΑ, για να δοθεί έτσι στη συνέχεια μια νέα ώθηση στο θεσμό της αναδοχής στην πράξη με σχετική ευαισθητοποίηση και του κοινωνικού συνόλου στον τομέα αυτό, παρά τις εξαιρετικές δυσκολίες των καιρών.

Το αναμορφωτικό μέτρο της κοινωφελούς εργασίας

Στη βάση των λόγων που καθόρισαν το κέντρο βάρους της δράσης του το ΚΕΣΑΘΕΑ έχει στραφεί, όπως αναφέρθηκε ήδη, και προς μια αντίστοιχη προσπάθεια λεπτομερούς ρύθμισης του αναμορφωτικού μέτρου της κοινωφελούς εργασίας, ζήτημα που αφορά μόνο τους ανήλικους παραβάτες. Το σχετικό σχέδιο είναι ήδη έτοιμο, μετά από πολύ δημιουργική συνεργασία του ΚΕΣΑΘΕΑ με επιμελητές ανηλικών που είχαν εμπειρία στην εφαρμογή του σχετικού μέτρου, αλλά δεν έχει κατατεθεί ως πρόταση στο Υπουργείο Δικαιοσύνης ακόμη, αφού τον καιρό αυτό γίνεται μια επίπονη προσπάθεια για πανελλαδική προσέλκυση φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης που θα δέχονται την προσφορά κοινωφελούς εργασίας από ανήλικους παραβάτες,

έτσι ώστε να προσαρτηθεί ο σχετικός κατάλογος στο σχέδιο των προτεινόμενων ρυθμίσεων.

Τα βασικά χαρακτηριστικά των ρυθμίσεων για την κοινωφελή εργασία, που αφορούν φυσικά ανήλικους άνω των 15 ετών, είναι τα εξής:

1ο Ξεκαθαρίζεται ότι στόχο της κοινωφελούς εργασίας αποτελεί η κοινωνικοποίηση των ανήλικων παραβατών καθώς και ότι το μέτρο πρέπει να διέπεται από τις αρχές της διαπαιδαγώγησης, της επικουρικής και της αναλογικότητας. Με βάση την αρχή της επικουρικότητας η επιβολή του συγκεκριμένου αναμορφωτικού μέτρου αποτελεί την έσχατη επιλογή πριν την επιβολή της ιδρυματικής μεταχείρισης, ενώ με βάση την αρχή της αναλογικότητας η επιλογή και η διάρκεια της κοινωφελούς εργασίας πρέπει να τελούν σε αναλογία με τη βαρύτητα της πράξης του ανηλικού, την προσωπικότητά του και τις συνθήκες διαβίωσής του.

2ο Ορίζονται τα κριτήρια επιλογής του φορέα για την παροχή κοινωφελούς εργασίας από τον ανήλικο, και ιδίως η απαγόρευση επιβολής επικίνδυνων εργασιών και δραστηριοτήτων, η επιλογή κατά προτίμηση φορέων της τοπικής κοινωνίας στην οποία ο ανήλικος ζει, ενώ σε κριτήριο ανάγεται και το να συνάδουν ο φορέας και το είδος της εργασίας με τις δεξιότητες, και τις ιδιαιτερότητες του κάθε ανηλικού.

3ο Ως προς τη διάρκεια της κοινωφελούς εργασίας εξάλλου επιλέγονται ελαστικές μορφές παροχής της, εκτός σχολικού ή εργασιακού ωραρίου και χωρίς παρεμπόδιση της εκπλήρωσης των λοιπών υποχρεώσεων του ανηλικού, αλλά και με ένα ανώτατο όριο ωρών, για το οποίο επιτρέπονται περιορισμένες εξαιρέσεις σε περίπτωση βαριών πράξεων ή κατ' επανάληψη τέλεσης αυτών.

4ο Για την παροχή κοινωφελούς εργασίας υπογράφεται πρωτόκολλο συνεργασίας από τον φορέα, τον ανήλικο, τον επιμελητή ανηλικών που θα εποπτεύει

Τα πιο δύσκολα στην εφαρμογή τους μέτρα στήριξης των ανηλίκων είναι αυτά που προαπαιτούν την ενεργητική συμμετοχή των κοινωνιών...

την παροχή κοινωφελούς εργασίας, καθώς και -όπου αυτό είναι εφικτό- από τους γονείς ή τους έχοντες την επιμέλειά του. Ο ανήλικος υποβάλλεται παράλληλα σε ιατρικές εξετάσεις σε δημόσιο νοσοκομείο πριν την ανάληψη της κοινωφελούς εργασίας και του παρέχεται πιστοποίηση ότι η υγεία του επιτρέπει να εργαστεί.

5ο Για την επίβλεψη της κοινωφελούς εργασίας συνεργάζεται ο επιμελητής ανηλίκων με το πρόσωπο που ορίζεται αρμόδιο από τον φορέα παροχής της εργασίας και διαμορφώνεται από κοινού ένα κατάλληλο πλαίσιο στήριξης του ανηλίκου, ώστε να αναπτύξει κοινωνικές σχέσεις και να αποκτήσει γνώση και εμπειρία για εργασιακά θέματα και θέματα θεσμών του κοινωνικού περιβάλλοντος στο οποίο ζει, ενώ προβλέπονται επίσης και διευκολύνσεις μετακίνησης του ανηλίκου για την παροχή της κοινωφελούς εργασίας.

6ο Τέλος, υπάρχει πρόβλεψη για την ασφαλιστική κάλυψη των ανηλίκων κατά του κινδύνου ατυχήματος και η εισφορά γι' αυτήν βαρύνει την Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων, στην περιφέρεια της οποίας εργάζεται ο ανήλικος και καταβάλλεται με ευθύνη της.

Το σχέδιο πέρα από τον κατάλογο των πιστοποιημένων φορέων για την παροχή κοινωφελούς εργασίας των ανηλίκων θα συνοδεύεται και από το

πρότυπο ενός πρωτοκόλλου συνεργασίας, το οποίο θα συνυπογράφεται από τα πρόσωπα που αναφέρθηκαν πιο πάνω, ώστε να εξασφαλιστεί μια ενιαία και σαφής εφαρμογή του θεσμού από όλες της ΥΕΑ της χώρας.

Και στις πιο πάνω ρυθμίσεις είναι σαφής η προσπάθεια του ΚΕΣΑΘΕΑ να επιτύχει σαφήνεια του θεσμικού πλαισίου, ώστε να διευκολύνεται η εφαρμογή του μέτρου στην πράξη, αλλά και να διασφαλίζεται η υπηρέτηση όλων εκείνων των αρχών που κατοχυρώνουν το σκοπό της κοινωνικοποίησης του ανηλίκου, με σεβασμό των δεξιοτήτων και των ιδιοτεροτήτων του. Παράλληλα, η προσπάθεια επιδιώκει να επιλύσει τα πρακτικά προβλήματα που αναχαιτίζουν σήμερα την εφαρμογή του μέτρου, τα οποία αφορούν κυρίως την υποστηρικτική παρακολούθηση της εφαρμογής του και την ασφαλιστική κάλυψη από ατυχήματα του ανηλίκου, με την οποία βέβαια δεν μπορούν να επιβαρύνονται οι φορείς που δηλώνουν πρόθυμοι να γίνουν δέκτες της προσφοράς κοινωφελούς εργασίας από αυτόν.

Επίλογος

Όπως τονίστηκε ήδη τα πιο δύσκολα στην εφαρμογή τους μέτρα στήριξης των ανηλίκων είναι αυτά που προαπαιτούν την ενεργητική συμμετοχή των κοινωνιών. Η προσπάθεια του ΚΕΣΑΘΕΑ δεν πρόκειται να καρποφορήσει, αν δεν σταθούν αρωγοί στο έργο του εκείνοι που στην πρώτη γραμμή θα αγκαλιάσουν τους ανηλικούς στις υπηρεσίες ή τις επιχειρήσεις τους ή πολύ περισσότερο εκείνοι που θα γίνουν οι ίδιοι ανάδοχοι γονείς τους. Είναι σαφές ότι το ΚΕΣΑΘΕΑ έχει έναν πολύ δύσκολο δρόμο ακόμη μπροστά του. Σ' αυτήν την προσπάθεια επενδύουν όμως όλα τα μέλη, οι συνεργάτες και οι εθελοντές του πεπεισμένοι ότι για χάρη των ανηλίκων αξίζει να κερδίσουν το στοίχημα της στήριξης και της ευρύτερης κοινωνίας.

Η ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΕΙΝΑΙ ΒΑΡΕΤΗ ΑΠΙΘΑΝΑ ΒΑΡΕΤΗ ΟΧΙ ΜΗΤΕΡΑ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΕΩΣ

Νεμέτης Δημήτρης
Δικηγόρος Θεσσαλονίκης

Ποια επανάληψη είναι μητέρα της μαθήσεως; Μόνο οι ψυχαναγκαστικοί τύποι λόγω της πάθησής τους κάνουν επαναλήψεις. Ως και ο συγχωρεμένος Χρηστάκης σε εκείνη την αξέχαστη πενιά μας τραγουδούσε «θέλει η ζωή μας αλλαγές...»

Εμένα προσωπικά με κούρασαν τα «πάντα όλα» (Αλέφαντος). Να μια φράση που ειπώθηκε, «έπαιξε» ένα φεγγάρι, μπήκε από ένα προπονητή ποδοσφαίρου στην καθομιλουμένη, χρησιμοποιήθηκε όπου κολλούσε και όπου δεν κολλούσε, αλλά χάθηκε όπως ήρθε. Αυτό είναι το ωραίο. Να μην συνεχίζεται κάτι συνέχεια...

Δεν βαρέθηκες πχ: Να ανοίγουν καφέ στην οδό Φράγκων; Φτάνει ...ας ανοίξει και ένα μαγαζί να πουλάει αυγά φιδιού ή ελέφαντα ή φάλαινας...

Δεν βαρέθηκες μαζί με τον καφέ σου εκείνο το συνοδευτικό πιατάκι με τα παντός είδους κουλουράκια; Δεν βαρέθηκες να διαβάζεις λαθραία εφημερίδες και περιοδικά στον δρόμο; Δεν βαρέθηκες να βλέπεις στο διαδίκτυο τις ειδήσεις, στη συνέχεια να τις ακούς στην τηλεόραση και μετά από δέκα μέρες να τις γράφουν τα κυριακάτικα φύλλα των εφημερίδων; Δεν βαρέθηκες να βλέπεις τους ίδιους και τους ίδιους, όταν μπαίνεις στο μέγαρο (εντάξει εξαρτάται και τι

ηλικία είσαι...), στους διαδρόμους, στις αίθουσες δικηγόρων, στις αίθουσες δικαστηρίων; Και να λέτε τα ίδια και τα ίδια; Άσε ρε φίλε και τα μάτια να μιλήσουν, τα νοήματα. Μεγαλύτερη αξία έχει...

Δεν βαρέθηκες να μπαίνεις στο τριμελές κακουρηγμάτων και ποτέ να μην είναι οι κρατούμενοι στη ώρα τους (μα ποτέ;) και να γίνεται εκείνος ο περίφημος διάλογος:

Πρόεδρος: Εκφωνεί την 1. Παπαδόπουλος Γεώργιος...

- Πετάγεται ένας της φρουράς: Είναι κρατούμενος δεν τον έφεραν κ. πρόεδρε.

- Η δύο Γεωργιάδης Αθανάσιος...

- Πάλι ο φρουρός: και αυτός κρατούμενος κ. πρόεδρε.

Η πρόεδρος τότε (την χιλοσειπωμένη φράση)

- Μέχρι ποια υπόθεση είναι οι κρατούμενοι;

- Μέχρι το 7 κυρία πρόεδρε...

- Εντάξει -λέει στον εκ δεξιών- φέρτε την 8 παρακαλώ...

Και εδώ η άλλη φρικτή επανάληψη.

Ο συνήγορος υπεράσπισης της 8, λοιπόν επειδή φυσιολογικά περιμένει να γίνουν τα πρώτα επτά πριν την οκτώ, ή είναι στην Φράγκων για καφέ (τα καφέ που λέγαμε), ή είναι για καμιά δουλειά στο κτίριο.

Έχει ακροβολήσει την ασκούμενή του, η οποία κάθισε του τηλεφωνεί στις 9 και πέντε πρώτα λεπτά και είκοσι δευτερόλεπτα.

- Ελάτε γρήγορα έφθασε η σειρά μας...

Αν δεν πάθει έμφραγμα και συνεχίσει να μιλάει, εάν δεν κατεβάσει ό,τι του έρθει από βρισιά, τρέχει ως άλλος Γιουσέιν Μπολτ, ανεβαίνει τα σκαλιά τέσσερα τέσσερα, αλλά εν τω μεταξύ η ασκούμενη την κράτησε την οκτώ και η πρόεδρος φώναξε την 9 την 10, το ίδιο σκηνικό με τους συνηγόρους της 9 και της 10...

Μετά συγχύζεται με το δίκιο της και η φρικτική επαληπτική φράση: «Διακόπτουμε για είκοσι λεπτά. Στρέφεται στην γραμματέα και στην φρουρά...

- Μόλις έρθουν οι κρατούμενοι ειδοποιήστε μας, και να ξέρετε όταν ξαναγυρίσουμε όλες θα γίνουν στην σειρά τους δεν θα ανεχθούμε να ξανακρατηθεί καμιά υπόθεση κ.λ.π., κ.λ.π.

Όταν αυτό το ακούς από το 1983 μέχρι και σήμερα, τι πρέπει να κάνεις; Όχι σε ρωτώ τι πρέπει να κάνεις; Να πηδάς από την χαρά σου ή να βάζεις ωτασπίδες να μην ακούς τίποτε πια;

Εν τω μεταξύ μπαίνει ο Γιουσέιν- δικηγόρος, με την γλώσσα έξω, από την πόρτα ως την έδρα και τους βλέπει να αποχωρούν και τρελαίνεται και τα βάζει με την ασκούμενη.

Και τι με φώναξες αφού διέκοψαν...

Αυτή η καημένη (η μόνη που δεν φταίει), τα ακούει, μένει με το κινητό στο χέρι να απορεί ποιον πρέπει και αυτή να βρίσει; Τον δικηγόρο που κάνει άσκηση; Την φρουρά ή τους κρατούμενους που δεν ξύπνησαν νωρίς και δεν έφαγαν και πρωινό (Γαβαλάς) ή τους γονείς της που επέμεναν να γίνει δικηγόρος ενώ αυτή ήθελε να γίνει ερευνήτρια για τις αχιβάδες Νοτίου Αμερικής ή πώς πολλαπλασιάζονται τα μικρόβια του Λαβεράν;

Σημείωση 1η: Χρησιμοποιούμε τον όρο Η πρόεδρος διότι σε λίγο δεν θα υπάρχει ο όρος Ο Πρόεδρος. Είδος σε βαίνουσα προοδευτική «πτωτική πτώση», αριθμητικά και όχι άνοδο (θυμάστε ποιος λεξιπλάστης

έλεγε αυτές τις αηδίες και τον αναγορεύανε σε Θεό τα υποχειριά του; Παρακάτω η απάντηση).

Σημείωση 2η: Δεν βαρέθηκες να βλέπεις Εφέτες πλέον, όλους όσους έχεις γνωρίσει ως παρέδρους πρωτοδικών;

Δεν βαρέθηκες τις ουρές, τις ατελείωτες ουρές και την γνωστή μυριόστομη φράση «μα τι κάνει ο σύλλογος»; Μα τι να κάνει ο σύλλογος δικέ μου; Κάνει τα του συλλόγου... Εσύ κάθισε στην ουρά σκάσε και μη μιλάς... Δεν βαρέθηκες να σου αλλάζουν τους νόμους...σαν φανελάκια αθλητών που ιδρώνουν κάθε μισή ώρα; Δεν βαρέθηκες (που δεν ντρέπεται κανείς, από Υπουργό δικαιοσύνης μέχρι όλους αυτούς τους «υπηρεσιακούς παράγοντες» - από 7 χρονών παιδί μου την έδινε αυτός ο όρος- η ανωνυμία σε όλο το μεγαλείο της. Υπηρεσιακός παράγων... τι μου λες ρε παιδί μου χύθηκε το γάλα και θα μυρίσει το σπίτι...) τους παντός είδους νομοθέτες για τη κατάντια αυτή;

Που από το γραφείο σου που γράφεις την αγωγή, μέχρι να πας να την καταθέσεις, έχει αλλάξει η κατά τόπο, η καθ' ύλη, τα δικαστήρια, ο γραμματέας, το δικαστικό ένημο και η γυναίκα που σε αγαπάει...

Δεν βαρέθηκες να αγοράζεις κώδικες; (υπάρχει κανείς τέτοιος χαζός ανάμεσα μας;) Δεν βαρέθηκες να ακούς να βογκάνε οι συνάδελφοι από την είσοδο, μέχρι αυτούς που κάθονται δίπλα σου στα έδρανα, μέχρι να έρθει η σειρά σου να δικάσεις, από τα βάσανα της οικονομικής κρίσης; Δεν βαρέθηκες απλά να σχολιάζεις;

Ρε συ Βαγγέλη είδες το μεγαρόσημο από μισό ευρώ πήγε στα τρία. Και χαζεύεις και συ και ο Βαγγέλης το χρώμα του μεγαρόσημου, ανήμποροι μικροί και ανόητοι μονίμως «βιασμένοι» από όλους και από όλα, χωρίς να μπορείτε να αντιδράσετε έστω στην αύξηση του μεγαρόσημου;

Πάντως είχε πολύ πλάκα και αυτό έχει να κάνει με την γνωστή παροιμία για το δάσος με το δέντρο. Συνέβη μπροστά μου. Ήταν μια παρέα δικηγόρινες εκεί κάπου κοντά στα χαρτόσημα και συζητούσαν, τι άλλο; τα χαράτσια 200 η έφεση, 300 η αναίρεση 1.000.000

η αναψηλάφηση κ.λ.π 7.000.000 και το σπίτι σου, τα βλέπω, τα ρέστα δικά σου, για παράβολο προσφυγής κατά απορριπτικής διάταξης Εισαγγελέα..

- Πω πω βρε κορίτσια τι θα γίνουμε και πω πω κορίτσια που πάμε (ορέ που πάμε) τι τρελλά ποσά είναι αυτά έλεγαν μεταξύ τους και πετάγεται η αφηρημένη της παρέας και λέει με σοβαρό ύφος:

Ρε συ Κάλλι είδες το μεγαρόσημο από μισό ευρώ πήγε στα τρία; Τι πράγμα είναι αυτό; (τις θυμάστε τις ελληνικές ταινίες που όταν έλεγε- μάλλον πάντα - έλεγε μια τέτοια βλακεία ο Τζανετάκος τι ακολουθούσε από τον Βουτσά;

Δεν βαρέθηκες να ξυπνάς το πρωί να τρέχεις από το σπίτι σου, στο γραφείο τα δικαστήρια και τανάπαλιν; Και ενδιαμέσα ποτέ να μη ζεις; Δεν βαρέθηκες να πηγαίνεις στα μηχανήματα των τραπεζών, να βάζεις την κάρτα να χτυπάς το πιν για να δεις εάν έβαλε χρήματα κανένας πελάτης και μόνο απλά χτυπάς τα πλήκτρα και τις τελευταίες χίλιες φορές που τα χτύπησες μόνο ένας είχε βάλει και κέρασες τους φίλους σου από την χαρά σου; Ε, ναι, μέχρι εκεί έβαλε ο πελάτης χρήματα. Για τρεις καφέδες, μια μπουγάτσα κρέμα και ένα πακετάκι τσίχλες δυόσμο...

Δεν βαρέθηκες να βλέπεις τηλεόραση; Δεν βαρέθηκες-σιχάθηκες να βλέπεις τα ίδια και τα ίδια πρόσωπα να σε ενημερώνουν από τις 6-10, να σε ενημερώνουν 10-1, να σε ενημερώνουν 1-3, να σε ενημερώνουν 3-7 και μετά ξανά να σε ενημερώνουν 7-12; Και πάρτο από την αρχή... Σκέφθηκες ποτέ ποιοι ενημερώνουν αυτούς που σε ενημερώνουν; Δεν βαρέθηκες αυτές τις Βουδόφατσες Καψή, Πρεντετέρη, Τσίμα κ.λ.π. συναφή δημοσιογραφικά όντα, να έρχεται η είδηση, να κάνουν πως αυτοί είναι αλλού σε άλλη γη σε άλλα μέρη και να έχουν μετά την ουδετερότητα της αποκλειστικής μεροληπτικής ανάλυσης; Σαν να μην είναι εκεί, σαν όσιες παρθένες κάθονται... Αχ, μια είδηση και την πετάνε από τον ώμο τους κατά το γνωστό ανέκδοτο με τα ελάφια και τον κυνηγό.

Δεν βαρέθηκες ρε φίλε και είσαι και δικηγόρος,

να σε δουλεύουν όλοι οι πολιτικοί και συ ακόμη να σχολιάζεις, να λες κατά φρικτή επανάληψη τα ίδια και τα ίδια ανακυκλωμένα ονόματα και να κάνεις την φρικτή επαναληπτική ερώτηση «τι θα ψηφίσεις φίλε Δημήτρη στις εκλογές»;

Και να μου ταραζεις το νευρικό σύστημα και να χτυπάνε τα μηνίγγια μου, όταν μου αναφέρεις ένα ένα τα ονόματα (δεν τα αναφέρω καν -έχω φραγή εισερχομένων ονομάτων οιοδήποτε πολιτικού και ακουστική αλλά και οπτική... αντιδρά το είναι μου).

Παλιά ρε παιδί μου ήταν τρία κόμματα συνέβαινε κάτι σοβαρό και σε δυο λεπτά είχες τον σχολιασμό. Αυτό είπε το ένα, αυτό το άλλο και αυτό το τρίτο.

Τώρα ξέρεις. Για να σχολιάσουν τα κόμματα μια είδηση ξεκινάνε τώρα, εσύ πηγαίνεις τρωσ, γυρνάς και προλαβαίνεις τον σχολιασμό από τον απίθανο εκπρόσωπο του τελευταίου κόμματος. Αν εσύ ξέρεις όλα τα κόμματα με τα ονοματεπώνυμά τους και ποιοι είναι οι αρχηγοί εγώ...

Αν πήγαινα να ψηφίσω θα έψαχνα εκείνο το ωραίο ψηφοδέλτιο (μου έφτιαχνε την μέρα όταν πήγαινα παλιά δικαστικός αντιπρόσωπος) το ΦΥΣΗ-ΚΥΝΗΓΙ-ΨΑΡΕΜΑ, ναι αυτό θα «έριχνα» όπως λένε και οι γέροι. Όχι για κάποιο άλλο λόγο αλλά μ' αρέσει ο τίτλος, σαν εκδρομή ακούγεται... Το διαβάζεις και πας να φορέσεις κατευθείαν στολή και παπούτσια ορειβατικής ανάβασης. Σαν την Ρένα Βλαχοπούλου σε εκείνη την ταινία με τον Καλιβκά...

Τι; Από τον τίτλο του ψηφοδελτίου αν κρίνω και τι ρηχός είμαι; Χα χα χα εδώ γελάμε εσύ από που κρίνεις;

Κάποιοι ειρωνευτικά με ρωτάνε γιατί δεν έχει και τον άλλο καταλάβετε... «όρο» ο τίτλος... και τους απαντώ δήθεν γνωρίζοντας ποιοι είναι οι «φύση-κυνήγι- ψάρεμα».

- Επειδή είναι τόσο λίγοι οι ψήφοι που παίρνουν, ψάχνουν εκ των υστέρων τους ψηφοφόρους τους και όταν τους βρίσκουν το τέταρτο... που λείπει από τον τίτλο το δίνουν μπόνους...

Είναι δυνατόν μετά από όλα αυτά, ναι, μετά από όλα αυτά να ρωτάς αυτό;

Τι να ψηφίσω ρε φίλε; Όπως έλεγε και ένας φίλος μου από το γυμνάσιο «αυτόν που θα κερδίσει, ποιον να ψηφίσω. Πάντα αυτόν ψηφίζω».

Λοιπόν εδώ είναι ευθυμογράφημα τέρμα τα θλιβερά αστεία.

Σε εκλογές κηδεία εγώ δεν πάω. Μα πιο νεκρός γίνεται ο πεθαμένος; Να γίνουν εκλογές για ποιο λόγο; Άντε πες και συ να σου πωσ και γω και η γύφτισσα την μοίρα μας...

Για να σου δείξω τι κακό πράγμα είναι η συνήθεια, η επανάληψη τέλος πάντων, τις μέρες προ Πάσχα π.χ. σε ρωτάει ο άλλος «που θα πάτε διακοπές;» Εντάξει ρε φίλε εδώ δεν υπάρχει ευρώ τσακιστό, βενζίνη 2 ευρώ και βάλε ανοδική άνοδο (Ανδρέα), αλλά εκεί ει ει που θα πάτε διακοπές;

Ύστερα σου βγάζουν βιντεάκια «ο Κώστας ο Έλληνας...»

Δεν βαρέθηκες να ρωτάς και που θα πάτε και που πήγατε και πως περάσατε και...

Δεν βαρέθηκες... Δεν βαρέθηκες... Ο κατάλογος δεν θα τελειώσει μέχρι αύριο το πρωί.

Δεν βαρέθηκες να με διαβάζεις τόση ώρα; Ξύπνα, σήκω τώρα, κάνε κάτι διαφορετικό από ό,τι έκανες χτες, προχθές, πιο χτες, πιο προχθές και πριν από εκατό μέρες, ίσως και χίλιες μέρες πριν...

Και αν την ίδια αυτή ώρα πάντοτε απλά καθόσουν σε κανένα καναπέ, ε, τουλάχιστον ρε φίλε πήγαινε στην άλλη άκρη του καναπέ, γιατί είμαι σίγουρος ότι πάντα στην ίδια μεριά κάθεσαι.

Παραθέτω για επίλογο κάτι που διάβασα και λένε ότι ανήκει στον Μέγα Αλέξανδρο:

Ευρισκόμενος στα πρόθυρα του θανάτου, ο Μέγας Αλέξανδρος συγκάλισε τους στρατηγούς του και τους κοινοποίησε τις τρεις τελευταίες επιθυμίες του:

1] Να μεταφερθεί το φέρετρό του στους ώμους από τους καλύτερους γιατρούς της εποχής.

2] Τους θησαυρούς που είχε αποκτήσει (ασήμι,

χρυσάφι, πολύτιμους λίθους) να τους σκορπίσουν σε όλη τη διαδρομή μέχρι τον τάφο του.

3] Τα χέρια του να μείνουν να λικνίζονται στον αέρα, έξω από το φέρετρο, σε θέα όλων.

Ένας από τους στρατηγούς, έκπληκτος από τις ασυνήθιστες επιθυμίες, ρώτησε τον Αλέξανδρο ποιους ήταν οι λόγοι. Ο Αλέξανδρος του εξήγησε:

1] Θέλω οι πιο διαπρεπείς γιατροί να σηκώσουν το φέρετρό μου, για να μπορούν να δείξουν με αυτό τον τρόπο ότι ούτε εκείνοι δεν έχουν, μπροστά στο θάνατο, τη δύναμη να θεραπεύουν!

2] Θέλω το έδαφος να καλυφθεί από τους θησαυρούς μου, για να μπορούν όλοι να βλέπουν ότι τα αγαθά που αποκτούμε εδώ, εδώ παραμένουν!

3] Θέλω τα χέρια μου να αιωρούνται στον αέρα, για να μπορούν οι άνθρωποι να βλέπουν ότι ερχόμαστε με τα χέρια άδεια και με τα χέρια άδεια φεύγουμε, όταν τελειώσει για εμάς ο πιο πολύτιμος θησαυρός που είναι ο χρόνος!

Ο χρόνος είναι η ζωή μας. «Ο ΧΡΟΝΟΣ» είναι ο πιο πολύτιμος θησαυρός που έχουμε, γιατί είναι περιορισμένος. Μπορούμε να δημιουργήσουμε χρήμα, αλλά όχι περισσότερο χρόνο. Όταν αφιερώνουμε χρόνο σε ένα πρόσωπο, του παραχωρούμε ένα μέρος από τη ζωή μας που ποτέ δεν θα μπορέσουμε να αναπληρώσουμε.

Το ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΔΩΡΟ που μπορείς να δώσεις σε κάποιον είναι ο χρόνος σου!!! Και εσύ, φίλε μου, αν έχεις τη «διαίσθηση», θα καταλάβεις ποιός, τότε και γιατί σου δίνει το ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΔΩΡΟ!!!

Ψάξτον πριν είναι αργά. Ψάξε τον δικό σου χρόνο. Ψάξε τον δικό σου άνθρωπο. Μπορεί να είναι δίπλα σου και να μην τον βλέπεις. Γιατί τότε έφθασες εδώ, πού είσαι, χαμπάρι δεν πήρες... ή πήρες;;;

Όλα τα άλλα της επανάληψης άστα... για τους άλλους... Ζήσε το μύθο σου... Από το τίποτε ερχόμαστε στο πουθενά πάμε. Δεν το λέω εγώ ένα τραγούδι το λέει.

Σφύριξε χαρούμενα μπορείς...

» 01

16|12|2011

Επιστημονική ημερίδα «Το ηλεκτρονικό έγκλημα μέσα από τις νέες μορφές κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη»

Χαιρετισμοί:

Ιωάννης Χατζηδημητρίου

Καθηγητής, Πρύτανης Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Ηλίας Κουσκουβέλης

Καθηγητής, Διευθυντής Εργαστηρίου Διεθνών

Σχέσεων και Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης

Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Νικόλαος Βαλεργάκης

Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Πρώτη Συνεδρία: Ηλεκτρονικό έγκλημα στον ελληνικό και ευρωπαϊκό χώρο

Πρόεδρος: Νικόλαος Βαλεργάκης, Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Εισηγητές:

Μαρία Καϊάφα-Γκμπάντι

Καθηγήτρια Τμήματος Νομικής Α.Π.Θ., Τομέας Ποινικών και Εγκληματολογικών Επιστημών.

«Καταχρήσεις πληροφορικής και ποινικό δίκαιο»

Κωνσταντίνος Κουρούπης

Δικηγόρος, D.E.A de Droit Communautaire, Universite de Toulouse, Υποψήφιος Διδάκτωρ Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

«Μορφές ηλεκτρονικού εγκλήματος και αντιμετώπιση στο ευρωπαϊκό δίκαιο»

Δεύτερη συνεδρία: Ευαίσθητες πτυχές του ηλεκτρονικού εγκλήματος: ανήλικοι και προσωπικά δεδομένα στην κοινωνική δικτύωση

Πρόεδρος: Δέσποινα Αναγνωστοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Εισηγητές:

Ευγενία Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

«Το ηλεκτρονικό έγκλημα με στόχο τους ανήλικους χρήστες του διαδικτύου»

Βασίλης Σωτηρόπουλος

Δικηγόρος Αθηνών, Data&Protection Νομικές Υπηρεσίες Κοινωνίας της Πληροφορίας

«Τα δικαιώματα των χρηστών και ηλεκτρονικό έγκλημα»

» 02 21|2|2012

73

Επιστημονική εκδήλωση «Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: μια ματιά στα παρασκήνια»

Συνεδριακό Κέντρο Τράπεζας Πειραιώς.

Ομιλητής: **Edmon Oude Elferink**, δικηγόρος, τέως εισηγητής σε γραφείο δικαστή του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

» 03 1|2|2012

«Η εξέλιξη της προσωπικής κράτησης ως μέσου για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων» σε συνεργασία με τη

Μακεδονική Ένωση Εμπορικού Δικαίου

Συνεδριακό Κέντρο Τράπεζας Πειραιώς

Ομιλητής: κ. **Ιωάννης Χαμηλοθώρης**, Αρεοπαγίτης και Πρόεδρος της Εταιρίας Δικαστικών Μελετών

74

» 04

27|3|2012

Επιστημονική εκδήλωση «Οι πρόσφατες τροποποιήσεις του Ν. 4055/2012»

Αίθουσα εκδηλώσεων Εμπορικού & Βιομηχανικού Επιμελητηρίου - Τσιμισκή 29 (2ος όροφος)

Προεδρεύων: Νικόλαος Νίκας, Καθηγητής Τμήματος Νομικής του Α.Π.Θ.

Εισηγητές:

- **Πάρις Αρβανιτάκης**, Καθηγητής Τμήματος Νομικής του Α.Π.Θ.

«Οι τροποποιήσεις του Ν. 4055/2012 στην πολιτική δίκη»

- **Ιωάννης Συμεωνίδης**, Αναπλ. Καθηγητής Τμήματος Νομικής του Α.Π.Θ., Εφέτης Δ.Δ.,

«Οι τροποποιήσεις του Ν. 4055/2012 στη διοικητική δίκη»

- **Αθανάσιος Ζαχαριάδης**, Δικηγόρος, Λέκτορας Τμήματος Νομικής του Α.Π.Θ.

«Οι τροποποιήσεις του Ν. 4055/2012 στην ποινική δίκη»

Από αριστερά: Π. Αρβανιτάκης, Ν. Βαλεργάκης, Ν. Νίκας, Ι. Συμεωνίδης, Αθ. Ζαχαριάδης.

Στιγμιότυπο από την εκδήλωση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΒΟΥΣΚΟΣ

ΡΕΚΒΙΕΜ ΣΕ ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΜΑΚΕΔΟΝΑ ΝΟΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟ

Νίκος Πασχαλίδης
Επίτιμος δικηγόρος – συγγραφέας

Αρχίζοντας το δωρικό, εξόδιο σημείωμα για το φίλο και συμπεθέρό μου Κώστα Βαβούσκο, μια πρώτη σκέψη ήρθε στο νου μου: ο τελευταίος των Μοϊκανών. Ύστερα μια δεύτερη: The last Tycoon. Τελικά κυριάρχησε στη μνήμη μου η πρώτη φράση του Μάρκου Αντώνιου στην κηδεία του Ιούλιου Καίσαρα, από τον Julius Caesar του Σαίξπηρ. I come to burry Caesar, not to praise him. The good is oft interred with their bones: Έρχομαι εδώ να κηδέψω, όχι να υμνήσω τον Καίσαρα. Τα αγαθά έργα συχνά θάβονται μαζί με το κορμί τους.

Περήφανος, αυτόχθων βλαχόφωνος Μακεδών, με προγονικές καταγωγές από το Κρούσοβο και το Γράμμο, ωρίμασε βιωματικά, εθνικά, βυζαντινά, παιδί ακόμα, την ώρα που οι συνομήλικοί του έπαιζαν πεσσούς και παιδικά παιχνίδια, αυτός έξι χρονών, μόλις πέθανε ο πατέρας του, βαφτίζει τη σαράντα ημερών αδελφή του, κατά το παλαιό βυζαντινοχριστιανικό έθιμο του «αεροβαπίσματος», και μετά έρριξε κλαίγοντας με τις χούφτες του χώμα στη ταφή του γονιού του. Μεγάλωνε έχοντας στην ψυχή του καθήκοντα.

Γεννήθηκε το 1921 και απέδραμε την 10 Φεβρουαρίου 2012.

1. Το 1947 τελειώνει τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Μετεκπαιδεύεται στη Νομική Σχολή των Παρισίων, όπου το 1952 αναγορεύεται διδάκτωρ. Του προτείνεται έδρα στο Πανεπιστήμιο αλλά αρνείται λέγοντας «έχω τη μητέρα και τις αδελφές μου να φροντίσω στην Ελλάδα». Πραγματοποιεί περαιτέρω Σπουδές στη Νομική Σχολή Freiburg im Breisgau και μεταδιδακτορική έρευνα Ρωμαϊκού Δικαίου στη Ρώμη.

Γράφει το 1952 το βιβλίο «L' influence du droit francais sur la code civil Hellenique de 1949», το 1954 «Η παράλειψις του ζημιογόνου γεγονότος εις τα αδικήματα του Αστικού Δικαίου», το 1956 «Κτήσεις κυριότητας κινητών πραγμάτων παρά μη κυρίου και προστασία αυτής».

2. Εργάζεται ως επιστημονικός συνεργάτης του Ιδρύματος Μελετών Χερσονήσου Αίμου κατά το έτος 1953-1964, και ως δικηγόρος Θεσσαλονίκης από το 1955.

Γίνεται επιστημονικός συνεργάτης του ΝΑΤΟ, αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, Πρόεδρος της Εταιρίας Μακεδονικών Σπουδών επί τριάντα χρόνια, αντιπρόεδρος του Ινστιτούτου Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, διδάσκει επί σειρά ετών σε Στρατιωτικές Σχολές και στην Ανωτάτη Σχολή Πολέμου...

3. Αναγορεύεται αφηγητής το 1957. Το 1961 γράφει «Έκτασις προβολής της κατά το άρθρο 1543 ΑΚ ενστάσεως και εννοίας του ακολάστου βίου της εξωγάμου μητρός Εις το Ελληνικό Δίκαιο» και την ίδια χρονιά «Ζητήματα της εξ αδιαθέτου διαδοχής του ΑΚ»

4. Το 1964 εκλέγεται έκτακτος καθηγητής και το 1969 τακτικός καθηγητής του Αστικού Δικαίου της Σχολής ΝΟΕ του ΑΠΘ.

5. Γίνεται επιστημονικός συνεργάτης του ΝΑΤΟ, αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, Πρόεδρος της Εταιρίας Μακεδονικών Σπουδών επί τριάντα χρόνια, αντιπρόεδρος του Ινστιτούτου Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, διδάσκει επί σειρά ετών σε Στρατιωτικές Σχολές και στην Ανωτάτη Σχολή Πολέμου. Εκπροσωπεί την Ελλάδα σε ξένα Πανεπιστήμια, επιστημονικά συνέδρια και διεθνείς οργανισμούς. Αλλά και περιτρέχει τη Διασπορά του Μακεδονικού Ελληνισμού σε όλο τον κόσμο, Ευρώπη, Αμερική, Αυστραλία και Αφρική. Αγωνίζεται πάντα.

6. Και μόνος. Και μετά πολλών. Αλλά πλειστάκις μό-

νος. Τιμάται με πολλές διακρίσεις και παράσημα, Ταξιαρχης Τάγματος Φοίνικος κ.α. Το 1972 αναγορεύεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο Άρχων Μέγας Δικαιοφύλαξ και το 1979 Αρχών Μέγας Χαρτοφύλαξ.

7. Ταυτόχρονα με τη πολυσχιδή, έντονη εθνική του δράση γράφει νομικά βιβλία και ιστορικές μελέτες, όπως «Η νομική θέσις του Αγίου Όρους εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας», «Η Μεγάλη Ιδέα ως ιδέα και πραγματικότητα», «Η νομοκανονική υπόστασις των Μητροπόλεων των Νέων χωρών», «Η αρχή της ανεξιθρησκείας ως εκδήλωσις του φιλελεύθερου πνεύματος του Έθνους», «Ο Μακεδονικός Αγών και η Ιστορία του», «Το Μακεδονικό στα πλαίσια του ανατολικού ζητήματος», «Η Επανάστασις του 1821 και το Μακεδονικό ζήτημα» κ.α.

8. Το 2006 η εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών εκδίδει δύο ογκώδεις τόμους με τα μελετήματα και της γνωμοδοτήσεως του με και τίτλο «Οία τε φύλλα Μακεδνής Αιγείροιο», τίτλο που ο Βαβούσκος εξέλεξε από το στίχο 106 του Η της Οδύσσειας, «όπως τα φύλλα της ψιλής της λεύκας».

Ο Κωνσταντίνος
Βαβούσκος και ο
Νικόλαος Πασχαλίδης
βραβευθέντες από το
Δήμο Θεσσαλονίκης

9. Το Σάββατο πρωί της 11 Φεβρουαρίου 2012 ο διάδοχός του Πρόεδρος της ΕΜΣ στην Αγία Σοφία, Νίκος Μερτζος εκφωνεί ένα συγκλονιστικό λόγο, που θα μείνει σα μνημείο επικήδειου, δημοσίου επαίνου και συναισθήματος.

«Έτσι είναι Αρμάνε Κρουσοβιάνε. Υπήρξες αυτοπροσώπως μια μονομερής Εθνική Σχολή με πολυμελείς κλάδους.

Εκεί στο Κρούσοβο, στο Αντάμωμά μας, καλοκαίρι, σε τίμησαν όλοι οι Βλάχοι. Άκου τα κλαρίνα μας, άκου τα νουμπέτια μας, άκου πως σειούνται τα φλουριά και τα ασημικά μας. Καλό κατευόδιο Δάσκαλε. Καλήν αντάμωση Κάλεα μ' μπάρε, Φράτε μάρε».

Αναμνήσκομαι την τελευταία μας συζήτηση. Αισθάνεται πλέον, αυτός ο ρωμαλέος και ακούραστος μαχητής, βαθιά κουρασμένος και απογοητευμένος «Με πίκραναν άνθρωποι που αγάπησα και βοήθησα», ψιθυρίζει. Έχει φύγει από μέσα του η elan vital. Μιλά σιγά, με ματιά θαμπά. Γύρω μας οι εγγονές μας αμέριμνες χοροπηδάνε τρελλά. Μου θυμίζει κάποτε, που σχεδιάζαμε θεωρητικά πώς να κάνουμε την

αγνωμοσύνη ποινικό αδίκημα. Μετά μουρμουρίζει κατάκοπος, συνομιλών μεθ' εαυτού «προσοχή, μη ότι κερδίζουμε με το σπαθί, το χάνουμε με το μελάνι». Τα μάτια του μισοκλείνουν «Οχ, μάμο ντόρου» ψελίζει και βυθίζεται σε γαλήνιο ύπνο. Γύρω μας οι εγγονές μας ξέγνοιαστες χορεύουν χαρούμενες συνεχίζοντας τον αδιάλειπτο κύκλο ζωής, μεταπηδώντας από τη Λίμνη των Κύκνων στο ζειμπέκι της Ευδοκίας. Εξομολογητικά του ψιθυρίζω, χωρίς να με ακούει, τους στίχους του Αλεξανδρινού ποιητή «Άμποτε να βρεθούμε στην πόλη εκείνη που σπάνιο είναι να σε πολιτογραφήσουν. Στην αγορά της βρίσκεις νομοθέτες, που δε γελά κανείς τυχοδιώκτης, εδώ που έφθασες λίγο δεν είναι, τόσα που έκανες, μεγάλη δόξα Recapitulatio est de profundis memoria et renovation.

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΑΝΕΣΤΗ ΧΑΡΙΤΑΝΤΗ

Σταύρος Α. Συμεωνίδης
Δικηγόρος Θεσσαλονίκης

Με αφορμή τη συμπλήρωση ενός έτους από την απρόσμενη απώλεια του Ανέστη Χαριτάντη, νιώθω τη βαθύτατη συναισθηματική ανάγκη, και ιερή υποχρέωση συνάμα, μέσα από τις σελίδες του «Ενώπιον» να γράψω λίγα λόγια για τον αδόκητο θάνατό του, ο οποίος άφησε ένα βαθύτατο και δυσαναπλήρωτο κενό, στην οικογένειά του, στη δικηγορική κοινωνία της Θεσσαλονίκης, και σε εμάς τους δικούς του ανθρώπους.

Ο Ανέστης Χαριτάντης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1956. Ολοκλήρωσε με επιτυχία τη Νομική Σχολή Θεσσαλονίκης, όπου και απέκτησε ειδίκευση στο Ποινικό Δίκαιο, το οποίο, ως δικηγόρος υπηρέτησε για πάνω από 30 χρόνια. Ως τελειόφοιτος Νομικής εξέδωσε το πρώτο του νομικό βιβλίο, τη μοναδική μέχρι σήμερα μονογραφία της ελληνικής βιβλιογραφίας με θέμα την απλή συνέργεια κατά τον Ποινικό Κώδικα, (εκδ.Σάκκουλα, 1978), ενώ μελέτες του δημοσιεύθηκαν κατά καιρούς σε διάφορα νομικά περιοδικά. Άνθρωπος με γνήσια φιλοσοφική διάθεση και άριστος γνώστης της ιστορίας, αντιμετώπιζε την ποινική διαδικασία, όχι ως έναν άκαμπτο μηχανισμό

μιας γενικότερης αντεγκληματικής διαδικασίας, αλλά ως ένα σύστημα αλληλεξαρτώμενων παραγόντων με κεντρικό σημείο την προάσπιση των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου.

Γνώρισα τον Ανέστη Χαριτάντη από καθαρή σύμπτωση, το καλοκαίρι του 2000, όταν, ως υπάλληλος καταστήματος όπου εργαζόμουν για να στηρίξω τις σπουδές μου, με εντόπισε η μητέρα του, η κα Χαρούλα, με προτροπή της οποίας βρέθηκα στο γραφείο του. Και μπορώ να πω με βεβαιότητα ότι ο Ανέστης, σε αντίθεση (δυστυχώς) με αρκετούς συναδέλφους της επαγγελματικής του ηλικίας και του βεληνεκούς του, δεν υπήρξε ποτέ δικηγόρος που αντιμετώπιζε τη γνώση ως στεγανό διαμέρισμα, αλλά ήταν πάντοτε πρόθυμος να τη μοιραστεί με ανθρώπους που αγαπούσαν τη μάθηση.

Στο γραφείο του δεν εργάστηκε ποτέ ασκούμενος των φωτοτυπιών. Από τις πρώτες ημέρες, βρέθηκα χαμένος μέσα στις κιτρινωμένες σελίδες των Ποινικών Χρονικών και του Νομικού Βήματος και κλήθηκα να «ματώσω» πάνω σε δικόγραφα, διαδικασία η οποία τολμώ να πω, με μετέτρεψε σύντομα από κακό

φοιτητή σε ετοιμοπόλεμο δικηγόρο, χωρίς ακόμη να έχω ξεκινήσει την άσκησή μου. Και όλα αυτά, χάρη στον Ανέστη Χαριτάνη, ο οποίος σύστηνε τους συνεργάτες του ως «παιδιά» του, που τα εμπιστευόταν από την πρώτη στιγμή και διέθετε για αυτά τον ψυχικό του πλούτο.

Τόσο σαν δικηγόρος, όσο και ως άνθρωπος, διακρίνονταν από μια ανυπέρβλητη γενναιότητα και από ένα θάρρος, με ζωντανή παρουσία στα Δικαστήρια της Θεσσαλονίκης. Ήταν έντιμος και ανιδιοτελής, απόλυτα ευγενής και σεβαστικός με όλους τους συναδέλφους του, ανεξαρτήτου επαγγελματικής ηλικίας, όπως και με τους εκπροσώπους της δικαστικής και εισαγγελικής Αρχής, με τους οποίους όμως ποτέ δεν δίστασε να «συγκρουστεί» στις δικαστικές αίθουσες, όταν έκρινε ότι κάτι τέτοιο απαιτούσαν τα συμφέροντα των εντολών του.

Πέραν των αρετών που είχε ως δικηγόρος και ως επιστήμονας, σε εμάς, τους πολύ κοντινούς του ανθρώπους που μαθητεύσαμε και εργαστήκαμε κοντά του, λείπει κυρίως ο άνθρωπος Ανέστης Χαριτάνης. Χαρισματικός, με ενθουσιασμό και διάθεση

ενός εφήβου με μεγάλη καρδιά, σε κέρδιζε από την πρώτη στιγμή με το χαμόγελό του, με το χιούμορ και τον αυτοσαρκασμό του. Είχε αστείρευτη ψυχική ενέργεια, που επηρέαζε τις ζωές των γύρω του, και μια επιθετική, αλλά συνάμα τρυφερή φύση. Οι σχέσεις του με τους στενούς του συνεργάτες, δεν ήταν ποτέ τυπικά επαγγελματική: περάσαμε αμέτρητα βράδια μαζί, υποβάλλοντας ανηλεώς ιστορικά κουίζ γνώσεων ο ένας στον άλλον, σκαρώνοντας πλάκες και σατυρικά ποιήματα, γελώντας με περιστατικά της καθημερινότητάς μας και υποστηρίζοντας ο ένας τον άλλο στα σοβαρά και σημαντικά προβλήματα που ανέκυπταν.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, πρέπει να πω, και είναι γεγονός, ότι τίποτε δεν μου έφερε τόση θλίψη ποτέ, όσο η ξαφνική, αναπάντεχη απώλειά του.

Το παρόν σημείωμα ας είναι ένας ελάχιστος φόρος τιμής σε έναν εργάτη της Νομικής, που συνδύαζε επιστημοσύνη, ακεραιότητα χαρακτήρα και ανυπόκριτη συμπαράσταση στους συναδέλφους του, σε έναν σπουδαίο άνθρωπο. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

ΕΠΓΡΑΦΕΣ - ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ - ΜΕΤΑΘΕΣΕΙΣ - ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

Ιανουάριος - Μάρτιος 2012

80

Εγγραφές Νέων Δικηγόρων

1. Αγαπίδης Αλκιβιάδης
2. Αγγούρα Σταυρούλα
3. Ανθουλάκης Γεώργιος
4. Αντζούρης Γεώργιος
5. Αργυρίου Ευαγγελία
6. Αρχοντή Ελπίδα
7. Βασιλα Ευαγγελία
8. Βαφειδου Αναστασία
9. Βλάχου Μαρία
10. Βουλγαράκη Σμαράγδα
11. Βουλγαρίδου Δέσποινα
12. Βουλγαρίδου Χρυσούλα
13. Βουρουτζής Ζήσης
14. Γαλανάκη Ζωή - Μαρκέλα
15. Γεωργιάδης Αθανάσιος
16. Γεωργιάδης Λάζαρος
17. Γιωγιού Άλκηστις
18. Γκατζιάνη Ειρήνη
19. Γκέτσιου Δήμητρα
20. Γκιάτα Σάρρα
21. Δαμουλάκη Αικατερίνη
22. Δεβετζόγλου Νικόλαος
23. Δημητριάδης Σωκράτης - Λουκάς
24. Δημητρίου Σοφία
25. Δημητρίου Ελένη
26. Δημητρίου Δήμητρα
27. Διχάλα Δήμητρα
28. Εξαρχοπούλου Ευαγγελία
29. Ζαγκουλντούδη Μαρία
30. Ζάχου Σταματία
31. Ζησιάδη Δέσποινα
32. Ζουγκλέ Φιλίπ
33. Θούα Ηλιοστάλακτη
34. Ιωαννίδου Παναγιώτα
35. Καδόγλου Χρυσάνθη
36. Καζίλη Ελισάβετ
37. Κακάλη Σύρμω
38. Καλαϊτζίδου Γεωργία
39. Καλπατσινίδου Σοφία
40. Κανακάρης Κωνσταντίνος
41. Καραγιαννίδης Αντώνιος
42. Καραγιώργου Γεωργία
43. Καρακάση Βαία
44. Καραλιόλιου Αικατερίνη
45. Καραουσταΐδου Ελισάβετ
46. Καταφυγιώτη Μαρία
47. Κατσάνη Ειρήνη
48. Κατσάνου Βασιλική
49. Καυκοπούλου Καλλιόπη
50. Κιούγκιολη Παναγιώτα
51. Κοθράς Σπυρίδων
52. Κοκκινίδης Σοφοκλής
53. Κολωνιάρης Ζαχαρίας
54. Κοροκουθάκη Μαρία
55. Κορωνάκης Παναγιώτης - Δημήτριος
56. Κουτέλα Βασιλική
57. Κρόκου Όλγα - Εριέττα
58. Λαμπρόπουλος Δημήτριος
59. Λαντίτσου Ειρήνη
60. Λέτσιου Χρυσούλα
61. Λιάζου Παρασκευή
62. Μακράκη Άννα
63. Μαλάμος Σταύρος
64. Μαντζαβίνος Κωνσταντίνος
65. Μανωλάκη Ελισάβετ
66. Μαρινοπούλου Ελένη
67. Μέριανου Άννα
68. Μήλιος Γεώργιος
69. Μηντζιώρη Ευαγγελία
70. Μόλβαλη Ευφροσύνη
71. Μπίκου Μαρία
72. Μπομπότη Φωτεινή
73. Μπούρα Γεωργία
74. Μωραϊτή Ευδοκία
75. Νάκη Αλεξάνδρα
76. Νικολάου Βασιλική-Μαρία
77. Ντάφη Χριστίνα
78. Ξημιτίδου Σοφία
79. Παγκαρλιώτα Αικατερίνη
80. Πάνος Δημήτριος
81. Παντελίδου Μαριάνθη
82. Παπαδάκη Μαρία
83. Παπαδημητρίου Γεώργιος
84. Παπαδογιάννη Ελευθερία
85. Παπακωνσταντίνου Αλκμήνη
86. Παπανικολάου Νικόλαος
87. Παπαπολυβίου Πολύβιος
88. Παππά Αθηνά
89. Πατσίκας Δημήτριος - Γεώργιος
90. Παυλού Σμαρώ
91. Πογκοσιάν Καρίνα
92. Πουϊκλή Κλεονίκη
93. Πουλιτσίδης Ιωάννης
94. Προδρόμου Ελένη
95. Ραβανίδης Χρήστος
96. Ραχμάνη Ευαγγελία
97. Ρόβα Ταρσή
98. Ρουκά Στεφανία
99. Σαββάτη Ειρήνη
100. Σαριπανίδου Μαρία
101. Σειράς Ξενοφών
102. Σιάκκα Τατιάνα
103. Σιάπκας Ιωάννης
104. Σκάλκος Κωνσταντίνος
105. Σμπόνιας Βασίλειος
106. Σπανού Ελένη
107. Σταματάτου Σοφία
108. Σφήκας Ιωάννης
109. Τανίδου Θεοδώρα
110. Τάτση Αικατερίνη
111. Ταυλικού Αλεξία
112. Τριανταφύλλου-Χατζησάββα Στυλιανή
113. Τσάμης Δημήτριος
114. Τσέλιος Ευάγγελος
115. Τσομπανοπούλου Μελίσα
116. Τσουκνιά Μαρία
117. Φλέσσα Πουλχερία
118. Φραγκισκάκη Δήμητρα
119. Χασάπης Ευθύμιος
120. Χατζηϊωάννου Μαρία-Χριστίνα
121. Χατζησπύρου Θεοφίλη
122. Χατζηχαριστού Πασχαλίνα
123. Χριστάρα Μαρία
124. Χρυσοστόμου Βασιλική

Προαγωγές

Α. Στον Άρειο Πάγο

1. Κολοβού Αλεξάνδρα
2. Λιαδάκης Γεώργιος
3. Μελεγγίνος Εμμανουήλ
4. Μητροπούλου Σοφία
5. Μιχαηλόπουλος Γρηγόριος
6. Μπρόβας Γεώργιος
7. Παπουλίδης Σπυρίδων

Β. Στο εφετείο

1. Αγγελάκη Ελευθερία-Νεκταρία
2. Γιαννοπούλου Ζωή
3. Ευθυμίου Ζωή
4. Καραρίζου Φωτεινή
5. Κιβρακίδου Άννα
6. Κοτζαμανίδης Μιλτιάδης
7. Μαλεζά Ειρήνη
8. Μπαρμποπούλου Βασιλική
9. Μπουρντένας Φίλιππος
10. Νένα Μαρία
11. Παπαδόπουλος Νικόλαος
12. Πετσατώδης Βασίλειος-Νικηφόρος
13. Σικαλοπούλου Μαρία
14. Σκέντου Δέσποινα
15. Στεφανίδης Νικόλαος
16. Τζουμαίλη Ευστρατία
17. Τσαβδαρίδου Κορνελία
18. Υδριώτη Ελένη
19. Χαυτόπουλος Δημήτριος
20. Χατζηαντωνίου Ελένη
21. Χατζοπλάκης Ανάργυρος
22. Χάχαλης Χαράλαμπος

Μεταθέσεις

1. Κολοβού Αλεξάνδρα (Πρωτοδικείο Αθηνών)
2. Παπουλίδου Ανατολή (Πρωτοδικείο Αθηνών)
3. Σαρίδης Ισίδωρος (Πρωτοδικείο Αθηνών)
4. Σπανόπουλος Λάζαρος (Πρωτοδικείο Ηρακλείου)
5. Παγκαρλιώτα Αικατερίνη (Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης)

Διαγραφές**Α. Επειδή παραιτήθηκαν**

1. Αβράμη Ιφιγένεια
2. Αβραμίκος Γεώργιος
3. Αναστασίου Στέλλα
4. Βαχτσεβάνου Μαρία
5. Βόγα Λουίζα
6. Βογιατζής Γεώργιος
7. Γαϊτάνη Σταματία
8. Γεωργιάδη Αλκμήνη
9. Γκατσώνης Θωμάς
10. Γκέρτζου Στέλλα
11. Γλαρού Δέσποινα
12. Γλάστρας Βασίλειος
13. Γρηγορά Αναστασία

14. Δαλακύρου Ευαγγελία
15. Δασκαλίδης Πλάτων
16. Δούδος Γεώργιος
17. Θεμελιόπουλος Σπυρίδων
18. Θεοδωρούδα Στεργιανή
19. Ιατρού Αλέξανδρος
20. Καλκόβαλη Βασιλική
21. Καλογήρου Ορέστης
22. Καλογήρου Ελευθέριος
23. Κανταρτζής Απόστολος
24. Καραμπογιά Ευδοξία
25. Καρρά Ειρήνη
26. Καρυζώνη Χριστίνα
27. Καρυπιάδου Σοφία
28. Καρυπίδου Μαρία - Άννα
29. Κατσιμπρας Σπυρίδων
30. Κόκκαλη Ελένη
31. Κοτανίδου Πολυξένη
32. Κυρατσούς Ηλίας
33. Κωνσταντόπουλος Μηνάς
34. Κωτούλα Κρυστάλλω
35. Λιάντα Αργυρώ
36. Μακρίδης Νικόλαος
37. Μεντεκίδης Ιωάννης
38. Μηαρίτη Ζωή
39. Μιχάλογλου Τριάδα
40. Μπαδαρλής Αναστάσιος
41. Μπίμπας Γεώργιος
42. Μπόντης Δημήτριος
43. Μπουλάκης Κωνσταντίνος
44. Μπρίκου Ουρανία
45. Νάση Ευφροσύνη
46. Ξύδη Συνοδή
47. Οικονόμου Μαρία
48. Ολπασαλή Ιωάννα
49. Παπαγεωργίου Ελένη
50. Παπαδόπουλος Νικόλαος
51. Παπαδοπούλου Κωνσταντία
52. Παπάζογλου Χριστίνα
53. Παπαθανασίου Ελευθερία
54. Παπανικολάου Αικατερίνη
55. Πέννα Δάφνη
56. Περγαντής Βασίλειος
57. Πουγαρίδου Δόμνα
58. Πουλτουρτζίδης Αναστάσιος
59. Πρεβέντης Στέργιος
60. Ράμμος Σταύρος
61. Ρώσσογλου Κωνσταντίνος
62. Σαμαρτζίδου Μαρία
63. Σαμπάνογλου Νικόλαος
64. Σαραλιώτου Δέσποινα
65. Σεμερτζή Αλίκη

66. Σπύρου Σοφία
67. Σταμάτη Αικατερίνη
68. Στάμκου Αναστασία
69. Στεφάνου Νικόλαος
70. Σωτηρόπουλος Λεωνίδα
71. Τάμης Σάββας
72. Τανούδη Μαρία
73. Τζαρίδου Όλγα
74. Τζουκόπουλος Αχιλλέας
75. Τσακίρη Μαρία-Ιωάννα
76. Τσαρέ Σταυρούλα
77. Τσέκου Αγορίτσα
78. Τσεκούρα Λεμονιά
79. Τσιαράπα Μαρία
80. Τσούκας Κομνηνός
81. Υφαντίδου Αλεξάνδρα
82. Φαναριώτου Σοφία
83. Φόρου Ευφροσύνη
84. Χατζή Αγγελική
85. Χατζηθανασίου Μαρία
86. Χατζηβασιλειάδης Ευστράτιος
87. Χατζόπουλος Ελευθέριος
88. Χριστοφορίδης Γεώργιος
89. Χρυσοστομίδου Δαλιδά

Β. Επειδή διορίστηκαν ως Πάρεδροι Διοικητικού Πρωτοδικείου

1. Καψάλη Βασιλική
2. Τζήκα Διαμάντω
3. Γιαννέκου Θωμαή

Γ. Επειδή διορίστηκαν ως Δημόσιοι Υπάλληλοι

1. Νέδου Πασχαλία

Δ. Λόγω καταδίκης

1. Κυρτσίδου Νεκταρία

Ε. Επειδή απεβίωσαν

1. Ανέστης Νικόλαος
2. Ακριτίδης Θεόδωρος

Άδεια για σπουδές στο εξωτερικό

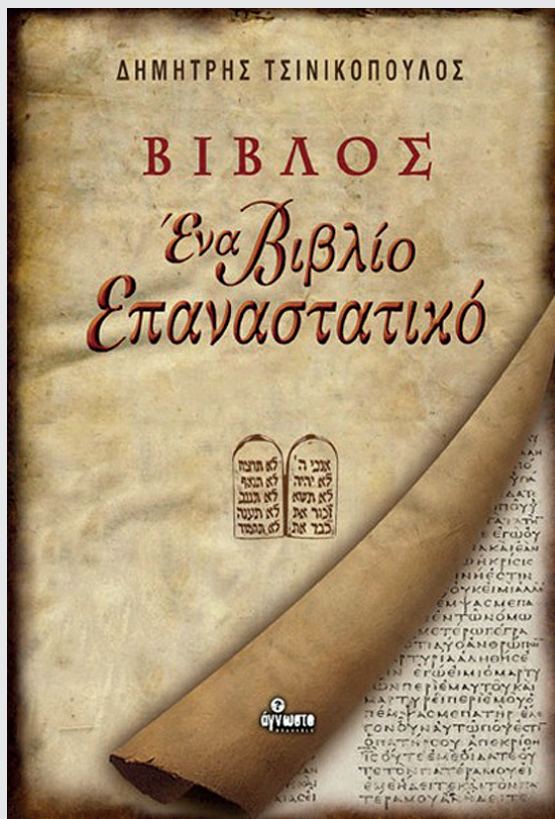
1. Γεωργιάδης Αθανάσιος
2. Περιστερίδου Χριστίνα

Δημήτρης Τσινικόπουλος

BIBLOS, ENA BIBLIO EPANASTATIKO

(Εκδ. Άγνωστο, 2010)

Χρήστος Αλβανός
Ποινικολόγος

Η Βίβλος, είναι το best seller των αιώνων. Από το Γουτεμβέργιο που τύπωσε το πρώτο της αντίτυπο, μέχρι σήμερα, έχει κυκλοφορήσει σε 7.000.000.000 αντίτυπα σε 2.400 γλώσσες και διαλέκτους! Είναι φαινόμενο μοναδικό παγκοσμίως... Κανένα άλλο βιβλίο δεν μπόρεσε να τη συναγωνιστεί στη διάδοση, επιτυχώς. Πού οφείλεται αυτή η επιτυχία της;

Ο Θεσσαλονικιός δικηγόρος και συγγραφέας Δημήτρης Τσινικόπουλος, με σπουδές και έρευνες στη βιβλική θεολογία, ιστορία και αρχαιολογία, με το νέο του βιβλίο που φέρει τον εντυπωσιακό τίτλο: BIBLOS, ENA BIBLIO EPANASTATIKO, βλέπει

με μια διαφορετική οπτική το βιβλίο της εκκλησίας του Χριστού. Δεν το βλέπει με αυστηρά θεολογικά κριτήρια, αφού η Αγία Γραφή είναι βιβλίο κατ'εξοχήν θεοκεντρικό, κομίζοντας το Ευαγγέλιο της σωτηρίας του ανθρώπου, αλλά το βλέπει, κυρίως, από φιλοσοφική και κοινωνιολογική σκοπιά. Κατά το συγγραφέα, η Αγία Γραφή παρόλο που γράφτηκε σ' ένα μεγάλο χρονικό διάστημα 1.500 περίπου χρόνων, από διάφορους συγγραφείς διαφορετικής μόρφωσης και ικανότητας, είναι βιβλίο ενιαίο (εξ' ου και Βίβλος), καθόσον δίνει απάντηση στα μεγάλα, τα προαιώνια, μεταφυσικά, ηθικά και υπαρξιακά διερωτήματα του ανθρώπου, σα να το έγραψε ένας

νους, ένας άνθρωπος! Και τούτο, σ' αντίθεση με την ελληνική φιλοσοφία που προσεγγίζει τα παραπάνω ερωτήματα με έναν τρόπο πλουραλιστικό αλλά και αντιφάσκουσες και αλληλοαναιρούμενες θέσεις. (Πυθαγόρειοι - Πλατωνισμός, Στοικισμός, Σκεπτικοί, Επικούρειοι κλπ).

Ο Δημήτρης Τσινικόπουλος στο δοκίμιό του αυτό, για τη μεταφυσική της Βίβλου και για τη συμβολή της στη διαμόρφωση του Δυτικού Πολιτισμού, παραθέτει όχι μία και δύο, αλλά 14 ιδέες και αρχές ριζοσπαστικές και πρωτοποριακές, που ενυπάρχουν στη Βίβλο, και οι οποίες με τη διάδοσή της μέσω του χριστιανισμού, επέδρασαν στη διαμόρφωση του πολιτισμού της Δύσης με τρόπο καταλυτικό. Δεν αρνείται ο συγγραφέας το ρόλο που έπαιξε στη διαμόρφωση αυτή, η αρχαία ελληνική φιλοσοφία και το Ρωμαϊκό Δίκαιο, όπως το επεσήμανε ο Πωλ Βαλερύ. Εκείνο που τονίζει, είναι κάτι σχεδόν άγνωστο στους περισσότερους. Ότι χωρίς την επίδραση της Βίβλου στις τέχνες και τα γράμματα (υπάρχει ξεχωριστό κεφάλαιο για το θέμα αυτό), ο Δυτικός Πολιτισμός δεν θα ήταν αυτός που είναι σήμερα, αφού η Βίβλος είναι ο καταστατικός χάρτης του χριστιανισμού, και χωρίς το χριστιανισμό, την επαναστατική διδασκαλία της αγάπης του Χριστού και των αποστόλων, η ανθρωπότητα θα ήταν καταδικασμένη στην εξαθλίωση και τη βαρβαρότητα της παγανιστικής κοινωνίας (ειδωλολατρία, θυσίες παιδιών, εκτρώσεις, κιναιδισμός, αιμομιξίες, δουλεία, παλακεία, μισογινισμός, ρατσισμός κ.ά.).

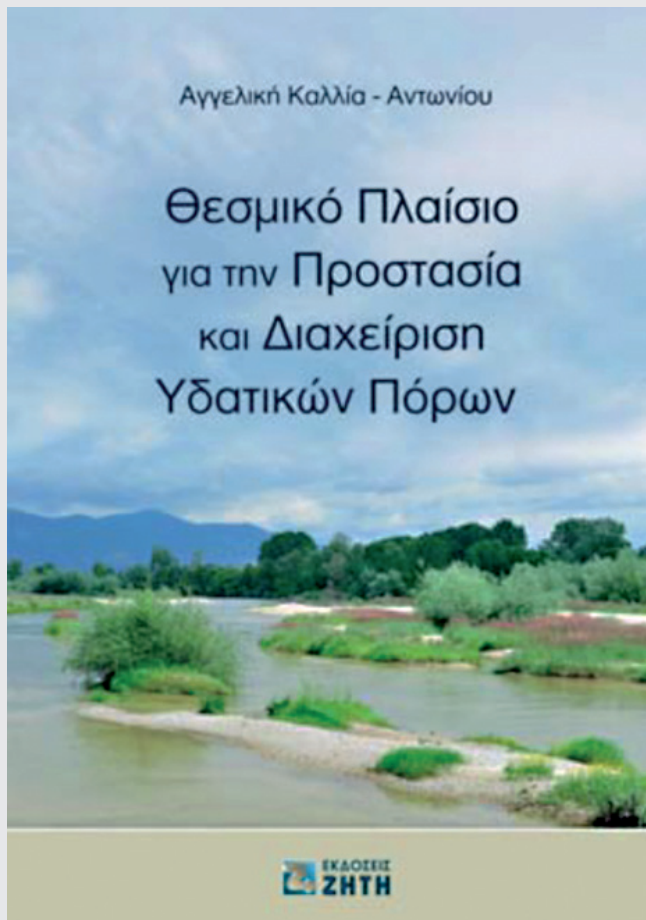
Κατά το συγγραφέα, η Βίβλος δεν ήταν επαναστατική μόνο τότε που καταγράφηκε, στην αρχαιότητα, με τις πρωτότυπες ιδέες που εκόμισε στον αρχαίο

κόσμο όπως: την ιδέα ενός εμπρόσωπου Θεού-πνεύματος, ελεύθερου από τη φύση, την ανάγκη, τη νομοτέλεια και τη μοίρα (ειμαρμένη), την ιδέα της δημιουργίας του κόσμου όχι από προϋπάρχουσα ύλη (Πλάτων), αλλά από το μηδέν με μόνη την αγαθή Του βούληση, την ιδέα ότι η ύλη και το ανθρώπινο σώμα είναι καλά λίαν, και όχι κάτι το κακό που πρέπει να φθαρεί για ν' απελευθερωθεί το πνεύμα, την ιδέα την ευθύγραμμης κίνησης του χρόνου και της ιστορίας για την επίτευξη ενός μεγαλειώδους σκοπού και όχι της αιώνιας ανακύκλωσης του χρόνου όπως πίστευε η αρχαιότητα κ. άλλα. Ήταν ασφαλώς επαναστατική τότε, αλλά παραμένει διαρκώς επαναστατική, με τις αρχές της ισονομίας και δικαιοσύνης (αξίζει ιδιαίτερα να προσεχτεί το ομώνυμο κεφάλαιο), την ιδέα-αρχή της ελευθερίας του ατόμου και των λαών, τη διδασκαλία της ανθρωπιστικής αγάπης και της ευσπλαχνίας, την ιδέα της οικουμενικότητας και την έμφαση στην αξία του προσώπου και τη δυνατότητα τελειοποίησής του. Το βιβλίο είναι ενδιαφέρον από κάθε άποψη και αξίζει να διαβαστεί αφού είναι τεκμηριωμένο με πλούσια βιβλιογραφία, παραπομπές και φωτογραφίες.

Τελειώνω το μικρό αυτό σημείωμα, παραθέτοντας τα εντυπωσιακά λόγια του Άλμπερτ Αϊνστάιν που ο συγγραφέας επικαλείται προς τεκμηρίωση των θέσεών του: «Αν βγάλουμε από τον Ιουδαϊσμό, τους προφήτες, και από το χριστιανισμό όπως τον δίδαξε ο Ιησούς Χριστός, όλες τις μεταγενέστερες προσθήκες... τότε μας απομένει μια διδασκαλία που μπορεί να θεραπεύσει όλες τις κοινωνικές ασθένειες της ανθρωπότητας...».

Αγγελική Καλλία-Αντωνίου

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Γιάννα Παναγοπούλου
Διδάκτωρ Νομικής,
Α' Αντιπρόεδρος Δικηγορικού
Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Η δικηγόρος Θεσσαλονίκης εμπειρογνώμων της Ε. Επιτροπής στο δίκαιο περιβάλλοντος, Αγγελική Καλλία -Αντωνίου, δημοσίευσε με τις εκδόσεις ΖΗΤΗ βιβλίο για το ιδιαίτερα επίκαιρο θέμα: “Θεσμικό Πλαίσιο για την Προστασία και Διαχείριση των Υδατικών Πόρων”.

Όπως τονίζεται στον πρόλογο του βιβλίου οι υδατικοί πόροι απειλούνται από την κλιματική αλλαγή και την απώλεια της βιοποικιλότητας που αποτελούν τα μεγαλύτερα περιβαλλοντικά προβλήματα

του αιώνα μας. Φαινόμενα ρύπανσης, ξηρασίας και πλημμύρες εμφανίζονται με όλο και μεγαλύτερη συχνότητα. Για τη διευθέτηση του ισοζυγίου προσφοράς και ζήτησης του νερού απαιτείται πλέον στρατηγικό σχέδιο βιώσιμης πολιτικής υδατικών πόρων, το οποίο εμπλέκει φυσικές, τεχνολογικές, οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους.

Το βιβλίο παρουσιάζει την ισχύουσα ευρωπαϊκή και ελληνική νομοθεσία για τους υδατικούς πόρους

η οποία καλύπτει τα ακόλουθα θέματα:

- α) ποιότητα των επιφανειακών νερών από τα οποία αντλείται πόσιμο νερό,
- β) ποιότητα του πόσιμου νερού,
- γ) μέθοδοι δειγματοληψίας και ελέγχου του νερού που προορίζεται για πόσιμο,
- δ) ρύπανση από τα απορρυπαντικά,
- ε) έκχυση επικίνδυνων ουσιών στο υδάτινο περιβάλλον,
- στ) απαιτούμενη ποιότητα των νερών για τα οστρακοειδή,
- ζ) απαιτούμενη ποιότητα των νερών για τη διατήρηση της ζωής των ψαριών,
- η) προστασία των υπόγειων νερών,
- θ) προστασία των νερών από την νιτρική ρύπανση,
- ι) υποχρέωση επεξεργασίας αστικών και βιομηχανικών λυμάτων,
- κ) αντιμετώπιση των έμμονων οργανικών ρύπων,
- λ) ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης μέσω αδειοδότησης ιδιαίτερα ρυπαίνουσων εγκαταστάσεων,
- μ) Οδηγία - πλαίσιο για το νερό (2000), που θέτει στόχους οι οποίοι πρέπει σταδιακά να υλοποιούνται έως το έτος 2015,
- ν) αντιμετώπιση κινδύνων πλημμυρών.
- ξ) αντιμετώπιση της λειψυδρίας και ξηρασίας,
- ο) διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

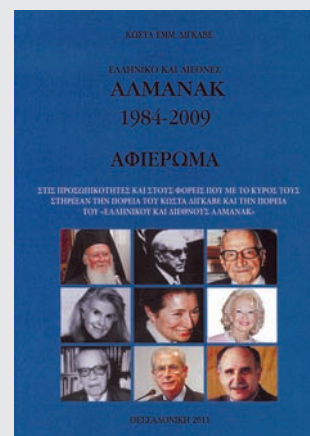
διοίκησης, και Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς. Ο αναγνώστης ενημερώνεται:

- για τη νομοθεσία,
- για τον τρόπο ελέγχου εφαρμογής της νομοθεσίας από τα ελληνικά και ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα,
- για τις επιβαλόμενες κυρώσεις στους παραβάτες,
- για τα δικαιώματα που διαθέτει ο πολίτης ενώπιον των ελληνικών αρχών και των αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- για την αξιοποίηση των υδατικών πόρων στην παραγωγή ενέργειας,
- για τη συμβολή του επιχειρησιακού προγράμματος για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη (ΕΠΠΕΡΑΑ) στην προστασία των υδατικών πόρων,
- για πηγές περαιτέρω πληροφόρησης.

Το βιβλίο απευθύνεται σε δικηγόρους αλλά και φοιτητές, τεχνικούς, καθώς και σε υπαλλήλους της

Κώστας Εμμ. Διγκαβές

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΛΜΑΝΑΚ 1984 - 2009 ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Κυκλοφόρησε το νέο βιβλίο του γνωστού Θεσσαλονικιού δικηγόρου Κώστα Εμμ. Διγκαβέ με τον τίτλο «Ελληνικό και Διεθνές Αλμανάκ 1984 - 2009 – Αφιέρωμα» (σελ. 337).

Περιέχει κείμενα διακεκριμένων προσωπικοτήτων (Μιχ. Στασινόπουλος, Ξεν. Ζολώτας, Αγγ. Αγγελόπουλος, Αρ. Μάνεσης, Βυρ. Θεοδωρόπουλος, Βασ. Παπαζάχος, Κ. Μπέης, Δ. Παντερμαλής, Χρ. Τσολάκης, Ι. Χασιώτης, Ι. Μανωλεδάκης, Κ. Κεραμέας, Τ. Βαρβιτσιώτης, Ντ. Χριστιανόπουλος, Αλίκη Τέλλογλου, Τερέζα Πεντζοπούλου-Βαλαλά, Μαρία Ρεζάν κ.ά.) που αναφέρονται στην οικονομία, την πολιτική, τα γράμματα, τις τέχνες, τις επιστήμες.

Περιέχει ακόμη κείμενα που αφορούν το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (τα έγραψαν οι πρυτάνεις τους), την Εθνική Λυρική Σκηνή, την Εθνική Πινακοθήκη, το Μουσείο Γουλανδρή, το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, το Σύλλογο «ΕΛΠΙΔΑ», το Σύλλογο «ΣΤΟΡΓΗ» και κείμενα άλλων φορέων, υψηλού κύρους, που προσφέρουν κοινωνικό έργο.

Ο Κώστας Εμμ. Διγκαβές στα 35 χρόνια της συγγραφικής του δραστηριότητας συνέταξε 40 βιβλία που αριθμούν περίπου 20.000 σελίδες, έτυχε δε πολλών επαίνων και βραβεύσεων από προσωπικότητες (Έλληνες και ξένους) και φορείς υψηλού επιστημονικού, κοινωνικού, θρησκευτικού και δημοσιογραφικού κύρους.

Πρέπει να τονιστεί ότι τα έσοδα από τη διάθεση του βιβλίου θα περιέλθουν εξ ολοκλήρου στο Σύλλογο Φίλων των Καρκινοπαθών Παιδιών «ΣΤΟΡΓΗ» (τηλ.: 2310 544320, fax: 2310 538157).

Για τον Κώστα Εμμ. Διγκαβέ και το «Ελληνικό και Διεθνές Αλμανάκ» έγραψαν:

1. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος: «... πρόκειται ασφαλώς να αποτελέσει μίαν πολύτιμη ιστορική πηγή δια πάντα ενδιαφερόμενον μελετητήν».
2. Ο Κων. Τσάτσος: «...σας συγχαίρω για την επιμελημένη εργασία που κάνετε».
3. Ο Μιχ. Στασινόπουλος: «... προσφέρετε μεγάλη υπηρεσία στους ιστορικούς».
4. Ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών: «...τιμάτε ολόκληρο το Σώμα των Δικηγόρων».
5. Ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης: «...το έργο σου τιμά ολόκληρο το νομικό κόσμο της χώρας μας».
6. Η ΕΣΗΕΜ-Θ: «...πρόκειται βεβαίως για μέγα άθλο».
7. Ο πρόεδρος της Ένωσης Ανταποκριτών Ξένου Τύπου Ελλάδος Κ. Τσατσαρώνης: «...Το Αλμανάκ είναι εφάμιλλο, αν όχι καλύτερο, άλλων αντίστοιχων ξένων έργων».
8. Ο Καθηγητής Κ. Μπέης: «...στηρίζετε και ανεβάζετε την ακτινοβολία της πατρίδας μας και έξω από τα σύνορά της».

ΑΒΥΣΣΟΣ

Στη γη τούτη δω
Που θάνατο
Όλοι σπέρνουν

Που οι δυνατές κραυγές
Άηχες μένουν

Που τον εφιάλτη
Όνειρο θαρρούν
Και την ελπίδα
Με τρόπο
Την ξορκίζουν

Που άνθρωποι νεκροί
τον εαυτό τους
ζωντανό θωρούν

Σε τούτη τη γη
Που χώρα ονομάζεις
Απομεινάρι σκεβρό
Χωρίς Ιστορία
Δίχως Ιερό
Ψάχνεις για σκοπό
Ψάχνεις για ρότα

Σε τούτη τη γη εδώ
Που όλα είναι ξεθυμασμένα
Και στον άνεμο σκορπισμένα...

Νικόλαος Παραστατίδης (Α.Μ. 8460)
Δικηγόρος Θεσσαλονίκης

ΤΑΞΙΔΙΑ

Αργό τεμπέλη άπραγο
Φυγάδα ερημίτη και απόντα
Βάρος ζωής
Σχεδόν παραπανίσιο
Τον είπαμε.

Το διάβασε στα μάτια μας.

Ξοδεύτηκε
Λαξεύοντας λέξεις.

Το μεγαλείο της απάτης
Τη θαλπωρή του πάγου
Τη γλύκα του παραμυθιού
Τη λάβρα του ονείρου
Πίστεψε.

Στα ταξίδια της ποίησης.

Κοσμάς Ηλιάδης
Δικαστικός Επιμελητής

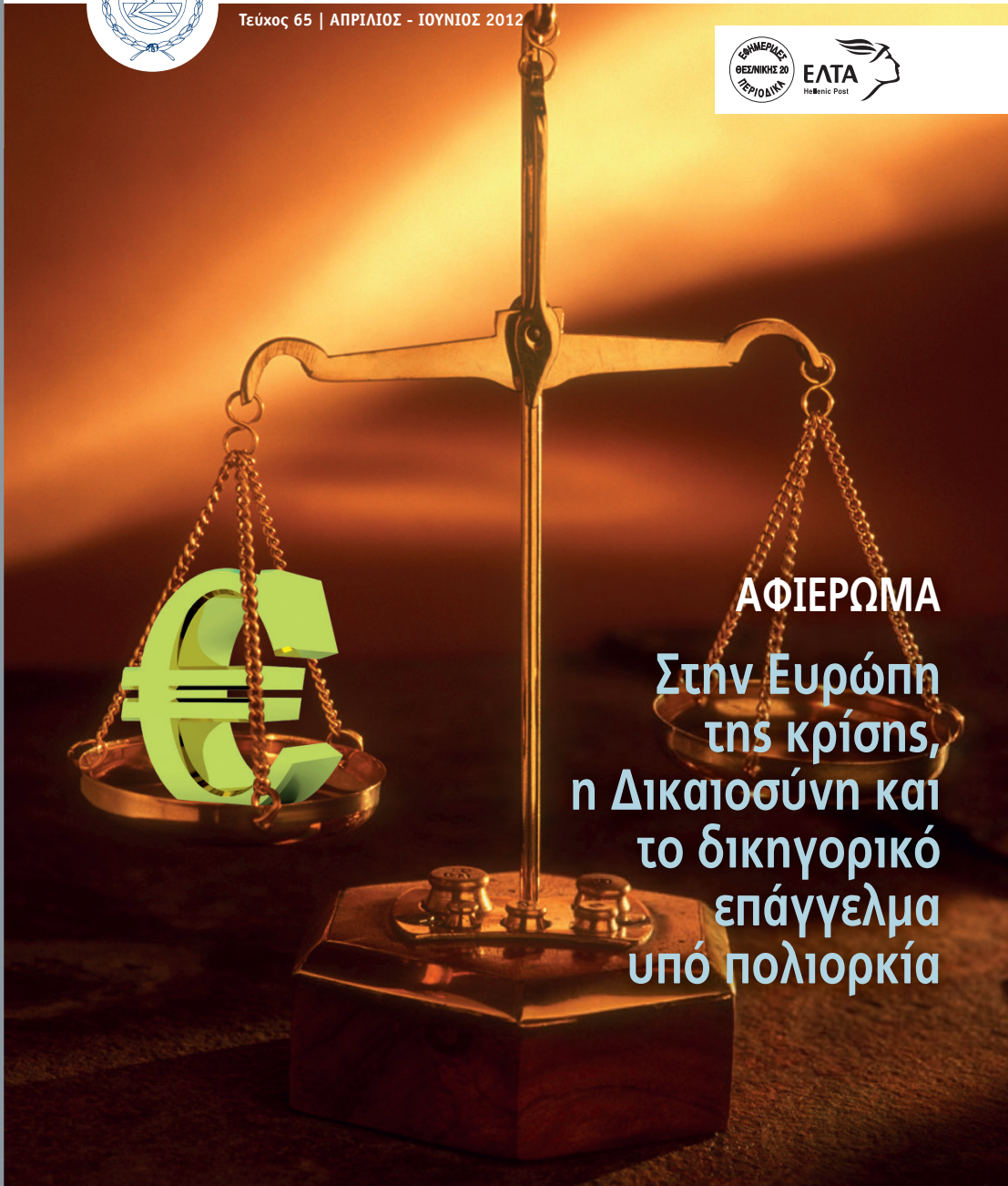
ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΕΝΩΠΙΟΝ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τεύχος 65 | ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2012

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
Στην Ευρώπη
της κρίσης,
η Δικαιοσύνη και
το δικηγορικό
επάγγελμα
υπό πολιορκία

